അദ്ധ്യായം 9. സംസ്കൃതസാഹിത്യം (വീണ്ടും തുടർച്ച)

കേരളസാഹിത്യചരിത്രം I

ഉള്ളൂർ എസ്. പരമേശ്വര അയ്യർ

കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 1
ഉള്ളൂർ എസ്. പരമേശ്വര അയ്യർ
(മലയാളം: സാഹിത്യചരിത്രം)

First published in print media 1953.

The electronic versions have been released under the provisions of Creative Commons Attribution By Share Alike license for free download and usage.

The electronic versions were generated from sources marked up in LaTeX in a computer running GNU/LINUX operating system. PDF was typeset using LuaTeX from TeX Live 2020. The base font used was traditional script of Rachana, contributed by KH Hussain, et al. and maintained by Rachana Institute of Typography. The font used for Latin script was Linux Libertine developed by Philipp H. Poll.

The production infrastructure of River Valley Technologies has been made use of in the production of these digital editions.

Cover: Shakuntala, (she looks back at her lover, pretending to remove a thorn from her foot), an oil painting by Raja Ravi Varma. The image is taken from Wikimedia Commons and is gratefully acknowledged.

Sayahna Foundation
JWRA 34, Jagathy, Trivandrum, India 695014
URL: www.sayahna.org

ഉള്ളടക്കം

9 സംസ്കൃതസാഹിത്യം (വീണ്ടും തുടർച്ച) 1

1 ശക്തിഭദ്രൻ — ഒരൈതിഹ്യം 2

2 വാസുദേവഭട്ടതിരി 3

3 വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ 4

4 ഐതിഹ്യത്തിലെ വാര്യസ്യാർ 5

5 നാരായണൻനമ്പൂരി—സീതാഹരണം 6

6 കല്യാണസൗഗന്ധികം വ്യായോഗം . 7

7 ത്രൈവിക്രമം 8

8 കുലശേഖരന്റെ ആത്മകഥാകഥനം . . 9

9 തോലൻ 10

10 കൂത്ത് 11

11 സുകുമാരൻ — ശ്രീകൃഷ്ണവിലാസം . . 12

12 ലക്ഷ്മീദാസൻ 13

13 ശുകസന്ദേശം 14

14 മുക്തകങ്ങൾ 15

15 മൂഷികവംശം 16

16 വില്വമങ്ഗലത്തു സ്വാമിയാർ 17

17 ദിവാകരൻ 18

18 ശിവരാമൻ 19

19 രാമായണവ്യാഖ്യ സർവ്വാർത്ഥസാരം . 20

20 കേരളത്തിലെ ജ്യോതിഷം 21

21 പ്രഥമഭാസ്കരാചാര്യൻ 22

22 ശങ്കരനാരായണൻ 23

23 ഭട്ടതിരിയുടെ കൃതികൾ 24

24 കൃഷ്ണാചാര്യൻ 25

25 ചില തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾ 26

9

സംസ്കൃതസാഹിത്യം (വീണ്ടും തുടർച്ച)

(ക്രി. പി. 1300-ാമാണ്ടു വരെ)

1 ശക്തിഭദ്രൻ — ഒരൈതിഹ്യം

ഭഗവതൽപാദരുടെ കാലം സുമാർ ക്രി. പി. ഏഴാം ശതകത്തിന്റെ ഉത്തരാർദ്ധത്തിലായിരിക്കണമെന്നു സൂചിപ്പിച്ചുവല്ലോ. ശക്തിഭദ്രകവിയെ അദ്ദേഹവുമായി ഘടിപ്പിക്കുന്ന ഒരൈതിഹ്യം കേരളത്തിൽ പ്രചരിക്കുന്നുണ്ടു്. ഭഗവൽപാദർ തിരുവിതാംകൂറിൽ ദിഗ്വിജയം ചെയ്ത അവസരത്തിൽ ചെങ്ങന്നൂരിൽ വെച്ചു ശക്തിഭദ്രൻ അദ്ദേഹത്തെ സന്ദർശിക്കുകയും തന്റെ ആശ്ചര്യചൂഡാമണി എന്ന നാടകം വായിച്ചുകേൾപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. അന്നു മൗനവ്രതത്തിലിരുന്ന ആചാര്യൻ ആ ഗ്രന്ഥത്തെപ്പറ്റി ഒരഭിപ്രായവും പറയാത്തതിനാൽ കവി ഭഗ്നോത്സാഹനായി അതു തീയിലിട്ടു ചുട്ടുകളഞ്ഞു. സ്വാമികൾ ദേശാടനം കഴിഞ്ഞു തിരിയെ ചെങ്ങന്നൂരിലെത്തി ശക്തിഭദ്രനെ വരുത്തി “നിന്റെ ‘ഭുവനഭൂതി’ എവിടെ” എന്നു ചോദിച്ചു. ചൂഡാമണി രണ്ടാമങ്കത്തിൽ

> “ത്രിഭുവനരിപുരസ്യാ രാവണഃ പൂർവജശ്ചേ-
> ദസുലഭ ഇതി നൂനം വിശ്രമഃ കാർമ്മുകസ്യ;
> രജനിചരനിബദ്ധം പ്രായശോ വൈരമേതദ്
> ഭവതു ഭുവനഭൂത്യൈ ഭൂരിരക്ഷോവധേന.”

എന്നൊരു പദ്യമുണ്ടു്. അതിന്റെ സ്മരണത്തിൽനിന്നു ജനിച്ച ആനന്ദാതിശയം നിമിത്തമാണ് അവിടുന്ന് ആ ചോദ്യം ചോദിക്കുവാനിടയായതു്. കവി കാര്യം മനസ്സിലായപ്പോൾ താൻ അതു് നശിപ്പിച്ചു എന്നു പറയുകയും ആചാര്യന്റെ മുഖത്തു നിന്ന് ആ നാടകം മുഴുവൻ വീണ്ടും കേട്ടു് എഴുതിയെടുത്തു ചരിതാർത്ഥനാകുകയും ചെയ്തു. ഇതാണ് ആ ഐതിഹ്യം. ഇതു് എത്രമാത്രം വിശ്വസനീയമാണെന്നു പറവാൻ നിവൃത്തിയില്ല. രാജശേഖരൻ എന്ന കേരളരാജാവിന്റെ മൂന്നു നാടകങ്ങളെപ്പറ്റിയും ഇത്തരത്തിൽ ഒരു കഥ ശങ്കരവിജയത്തിൽ കാണുന്നുണ്ടു്. അതുപോലെതന്നെ മേല്പാഴൂരില്ലത്തിൽ ഭഗവൽപാദർ പൂജിക്കുവാൻ കൊടുത്തിരുന്ന ബ്രഹ്മസൂത്രഭാഷ്യം മീമാംസകനായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മാതുലൻ ദഹിപ്പിച്ചു എന്നും പത്മപാദൻ “പുസ്തം ഗതം ബുദ്ധിരവസ്ഥിതാ മേ” എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് അതു വീണ്ടുമെഴുതിയെന്നും അതേ ഗ്രന്ഥത്തിൽത്തന്നെ പറയുന്നു.

പ്രാചീനത

ശക്തിഭദ്രൻ ഭഗവൽപാദരുമായി സന്ധിച്ചാലുമില്ലെങ്കിലും അക്കാലത്തു ജീവിച്ചിരുന്നിരിക്കാവുന്ന ഒരു കവി തന്നെയാണെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. ചൂഡാമണിയുടെ സ്ഥാപനയിൽ സൂത്രധാരനും നടിയുമായി ഇങ്ങനെ ഒരു സംഭാഷണമുണ്ടു്:

“സൂത്ര: ആര്യേ, ദക്ഷിണാപഥാദാഗതമാശ്ചര്യചൂഡാമണിം നാമ നാടകമഭിനയാമ്രേഡിതസൗഭാഗ്യമഭിലഷാമ ഇത്യാര്യമിശ്രാണാം ശാസനം.

നടീ: (ഛായ) അത്യാഹിതം ഖല്വേതൽ, ആകാശം പ്രസൂതേ പുഷ്പം, സികതാസ്തൈലമുൽപാദയന്തി, യദി ദക്ഷിണസ്യാ ദിശ ആഗതം നാടകനിബന്ധനം.

സൂത്ര: ആര്യേ മാ മൈവം, ഉപചിനു ഗുണം. അപഹസ്തയ ജന്മാഭിനിവേശം, പശ്യ.

> ഗുണാഃ പ്രമാണം ന ദിശാം വിഭാഗോ
> നിദർശനം നന്വിദമേവ തത്ര;
> സ്തനദ്വയേ തേ ഹരിചന്ദനഞ്ച
> ഹാരശ്ച നീഹാരമരീചിഗൗരഃ.

നടീ: (ആത്മാനാം വിലോക്യ) യുജ്യതേ. രത്നാകരഃ ഖലു സ ദേശഃ. ആര്യ, കതമഃ പുനസ്സ കവിഃ, യ ആത്മനഃ പ്രജ്ഞാരൂപം നിബന്ധനവ്യാജേന ദേശാന്തരം പ്രേഷിതുകാമഃ?

സൂത്ര: ആര്യേ, ശ്രൂയതാം ഉന്മാദവാസവദത്താപ്രഭൃതീനാം കാവ്യാനാം കർത്തുഃ കവേശ്ശക്തിഭദ്രസ്യേദം പ്രജ്ഞാവിലസിതം.”

ഇതിൽനിന്നു ദക്ഷിണാപഥവാസികളായ പണ്ഡിതന്മാരാരും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാലം വരെ നാടകം നിർമ്മിച്ചിരുന്നില്ലെന്നും അങ്ങനെ ഒരു സംഭവത്തെ ആകാശത്തിൽ കുസുമോൽപത്തിപോലെയും മണൽത്തരികളിൽ തൈലപ്രവാഹം പോലെയും ആണ് ഔത്തരാഹന്മാർ കരുതിയിരുന്നതെന്നും ശക്തിഭദ്രൻ ചൂഡാമണി രചിച്ചതിന്റെ ഉദ്ദേശങ്ങളിൽ ഒന്ന് ആ അപവാദത്തിന്റെ നിർമ്മാർജ്ജനമായിരുന്നു എന്നും സ്പഷ്ടമായി കാണാവുന്നതാണ്. ചൂഡാമണി ആറാമങ്കത്തിലെ ‘വേണീം കരേണ തവ മോക്ഷ്യതി ദേവി, ദേവഃ’ എന്ന് അവസാനിക്കുന്ന പദ്യത്തിൽ ഭട്ടനാരായണന്റെ വേണീസംഹാരത്തിലെ ‘ഉത്തംസയിഷ്യതി കചാംസ്തവ ദേവി, ഭീമഃ’ എന്ന് അവസാനിക്കുന്ന പദ്യത്തിന്റെ അനുരണനം കേൾക്കാവുന്നതുകൊണ്ടു ഭട്ടനാരായണനെ അപേക്ഷിച്ച ശക്തിഭദ്രൻ അർവാചീനനാണെന്നു ചിലർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. ഭട്ടനാരായണന്റെ കാലം ക്രി. പി. ഏഴാം ശതകത്തിന്റെ പൂർവാർദ്ധമാണ്. ക്രി. പി. പതിനഞ്ചാം ശതകത്തിൽ ഉത്ഭവിച്ചതായി വിചാരിക്കാവുന്ന ‘നടാങ്കുശം’ എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ “അസ്മാകം പ്രബന്ധകൃദപി മഹാനേവ,

> യൽകൃതന്നാടകം ചൂഡാമണിശ്ചൂ ഡാമണിസ്സതാം
> സ കൈസ്യവ ന മാന്യോയം ശക്തിഭദ്രോ മഹാവകവിഃ?

എന്നും ചൂഡാമണിപ്രഭൃതിനാടകാനാം വീരരസപ്രധാനത്വാൽ” എന്നും പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ശക്തിഭദ്രന്റെ കാലത്തിനുമുമ്പു ദാക്ഷിണാത്യന്മാരുടെ കൃതികളായി രണ്ടു പ്രഹസനങ്ങൾ മാത്രമേ കാണുന്നുള്ളു. അവയിൽ ഒന്നു ബോധായനന്റെ ഭഗവദജ്ജുകീയവും (ഭഗവദജ്ജുകം എന്നും പറയും) മറ്റേതു മഹേന്ദ്രവിക്രമപല്ലവന്റെ മത്തവിലാസപ്രഹസനവുമാണ്. മഹേന്ദ്രവിക്രമനു മത്തവിലാസനെന്നും ബിരുദമുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹം ക്രി. പി. 610-ൽ തന്റെ മാമണ്ടൂർശാസനത്തിൽ ഭഗവദജ്ജുകീയത്തെ സ്മരിക്കുന്നു. ഭഗവദജ്ജുകീയത്തിനു ദിങ്മാത്രദർശിനി എന്ന പേരിൽ വെള്ളാങ്ങല്ലൂർ നാരായണഭട്ടതിരി എഴുതിയ ഒരു വ്യാഖ്യാനമുണ്ടു്.

ചില ചരിത്രശകലങ്ങൾ

ശക്തിഭദ്രൻ കുന്നത്തൂർ താലൂക്കിൽപ്പെട്ട കൊടുമൺപകുതിയിൽ ചെന്നീർക്കരസ്വരൂപം എന്ന ഒരു ബ്രാഹ്മണപ്രഭുകുടുംബത്തിൽ ജനിച്ചു. ആ കുടുംബം ചെങ്ങന്നൂർ ഗ്രാമത്തിൽപ്പെട്ടതായിരുന്നു. ശക്തിഭദ്രൻ എന്നതു സ്ഥാനപ്പേരാണ്. സാക്ഷാൽ നാമധേയം ശങ്കരനാണെന്നു ചിലർ പറയുന്നു, എങ്കിലും അതിന് അടിസ്ഥാനം ഒന്നും കണ്ടുകിട്ടീട്ടില്ല. പ്രസ്തുത കുടുംബത്തിലേക്കു തിരുവാർപ്പുക്ഷേത്രത്തിൽ സമുദായസ്ഥാനമുണ്ടായിരിന്നു. കൊല്ലം 956-ാമാണ്ടിടയ്ക്കു് ആ കുടുംബത്തിൽ ശക്തിഭദ്രരുസാവിത്രി, ശക്തിഭദ്രരുശ്രീദേവി എന്നീ രണ്ടു് അന്തർജ്ജനങ്ങൾ മാത്രം ശേഷിക്കുകയും അവർ 966-ൽ വാക്കവഞ്ഞിപ്പുഴമഠത്തിൽനിന്നു ദത്തെടുക്കുകയും ചെയ്തു. അങ്ങനെ ആ കുടുംബംവക വസ്തുക്കളും മുൻപറഞ്ഞ സമുദായസ്ഥാനവും വാക്കവഞ്ഞിപ്പുഴമഠത്തിലേക്ക് അടങ്ങി.

ആശ്ചര്യചൂഡാമണി

ചൂഡാമണി ഏഴങ്കത്തിലുള്ള ഏറ്റവും വിശിഷ്ടമായ ഒരു നാടകമാകുന്നു. അതിലേ (1) “കരപല്ലവമാത്രമുജ്ജിഹീതേ” (2) “അഭിസരണമയുക്തമങ്ഗനാനാം” ഈ രണ്ടു ശ്ലോകങ്ങളും ക്രി. പി. പന്ത്രണ്ടാം ശതകത്തിന്റെ ഉത്തരാർദ്ധത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന കാശ്മീരകനായ വല്ലഭദേവന്റെ സുഭാഷിതാവലിയുടെ ഒരു മാതൃകയിൽ ഉദ്ധരിച്ചു കാണുന്നു. അഭിനയത്തിന് ഇത്ര പറ്റിയതായി സംസ്കൃതത്തിൽ അധികം നാടകങ്ങളില്ല. രാമായണത്തിലെ ഇതിവൃത്തത്തെ ഉപജീവിച്ചു പല മഹാകവികളും നാടകങ്ങൾ നിബന്ധിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും അവയിൽ പ്രഥമസ്ഥാനത്തെ അർഹിക്കുന്നതു് – ചില അംശങ്ങളിൽ ഉത്തരരാമചരിതത്തെ കഴിച്ചാൽ – ഈ നാടകം തന്നെയാണ്. ചൂഡാമണിയിൽ ഒന്നാമത്തേ അങ്കത്തിനു പർണ്ണശാലാങ്കമെന്നും രണ്ടാമത്തേതിനു ശൂർപ്പണഖാങ്കമെന്നും മൂന്നാമത്തേതിനു മായാസീതാങ്കമെന്നും നാലാമത്തേതിനു ജടായുവധാങ്കമെന്നും അഞ്ചാമത്തേതിന് അശോകവനികാങ്കമെന്നും ആറാമത്തേതിന് അങ്ഗുലീയാങ്കമെന്നും പേർ പറയുന്നു. ഇവയിൽ അശോകവനികാങ്കവും അങ്ഗുലീയാങ്കവും അതിപ്രധാനമാണ്. നാലാമങ്കത്തിൽ നാട്യശാസ്ത്രനിബന്ധനകൾക്കു വിപരീതമായി രാവണനും ജടായുവും തമ്മിലുള്ള യുദ്ധം അഭിനയിക്കേണ്ടതുണ്ടു്. ഖരദൂഷണാദിരാക്ഷസന്മാരുടെ നിഗ്രഹം കഴിഞ്ഞിട്ടു ശൂർപ്പണഖ ശ്രീരാമന്റെ സന്നിധിയെ പ്രാപിക്കുന്ന ഘട്ടത്തിൽ ഇതിവൃത്തമാരംഭിക്കുകയും അഗ്നിപ്രവേശാനന്തരം സീതാദേവിയുടെ പാതിവ്രത്യമഹിമ കണ്ടു സന്തുഷ്ടരായ ദേവന്മാരാൽ പ്രേഷിതനായ നാരദമഹർഷി ആ പുണ്യശ്ലോകനെ അനുഗ്രഹിക്കുന്ന ഘട്ടത്തിൽ അവസാനിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. കവി മൂലകഥയിൽനിന്ന് അവസരോചിതമായ പല വ്യതിയാനങ്ങളും സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ശ്രീരാമൻ, സീതാദേവി, ലക്ഷ്മണൻ, രാവണൻ ഈ നാലു പാത്രങ്ങൾക്കും അദ്ദേഹം വരുത്തീട്ടുള്ള തന്മയത്വം അത്യുത്കൃതമായിരിക്കുന്നു. ഗദ്യവും പദ്യവും രചിക്കുന്നതിന് അദ്ദേഹത്തിനുള്ള പാടവവും അസാധാരണം തന്നെ. നാടകനിർമ്മാണവിഷയത്തിൽ ദക്ഷിണാപഥത്തിന്റെ അഭിമാനത്തെ ആദ്യമായി വിജൃംഭണം ചെയ്യിച്ച ഈ കേരളീയൻ ആർക്കും ആരാധ്യനാകുന്നു. ആശ്ചര്യചൂഡാമണിക്കു ‘ഭാരദ്വാജഗ്രാമവാസി’യും ‘കൗമാരിളമതാനുഗ’നുമായ ഒരു പണ്ഡിതൻ വിവൃതി എന്ന പേരിൽ സർവങ്കഷമായ ഒരു വ്യാഖ്യാനം രചിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അദ്ദേഹം ഒരു ശ്രീരാമഭക്തനാണെന്നു വ്യാഖ്യാനത്തിന്റെ ഒടുവിൽ കാണുന്ന ഒരു ശ്ലോകത്തിൽനിന്ന് അനുമാനിക്കാം. ഒന്നോ അധികമോ പൂർവ്വവ്യാഖ്യാതാക്കന്മാരെ വിവൃതിയിൽ ‘കേചിൽ’ എന്നു നിർദ്ദേശിച്ചു സ്മരിച്ചുകാണുന്നു.

ഇതരഗ്രന്ഥങ്ങൾ

ശക്തിഭദ്രനു ചൂഡാമണിയുടെ സ്ഥാപനയിൽ താൻ ഉന്മാദവാസവദത്താപ്രഭൃതികളായ കാവ്യങ്ങളുടെ കർത്താവെന്നു നിവേദനം ചെയ്തിട്ടുള്ളതു് ഓർമ്മിക്കുമല്ലോ. ചൂഡാമണി കൂടാതെ ഉന്മാദവാസവദത്ത മുതലായി മൂന്നു കാവ്യങ്ങളെങ്കിലും അദ്ദേഹം നിർമ്മിച്ചിരിക്കണമെന്ന് ഇതിൽനിന്ന് ഊഹിക്കാം. അവ ഏതെല്ലാമെന്നറിയുന്നില്ല; ഉന്മാദവാസവദത്തപോലും കണ്ടുകിട്ടീട്ടുമില്ല. ചിലർ അതു വീണാവാസവദത്തമെന്ന നാടകമാണെന്നു വിചാരിക്കുന്നു. എന്നാൽ വീണാവാസവദത്തം ശൂദ്രകൃതമെന്നാണ് അഭിയുക്തമതം. ചൂഡാമണിയും, മഹാമഹോപാധ്യായൻ ഡോക്ടർ ഗണപതിശാസ്ത്രി ഭാസന്റേതെന്നു പറഞ്ഞു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയ അഭിഷേകനാടകവും പ്രതിമാനാടകവും ഒരു കവിയുടെ കൃതികളാണെന്നു സങ്കല്പിക്കുന്നവരുമുണ്ടു്. ഇതിനൊന്നും തെളിവു പര്യാപ്തമല്ല. കാവ്യങ്ങൾ എന്നു പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ള സ്ഥിതിക്കു് ഉന്മാദവാസവദത്താദി കൃതികൾ നാടകങ്ങളായിരിക്കണമെന്നു നിർബന്ധവുമില്ല.

2 വാസുദേവഭട്ടതിരി

ദേശം

കൊച്ചിയിൽ തൃശ്ശൂരിനു സുമാർ എട്ടു നാഴിക തെക്കായി സുപ്രസിദ്ധമായ പെരുവനമെന്ന മഹാക്ഷേത്രവും, അതിന് അരനാഴിക വടക്കു മാറി തിരുവളക്കാവ് (തിരുവള്ളക്കാവെന്നും പറയും; സംസ്കൃതത്തിൽ വലപുരം) എന്ന ശാസ്താവിന്റെ അമ്പലവും സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. അതിന് ഒരു നാഴിക വടക്കായി പട്ടത്ത് എന്നൊരില്ലമുണ്ട്. ആ ഇല്ലക്കാർക്കാണ് തിരുവളക്കാവമ്പലത്തിൽ ഇന്നും ശാന്തി. വാസുഭട്ടതിരി ജനിച്ചതു പ്രസ്തുതകുടുംബത്തിലാകുന്നു.

ഐതിഹ്യം

ഭട്ടതിരിയെപ്പറ്റി അസത്യമെങ്കിലും ശ്രവണപ്രിയമായ ഒരൈതിഹ്യമുണ്ട്. ബാല്യകാലത്തിൽ തീരെ അവ്യുൽപന്നനാകയാൽ ജനങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തെ പരിഹാസമായി വാതു എന്നു വിളിച്ചുവന്നു. ശാസ്താവിനെപ്പറ്റി അദ്ദേഹത്തിനുള്ള ഭക്തി അളവറ്റതായിരുന്നു. ഒരു ദിവസം അത്താഴപ്പൂജ കഴിഞ്ഞു മഴയുടെ ആധിക്യം നിമിത്തം ഇല്ലത്തേയ്ക്കു തിരിച്ചുപോകുവാൻ തരമില്ലാതെ തീർന്ന അവസരത്തിൽ അനന്യശരണനായി അദ്ദേഹം ശാസ്താവിനോടു തന്റെ സങ്കടം നിവേദനംചെയ്തു. അപ്പോൾ തിടപ്പള്ളിയിലുള്ള വിറകെടുത്തു തീകായുന്നതിനും അതിന്റെ ഒരു മൂലയിൽ ഒരു കദളിപ്പഴക്കുല വച്ചിരുന്നതെടുത്തു തിന്നുകൊള്ളുന്നതിനും നിയോഗിച്ചുകൊണ്ട് ഒരശരീരിവാക്കുണ്ടായി. അതനുസരിച്ചു പ്രവർത്തിച്ച നിമിഷത്തിൽ പ്രതിഭാശാലിയായ ഒരു യമകമഹാകവിയായി അദ്ദേഹം രൂപാന്തരപ്പെട്ടു. പിറ്റേദിവസം കാലത്തു കഴകക്കാരൻ 'എന്തിനു വിറകെടുത്തു?' എന്നു ചോദിച്ചതിനു 'ധാർഷ്ട്യക്കാരാ, പോടാ' എന്നു കലിദിനസംഖ്യ യോജിപ്പിച്ച് (ഇതെങ്ങനെ കലിദിനസംഖ്യയായി എന്നറിയുന്നില്ല) മറുപടി പറയുകയും വാരസ്യാരുടെ അതേ ചോദ്യത്തിനു "വിറ കെടുപ്പാൻ വിറകെടുത്തു; വിറകെടുത്തു വിറ കെടുത്തു" എന്നു യമകാലങ്കൃതമായ വാക്യത്തിൽ പ്രത്യുത്തരം നല്കി ആ സ്ത്രീയെ ആത്ഭുതപരവശയാക്കുകയും ചെയ്തു. തത്വം ധരിച്ചപ്പോൾ വാരസ്യാർ അവിടെക്കിടന്ന പഴത്തൊലി എടുത്തു തിന്നുകയും തന്നിമിത്തം അവർക്കും കുറേ താണ രീതിയിൽ കവനം ചെയ്യുന്നതിനു പാടവം സിദ്ധിക്കുകയും ചെയ്തു. അനന്തരമാണ് ഭട്ടതിരി യുധിഷ്ഠിരവിജയാദി കാവ്യങ്ങൾ രചിക്കുവാൻ ആരംഭിച്ചത്. ഇപ്രകാരമാകുന്നു ആ ഐതിഹ്യത്തിന്റെ ഗതി.

ആത്മകഥാകഥനം; യുധിഷ്ഠിരവിജയം

ഭട്ടതിരി സ്വകൃതികളിൽ തന്നെപ്പറ്റി ചിലതെല്ലാം പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ പ്രസ്താവനകളെ ആദ്യമായി ഉദ്ധരിച്ചുകൊള്ളട്ടെ. യുധിഷ്ഠിരവിജയത്തിൽ കവി ഇങ്ങനെ പറയുന്നു:

> "അസ്തി സഗജരാജഗതീ രാജവരോ, യേന ഗതശ്ശുഗജരാ
> ജഗതീ;
> ഭീഷണമധികം കവയഃ സ്തുവന്തി ജന്യം
> യദീയമധികങ്കവയഃ.
> തരവോ ഭൂരിച്ഛായാസ്സമാനഫലദായിനീ ച ഭൂരിച്ഛായാഃ;
> സവിനയശോഭാ ജനതാ യദ്രാജ്യേ; യസ്യ ഭുവി
> യശോഭാജനതാ.
> തസ്യ ച വസുധാമവതഃ കാലേ കുലശേഖരസ്യ
> വസുധാമവതഃ
> വേദാനാമധ്യായീ ഭാരതഗുരുരഭവദാദ്യനാമധ്യായീ.
>
> യം പ്രാപ രമാചാര്യം ദേവീ ച ഗിരാം
> പുരാണപരമാചാര്യം;
> യമശുഭസന്തോദാന്തം പരമേശ്വരമുപദിശന്തി സന്തോ
> ദാന്തം.
> ജ്ഞാനസമഗ്രാമേയം നിവസന്തം വിപ്രസത്തമഗ്രാമേ
> യം,
> തിലകം ഭൂമാവാഹുര്യസ്യാർത്ഥിഷു ദത്തഭൂതിഭൂമാ വാഹഃ
> സമജനി കശ്ചിത്തസ്യപ്രവണഃ
> ശിഷ്യോ ഽനവർത്തകശ്ചിത്തസ്യ
> കാവ്യാനാമാലോകേ പടുമനസോ വാസുദേവനാമാ
> ലോകേ.
> കീർത്തിമദഭ്രാന്തേന സ്മരതാ ഭാരതസുധാമദഭ്രാന്തേന
> ജഗദപഹാസായ മിതാ പാർത്ഥകഥാ, കല്മഷാപഹാ സാ
> യമിതാ."

"ഗജരാജഗതിയും രണശൂരനും പ്രജാക്ഷേമൈകദീക്ഷിതനുമായ 'കുലശേഖരൻ' എന്ന മഹാരാജാവു രാജ്യപരിപാലനം ചെയ്യുന്ന കാലത്ത്, വേദാധ്യായിയും ഭഗവദ്ഭക്തനുമായി 'ഭാരതഗുരു' എന്നൊരു പണ്ഡിതൻ ജീവിച്ചിരുന്നു. പുരാണ പരാമാചാര്യനായ അദ്ദേഹത്തെ ലക്ഷ്മിയും സരസ്വതിയും ഒന്നുപോലെ അനുഗ്രഹിച്ചു. അശുഭവ്യഥയെ ഭഞ്ജിക്കുന്ന ആ ദാന്തനെ സത്തുക്കൾ "പരമേശ്വരൻ" എന്നു വിളിച്ചുവന്നു. വിപ്രസത്തമന്മാരുടെ ഗ്രാമത്തിൽ നിവസിക്കുന്ന ജ്ഞാനസമഗ്രനും അമേയനുമായ അദ്ദേഹത്തെ ജനങ്ങൾ ഭൂമിയുടെ തിലകമെന്നും പറഞ്ഞുവന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാഹ (ബാഹ) അർത്ഥികൾക്കു ധാരാളം ധനം വിതരണം ചെയ്തുവന്നു. കാവ്യാവഗാഹത്തിൽ പ്രഗല്ഭമാനസനായ ആ ഗുരുവിന്റെ ഹിതാനുവർത്തിയും പ്രവണനുമായ ശിഷ്യനായി വാസുദേവനെന്ന പേരോടു കൂടിയ ഒരാളും അക്കാലത്തു ജീവിച്ചിരുന്നു. ഭാരതസുധ ആസ്വദിച്ചു മദഭ്രാന്തനായിത്തീർന്ന ആ വാസുദേവൻ വലുതായ കീർത്തിയിൽ ആഗ്രഹത്തോടുകൂടി പാവനമായ പാർത്ഥകഥ സംക്ഷിപ്തമായി, ലോകാപഹാസത്തിനു പാത്രമാകത്തക്കവിധത്തിൽ, യമകകാവ്യമായി നിബന്ധിച്ചു." ഇതിൽനിന്നു യുധിഷ്ഠിരവിജയകർത്താവായ വാസുദേവകവി കുലശേഖരന്റെ രാജ്യഭാരകാലത്തു ഭാരതഗുരുവിന്റെ ശിഷ്യനായി ജീവിച്ചിരുന്നു എന്നു വെളിവാകുന്നു. പ്രസ്തുത കാവ്യത്തിന്റെ അപ്രകാശിതമായ ഒരു പഴയ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തിൽ "കുലശേഖരൻ, കുലശേഖരചക്രവർത്തി, ഭാരതഗുരു, ഭാരതഭട്ടൻ" എന്നും, ഒരു സംസ്കൃതവ്യാഖ്യയിൽ "ഭാരതഗുരുഃ ഭാരതാർത്ഥോപദേഷ്ടാ" എന്നും കാണുന്നതുകൊണ്ടു ഭാരതഗുരു എന്ന പേർ മഹാഭാരതത്തിന്റെ അർത്ഥപ്രവചനത്തിലുള്ള പ്രാവീണ്യം നിമിത്തം അദ്ദേഹത്തിനു ലഭിച്ച ബിരുദപ്പേരാണെന്നും, യഥാർത്ഥനാമധേയം പരമേശ്വരനെന്നായിരിക്കണമെന്നും ഊഹിക്കാം. കേരളോൽപത്തിയിൽ കുലശേഖരൻ എന്ന പതിനേഴാമത്തെ പെരുമാൾ കേരളം രക്ഷിച്ചപ്പോൾ "മഹാഭാരതഭട്ടതിരിയും വാസുദേവഭട്ടതിരിയും പെരുമാളെക്കണ്ടു വന്ദിച്ചു പെരുമാൾക്ക് അനുഗ്രഹവും കൊടുത്തു" എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

ത്രിപുരദഹനം

വാസുദേവഭട്ടതിരിയുടെ ത്രിപുരദഹനം എന്ന യമകകാവ്യത്തിൽ താഴെ കൊടുക്കുന്ന ശ്ലോകങ്ങൾ കാണുന്നുണ്ട്.

> "അസ്തി സ കവിലോകനതഃ ക്ഷിതിഭൃ, ദരിര്യസ്യ
> സൈനികവിലോകനതഃ
> ബഹുവിപദി ക്ഷുദ്രവതി ക്ഷ്മാഭൃതി കുർവൻ പദാനിദിക്ഷു
> ദ്രവതി.
> സാധൂനാം പാതാ യഃ സ്ഥിരവ്രതോ യശ്ച പാപിനാം
> പാതായഃ
> യസ്മാദുർവ്യാപാരം പ്രീതിം യസ്യാമലം വിദുർവ്യാപാരം.
>
> സ്വപദപയോജനതേയം സദൈവ സമ്പാദകം
> ശ്രിയോജനതേയം
> ഭൂതികരം വ്യാലപതി സ്മരൽകരം രാജശേഖരം വ്യാലപതി
> രാമസമത്വാദേവ ശ്രുത്വാ രാമാഖ്യമകൃത മത്വാ ദേവഃ
> യം സ ച രക്ഷോപായം ചക്രേ ഽസ്യ ച
> കർമ്മജനിതരക്ഷോപായം.
> നിജയാ തന്വാ നേത്രപ്രമോദനം പ്രാണിനാം
> വിതന്വാനേ ഽത്ര
> മതിബലമാസാദ്യ മിതം പുരദഹനം രവിഭൂവാ
> സമാസാദ്യമിതം"

ഈ പദ്യങ്ങളിൽ നിന്നു 'രവിഭൂ' അതായതു രവിയുടെ പുത്രനായ ഒരു കവി, കവികൾക്ക് ആരാധ്യനും രാജശേഖരനെന്ന ബിരുദത്താൽ അലംകൃതനുമായ രാമനെന്നു തിരുനാമമുള്ള ഒരു മഹാരാജാവിന്റെ കാലത്താണ് ത്രിപുരദഹനം രചിച്ചതെന്നു വിശദമാകുന്നു. ഈ "രവിഭൂ" വാസുഭട്ടതിരിതന്നെയാണെന്നു ത്രിപുരദഹനത്തിന് 'അർത്ഥപ്രകാശിക' എന്ന വ്യത്തി നിർമ്മിച്ച മൂക്കോലക്കാരനായ നീലകണ്ഠൻനമ്പൂരി

> "ത്രിപുരദഹനസംജ്ഞം കാവ്യമേതദ്വിധാതും
> കവിരഥ രവിസൂനർവ്വാസുദേവാഭിധാനഃ
> നിരുപമചരിതേന സ്വച്ഛമീശാനസംജ്ഞം
> നതജനഹിതദം തം സ്തൗതി വിഘ്നാതിഭീതഃ"

എന്നു പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതിൽനിന്നു മനസ്സിലാക്കാം.

ശൗരികഥ

ഭട്ടതിരിയുടെ മറ്റൊരു യമകകാവ്യമായ ശൗരികഥോദയത്തിൽ (ശൗരികഥയെന്നും പറയും)

> "ജയതി സുധാമാരാമഃ ക്ഷിതിപാലഃ കാവ്യവീരുധാമാരാമഃ
> ദധദിഭമസ്തകലീലാമംസേന ബിഭർത്തി യോ
> യമസ്തകലീലാം."

എന്നു കാണുന്നതിൽനിന്ന് ആ കാവ്യവും രാമവർമ്മമഹാരാജാവു രാജ്യഭാരം ചെയ്തു കാലത്തു രചിച്ചതാണെന്നു സിദ്ധിക്കുന്നു. ശൗരികഥയിൽ കവി ഹരിവംശത്തെയാണ് ഉപജീവിക്കുന്നത്.

കാലം

യുധിഷ്ഠിരവിജയത്തിനു രാഘവവാരിയരുടെ 'പദാർത്ഥചിന്തനം' എന്ന വിശ്വോത്തരമായ ഒരു വ്യാഖ്യാനം ഉണ്ട്. അതിൽ 'കുലശേഖരസ്യ = കുലശേഖരനാമ്നഃ കുലാലങ്കാരോയം ഭാവീതി വിചാര്യ ഗുരുഭിസ്തഥാ കൃതനാമധേയസ്യ പട്ടബന്ധ ഇത്യർത്ഥാദ്ഭവതി, പ്രാഗ് രാമവർമ്മനാമത്വാൽ' എന്നു 'കാലേ കുലശേഖരസ്യ' എന്ന ഭാഗത്തിന് അർത്ഥവിവരണം ചെയ്യുമ്പോൾ പ്രസ്താവിച്ചുകാണുന്നു. മറ്റൊരു വ്യാഖ്യാതാവായ അച്യുതന്റെ വിജയദർശികയിലും "കുലശേഖര ഇത്യഭിഷേകകൃതം നാമ; പിത്രാദികൃതം തു രാമവർമ്മേതി" എന്നു പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു കുലശേഖരനും രാമനും രണ്ടു ഭിന്നന്മാരായ രാജാക്കന്മാരെന്നു സങ്കല്പിക്കേണ്ട ആവശ്യമില്ല. എല്ലാ കേരളചക്രവർത്തിമാർക്കും സുമാർ ക്രി. പി. എട്ടാംശതകം മുതൽക്കു തളിയാതിരിമാർ കുലശേഖരനെന്ന നാമം അഭിഷേകാവസരത്തിൽ നല്കിയിരുന്നതായി അറിയുന്നു. കുലശേഖര ആഴ്വാരുടെ സുഹൃത്തും മഹാവിദ്വാനുമായി രവി എന്നൊരു നമ്പൂരി ഉണ്ടായിരുന്നതായി മുൻപു പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. ആ രവിയുടെ പുത്രനാണ് വാസുഭട്ടതിരി എന്നൂഹിക്കുന്നതിൽ അസാങ്ഗത്യമില്ല. അപ്പോൾ ആഴ്വാർ തന്നെയാണ് ഭട്ടതിരിയുടേയും പുരസ്കർത്താവ് എന്നു വന്നുകൂടുന്നു. അഴ്വാർക്കു രാജശേഖരനെന്നും ഒരു ബിരുദമുണ്ടായിരുന്നതായി ഊഹിക്കുവാൻ ത്രിപുരദഹനം വഴികാണിക്കുന്നു.

വാസുദേവവിജയം

യുധിഷ്ഠിരവിജയത്തിൽ എട്ടും ത്രിപുരദഹനത്തിൽ മൂന്നും ശൗരികഥയിൽ മൂന്നും ആശ്വാസങ്ങൾ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. മൂന്നും അതിവിശിഷ്ടങ്ങളായ കാവ്യങ്ങളാണെങ്കിലും അവയിൽ അഭ്യർഹിതത്വം യുധിഷ്ഠിരവിജയത്തിന് തന്നെയാണ്. ഇവകൂടാതെ പാണിനിസൂത്രങ്ങൾക്ക് ഉദാഹരണങ്ങൾ കാണിച്ചുകൊണ്ട് വാസുദേവവിജയം എന്നൊരു ശാസ്ത്രകാവ്യവും ഭട്ടതിരി നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ട്. വാസുദേവവിജയം അഞ്ചു സർഗ്ഗമുള്ളതിൽ മൂന്നു സർഗ്ഗമേ കാവ്യമാലയിൽ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തീട്ടുള്ളു. അഞ്ചാം സർഗ്ഗത്തിന്റെ ഒടുവിലത്തെ ശ്ലോകമാകുന്നു താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്നത്.

> "സന്ധ്യാപയോദരുചിലോഹിതകേ പ്രവീച്യാഃ
> പ്രാച്യാ മുഖേവ തമസോദയകാളകേ ച
> കല്യാണവേണുദലശൃംഗഗളന്നിനാദൈർ-
> ഗ്ഗോഷ്ഠം വിഭുർവ്വിവിശിവാൻ സഗണഃ പുരാവൽ"

"ഏതദ്ഗ്രന്ഥരചനേനാസ്യ മഹാവൈയാകരണത്വം പ്രതീയതേ" എന്നു കാവ്യമാലാപ്രസാധകനായ പണ്ഡിതശിവദത്തൻ പ്രസ്തുത കാവ്യത്തിന്റെ മഹിമയെ പ്രശംസിച്ചിരിക്കുന്നു. ദുരവഗാഹമായ ആ കൃതിക്ക് ഗ്രന്ഥകാരൻതന്നെ

> "കാവ്യം മയാ വാസുദേവവിജയാഖ്യമകാരി യൽ
> വ്യാഖ്യാപി തസ്യ തന്വീയം ക്രിയതേ പദചന്ദ്രികാ."

എന്ന പദ്യത്തിൽ പ്രതിജ്ഞ ചെയ്യുന്നതുപോലെ 'പദചന്ദ്രികാ' എന്നൊരു വ്യാഖ്യാനം രചിച്ചിട്ടുണ്ട്. അക്രൂരാഗമനത്തിനു മുമ്പുള്ള ദശമസ്കന്ധ കഥയാണ് അതിലെ പ്രതിപാദ്യവിഷയം. ധാതുപ്രകരണം അദ്ദേഹം സ്പർശിക്കാത്തതിനാൽ പിൻകാലത്തു മേല്പത്തൂർ നാരായണഭട്ടതിരി അക്രൂരാഗമനം മുതൽ കംസവധം വരെയുള്ള ഇതിവൃത്തത്തെ വിഷയീകരിച്ചു ധാതുകാവ്യം എന്നൊരു ഗ്രന്ഥം നിർമ്മിക്കുകയുണ്ടായി. അതിൽ

> "ഉദാഹൃതം പാണിനിസൂത്രമണ്ഡലം
> പ്രാഗ്വാസുദേവന; തദൂർധ്വാതോ ഽപരഃ
> ഉദാഹരത്യദ്യ വൃകോദരോദിതാൻ
> ധാതൂൻ ക്രമേണൈവ ഹി മാധവാശ്രയാൽ."

എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. പ്രസ്തുതകാവ്യത്തിന് ആ കവിചക്രവർത്തിയുടെ ശിഷ്യന്മാർ രചിച്ചിട്ടുള്ള വ്യാഖ്യാനത്തിൽ "വാസുദേവോ നാമ കേരളേഷു പുരുവനജന്മാ കശ്ചിദ്വിജന്മാ" എന്നു സ്പഷ്ടമായി വാസുദേവവിജയകാരന്റെ ജനനസ്ഥലത്തെപ്പറ്റി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

ഗജേന്ദ്രമോക്ഷം

ഗജേന്ദ്രമോക്ഷം എന്ന കാവ്യത്തിൽ നിന്നുദ്ധരിക്കുന്നവയാണ് താഴെ കാണുന്ന ശ്ലോകങ്ങൾ:

> "കല്യാണം കരുതാദ്വോ ഭൂതാനാമധിപതിസ്സ
> കരുണാബ്ധിഃ
> രക്ഷാർത്ഥം സുജനാനാം സന്നിദധത് പുരുവനേ രമ്യേ.
> ശക്ത്യോഽഭയരൂപസ്സൻ യം കില നാഥസ്സ ഭുവനചക്രസ്യ
> ചക്രിണി മാതരി ജനയാംബഭൂവ ജഗദവനജനിതരസം
> യസ്യ ച ഭാജകരൂപപ്രസാദതോ
> വിശ്വവിതതവിമലയശാഃ
> രചയാമാസ സുമേധാഃ കഥാസുധാം വാസുദേവകവിഃ.
>
> ***
>
> ഭക്ത്യാ പ്രണമ്യ ദേവം ഹരിം ഗുരും ശ്രീഗുരുപ്രസാദേന
> വൃത്തൈർഗ്ഗജേന്ദ്രമോക്ഷം ബ്രൂ മസ്തം ശൃണുത
> വൃത്തജ്ഞാഃ"

ഒടുവിൽ

> "വൃത്തരത്നാകരപ്രോക്തവൃത്തലക്ഷ്യതയാ ക്രമാൽ
> ഗജേന്ദ്രമോക്ഷസ്സന്ദൃബ്ധോ വാസുദേവേന സാദരം"

എന്നും ഒരു ശ്ലോകമുണ്ട്. ഈ ശ്ലോകങ്ങൾ വൃത്തരത്നാകരത്തെ അനുസരിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു വൃത്തശാസ്ത്രഗ്രന്ഥമാണ് ഗജേന്ദ്രമോക്ഷമെന്നും അതിന്റെ പ്രണേതാവ് ഒരു വാസുദേവകവിയാണെന്നും നമ്മെ ധരിപ്പിക്കുന്നു. തിരുവളക്കാവിലെ ശാസ്താവിനെ ആരംഭത്തിൽ സ്തുതിക്കുന്നു എന്നുമാത്രമല്ല ആ ദേവന്റെ പ്രസാദംകൊണ്ടാണ് വാസുദേവഭട്ടതിരി യമകകാവ്യം രചിച്ചതെന്നും പറയുന്നു. എന്നാൽ അദ്ദേഹം 'വിതതവിമലയശാഃ' എന്നും 'സുമേധാഃ' എന്നും ആത്മപ്രശംസ ചെയ്യുമെന്നു കരുതാവുന്നതല്ല; എന്നുമാത്രമല്ല വൃത്തരത്നാകരത്തിന്റെ ആവിർഭാവം ഭട്ടതിരിയുടെ കാലത്തിനു പിന്നീടാണെന്നുള്ളതും നിർവിവാദമാണ്. അതുകൊണ്ടു പെരുവനത്തെ പശ്ചാൽകാലികനായ ഒരു വാസുദേവനാണ് ഗജേന്ദ്രമോക്ഷകാരൻ എന്നാണു എനിക്കു തോന്നുന്നത്. കവിത യമകാലങ്കൃതമല്ല.

നളോദയം

യുധിഷ്ഠിരവിജയം മുതലായ മൂന്നു യമകകാവ്യങ്ങളിലും കവി ഈരണ്ടു പാദങ്ങളിൽ മാത്രമേ യമകം ദീക്ഷിച്ചിട്ടുള്ളു. നളോദയം നാലാശ്വാസത്തിലുള്ള ഒരു കാവ്യമാണ്. അതിൽ നാലു പാദങ്ങളിലും യമകദീക്ഷയുണ്ട്. അതിന്റെ കർത്തൃത്വം വളരെക്കാലം പണ്ഡിതന്മാർ കാളിദാസനിൽ ആരോപിച്ചിരുന്നു, 'രഘുവംശം' ഒൻപതാം സർഗ്ഗം 'ദ്രുതവിളംബിത'വൃത്തത്തിൽ രചിതമായിട്ടുകൂടിയും അതിൽ മനസ്സില്ലാമനസ്സോടുകൂടി മാത്രം യമകനിബന്ധനം ചെയ്ത ആ മഹാകവിമൂർദ്ധന്യനായിരിക്കുകയില്ല യമകജടിലതയ്ക്കു പരമോദാഹരണമായ നളോദയത്തിന്റെ പ്രണേതാവെന്ന് ഊഹിക്കുവാൻ വൈഷമ്യമില്ലല്ലോ. പ്രസ്തുതകാവ്യത്തെ വാസുദേവഭട്ടതിരിയുമായി ഘടിപ്പിക്കത്തക്ക നിലയിൽ ഈയിടയ്ക്കു ചില രേഖകൾ കിട്ടീട്ടുണ്ട്. തഞ്ചാവൂർ സരസ്വതീമഹലിലുള്ള നളോദയത്തിന്റെ ഒരു കൈയെഴുത്തുപ്രതിയിൽ "ഇതി ശ്രീകവിചക്രചൂഡാമണി ഭട്ടനാരായണസുതരവിദേവ വിരചിതേ നളോദയനാമനി മഹാകാവ്യേ" എന്നു കാണുന്നു. രാമർഷി എന്ന പണ്ഡിതൻ ക്രി. പി. 1600-ൽ രചിച്ചിട്ടുള്ള യമകബോധിനി എന്ന വ്യാഖ്യാനത്തിലും രവിദേവകൃതി എന്നുതന്നെയാണു പറയുന്നത്. പോരാത്തതിനു ശങ്കരവാരിയരുടെ അനന്തരവനും പദാർത്ഥചിന്തനകാരന്റെ ഗുരുവുമായ ശ്രീകണ്ഠവാരിയരുടെ രഘൂദയമെന്ന യമകകാവ്യത്തിൽ

> "വ്യവഹാരവിദേവായന്ന്യഞ്ചോത്ര പദൈ
> സദബ്ജരവിദേവായ
> തത്സാരവിദേവായന്ന്യായേ യമകേ നമോസ്തു
> രവിദേവായ"

എന്നു താൻ മാതൃകയായി സ്വീകരിക്കുന്ന നളോദയത്തിന്റെ കർത്താവിനെ രവിദേവനെന്ന പേരിൽ വന്ദിച്ചിരിക്കുന്നതു കൊണ്ട് ക്രി. പി. പതിനഞ്ചാം ശതകത്തിൽ കേരളീയർ രവിദേവനാണ് ആ കാവ്യത്തിന്റെ പ്രണേതാവെന്നു ഗണിച്ചിരുന്നതായി വിചാരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. രവിദേവൻ എന്നാൽ രവിയുടെ പുത്രനായ വാസുദേവൻ എന്ന് അർത്ഥം കല്പിക്കണം. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിതാവു ഭട്ടനാരായണനായിരുന്നു എന്ന് തഞ്ചാവൂരിലെ ആദർശഗ്രന്ഥത്തിൽ കാണുന്നതു നിർമ്മൂലമാണ്.

അഥവാ ഭട്ടനാരായണൻ രവിയുടെ പിതാവാണെന്നു വരാൻ പാടില്ലായ്കയില്ല. നളോദയത്തിനു കേരളീയനായ വിഷ്ണു എന്നൊരു പണ്ഡിതന്റെ വ്യാഖ്യാനമുണ്ട്. അതിൽ 'ഇതിനളോദയേ വാസുദേവകൃതേ ചതുർത്ഥഃ പരിച്ഛേദഃ' എന്ന കുറിപ്പിനു പുറമേ മൂലത്തിന്റെ രീതി പിടിച്ചു വ്യാഖ്യാതാവ്—,

> "രവിതനുഭൂയമിതായാഃ കൃതേർഗ്ഗതിശ്ശബ്ദചിത്രഭൂയമിതായാഃ
> ജനഹാസായ മിതായാ ധിയശ്ച വിവൃതാ മയാധുനാ
> യമിതായാഃ"

എന്നൊരു ശ്ലോകം കാണുന്നു. ഇനിയും തിരുവനന്തപുരം വലിയ കൊട്ടാരം ഗ്രന്ഥപ്പുരയിൽ സൂക്ഷിച്ചിട്ടുള്ള നളോദയത്തിന്റെ ഒരു താളിയോലപ്രതിയിൽ

> "അസ്തി സ രാജാ നീതേ രാമാഖ്യോ യോ ഗതിഃ
> പരാജാനീതേ
> യസ്യ രരാജാനീതേ രത്നാനി ജനഃ കുലേധരാജാനീതേ.
>
> ***
>
> അവിദൂരാജാദിത്യാ കൃതാല്പഭേദൈവ ഭൂസ്സരാജാദിത്യാ
> യേന സ രാജാദിത്യാ ത്രിദിവാൽ
> സംയുക്തശത്രുരാജാദിത്യാ"

എന്നും മറ്റും ചില ശ്ലോകങ്ങൾ ഉണ്ട്. അവ വിശ്വസിക്കാമെങ്കിൽ നളോദയത്തിന്റെ കർത്താവും വാസുഭട്ടതിരിതന്നെയാണെന്നും അദ്ദേഹം രാമനെന്നും രാജാദിത്യനെന്നുംപേരുള്ള ഒരു മഹരാജാവിന്റെ ആശ്രിതനായിരുന്നു എന്നും സിദ്ധിക്കുന്നു. 'രാജാദിത്യ ഇത്യമുഷ്യൈവാഭിഷേകപ്രയുക്തം നാമ' എന്നു വിഷ്ണു പറയുന്നു. വിഷ്ണുവിന്റെ കാലമേതെന്നറിയുന്നില്ല. അദ്ദേഹം പ്രാചീനനായ ഒരു വ്യാഖ്യാതാവാണെന്നു മാത്രം ഊഹിക്കുവാൻ മാർഗ്ഗമുണ്ട്. കൊല്ലം ഒൻപതാം ശതകത്തിൽ ശ്രീകണ്ഠൻ എന്ന പേരിൽ ദേശമങ്ഗലത്തു വാരിയത്തു പിതാവും പുത്രനുമായി രണ്ടു പണ്ഡിതവര്യന്മാർ താമസിച്ചിരുന്നു. അവരിൽ രണ്ടാമത്തെ ശ്രീകണ്ഠൻ നളോദയത്തിനു കവിഹൃദയദർപ്പണം എന്നൊരു വ്യാഖ്യാനം രചിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിന്റെ ആരംഭത്തിൽ അദ്ദേഹം

> "അഭിവന്ദ്യ പരാം വാണീമമലേ ചരണേ ഗുരോഃ
> കാവ്യം നളോദയം നാമ വ്യാകരോമി യഥാശ്രുതം"

എന്നു പ്രതിജ്ഞചെയ്തു. തദനന്തരം "ശ്രീമാൻ മഹാകവിമഹേശ്വരോ വാസുദേവനാമാ വാസുദേവാനുസ്മരണപൂർവ്വകം പ്രണിനീഷിതപ്രബന്ധപ്രതിബന്ധകൃന്തനായ..." എന്നിങ്ങനെ മംഗലാചരണോദ്ദേശം വിവരിക്കുന്നു. ഒടുവിൽ "ഇതി ശ്രീകണ്ഠാചാര്യപുത്രേണ ശ്രീകണ്ഠേന കൃതേ നളോദയവ്യാഖ്യാനേ കവിഹൃദയദർപ്പണാഖ്യേ ചതുർത്ഥ ആശ്വാസഃ ***വാസുദേവായ മഹാകവയേ കാവ്യനിർമ്മാത്രേ നമോ നമഃ" എന്ന കുറിപ്പിനു പുറമേ

> "നളോദയാഹ്വയസ്യാസ്യ വ്യാഖ്യാ കാവ്യസ്യ നിർമ്മിതാ
> ശ്രീകണ്ഠാചാര്യപുത്രേണ ശ്രീകണ്ഠേന മനീഷിണാ"

എന്നൊരു കുറിപ്പും ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. ഇതിൽനിന്നെല്ലാം കേരളീയരുടെ ഇടയിലുള്ള അനുസ്യൂതമായ ഐതിഹ്യം നളോദയം വാസുദേവകൃതമെന്നാണെന്നു സിദ്ധിക്കുന്നു. അതിനെ പശ്ചാൽകരിക്കത്തക്ക യാതൊരു തെളിവും ഇതേവരെ കണ്ടുകിട്ടീട്ടുമില്ല.

അർജ്ജുനരാവണീയവ്യാഖ്യയും മറ്റും

ഭട്ടികാവ്യത്തെ അനുകരിച്ച വാസുദേവവിജയത്തെപ്പോലെ രചിച്ചിട്ടുള്ള പ്രസിദ്ധമായ ഭട്ടഭൗമന്റെ 17 സർഗ്ഗത്തിലുള്ള അർജ്ജുനരാവണീയമഹാകാവ്യം ഒരു വാസുദേവൻ വ്യാഖ്യാനിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതിന്

> "വാസുദേവൈകമനസാ വാസുദേവേന നിർമ്മിതാം
> വാസുദേവീയടീകാം താം വാസുദേവോനുമോദതാം,"

എന്ന് ആ വ്യാഖ്യാനത്തിൽ കാണുന്ന ശ്ലോകം ജ്ഞാപകമാണ്. എന്നാൽ വാസുദേവഭട്ടതിരിയാണ് ആ വാസുദേവൻ എന്നു പറയുന്നതു നിർമ്മൂലമാകുന്നു. കൃഷ്ണൻ എന്നൊരു പണ്ഡിതനാണ് വ്യാഖ്യാതാവിന്റെ ഗുരു. ഭട്ടഭൗമൻ വളഭി (ഗുർജ്ജര) വാസ്തവ്യനാണ്. ഈ വളഭി ചിലർ ഭ്രമിക്കുന്നതുപോലെ വളർപട്ടണമല്ല. പുരുവനവാസുദേവനും വേദാരണ്യവാസുദേവനും ഒന്നാണെന്നു ചിലർ വിചാരിക്കുന്നതും പ്രമാദംതന്നെ. വേദാരണ്യവാസുദേവനെപ്പറ്റി യഥാവസരം പ്രസ്താവിക്കും.

3 വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ

യമകപ്രപഞ്ചത്തിന്റെ പിതാമഹൻ വാസുഭട്ടതിരിതന്നെയാണെന്നുള്ളതു കേരളീയർക്കു തുലോം അഭിമാനഹേതുകമാകുന്നു. ‘വ്യാഖ്യാഗമ്യമിദം കാവ്യമുത്സവസ്സുധിയാമലം’ എന്നു ഭട്ടികാവ്യത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതുപോലെ വ്യാഖ്യാനം കൂടാതെ ഇത്തരത്തിലുള്ള കാവ്യങ്ങൾ വായിച്ചു മനസ്സിലാക്കുന്നതു വിഷമംതന്നെ. യുധിഷ്ഠിരവിജയത്തിന് അനേകം വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. (1) ക്രി. പി. പതിനഞ്ചാം ശതകത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന കോലത്തുനാട്ടിലെ ‘ശ്രീകണ്ഠദാസ’നെന്ന നാമാന്തരത്താൽ വിദിതനായ രാഘവവാരിയരുടെ പദാർത്ഥചിന്തനം തന്നെയാണ് അവയിൽ പ്രഥമഗണനീയമായിട്ടുള്ളത്. അതിൽ യുധിഷ്ഠിരവിജയത്തെ വ്യാഖ്യാതാവ്,

> “വാസുദേവകവേഃ കാവ്യേ ഭവ്യേ കവിഭിരീഡിതേ
> വ്യാഖ്യാപി സാ തു ശിക്ഷായൈ മഹത്യൈ ഭവിതാ മമ.
> സ്മരത യുധിഷ്ഠിരവിജയം കാവ്യം കർണ്ണൈകഭൂഷണം
>   വിദുഷാം
> ഹാരവദത്യക്തഗുണം ഗുരുതരകൃഷ്ണാർച്ചിതേജസോല്ലസിതം.”

എന്നു വാഴ്ത്തുന്നു. കവിയെപ്പറ്റി “കവികുലശേഖരഃ കുലശേഖരസഭാസ്താരസഭാജിതകവിതാകൗശലഃ സകലവിദ്യാസാഗര പാരീണശേഷമുഷീകോ, ഗുരുകരുണാകടാക്ഷസംവർദ്ധിതകവിതാ കല്പലതോപഘ്നതരുഃ മഹാഭാരതഭട്ടാരകപരമാചാര്യാന്തേവാസീ, വാസുദേവനാമാ വാസുദേവഭക്താഗ്രണീർദ്വിജന്മകുലതിലകഃ” എന്നും പ്രശംസിക്കുന്നുണ്ട്.

(2) ഇതുകൂടാതെ ‘ശ്രീകണ്ഠപ്രിയശിഷ്യ’നായ ഒരു പണ്ഡിതന്റെ ‘പദാർത്ഥദീപിക’ എന്ന ഒരു വ്യാഖ്യാനവും കണ്ടുകിട്ടീട്ടുണ്ട്.

> “വാസുദേവസ്യ കാവ്യം യദ് ഗംഭീരഗഹനാർത്ഥകം;
> തന്മന്ദോപി ന ജിഹ്രേമി വ്യാചികീർഷുര്യഥാശ്രുതം”

എന്ന് ഉപക്രമത്തിൽ ആ പണ്ഡിതൻ കവിയെ പുകഴ്ത്തുന്നു. ശ്രീകണ്ഠദാസനും ശ്രീകണ്ഠപ്രിയശിഷ്യനും ഒരേ ശ്രീകണ്ഠന്റെ ശിഷ്യന്മാരാണോ എന്നു നിശ്ചയമില്ല.

> (3) “വാസുദേവകവിനാ കൃതസ്തു യഃ
> കാവ്യബന്ധ ഇയമസ്യ സൽപ്രിയാ
> കാമിനീവ രസഭാവദർശികാ
> വ്യാക്രിയാച്യുതകൃതാ വിരാജതേ.”

> വാസുദേവകവേഃ കാവ്യം; കഥ പാർത്ഥസ്യ കഥ്യതേ;
> വ്യാഖ്യാതാരോ വയം: കിന്തൽ സതാം യേന മനോ
>   ഹരേൽ?;

അച്യുതന്റെ വിജയദർശികയെന്നും ദർശികയെന്നും പറയുന്ന വ്യാഖ്യാനത്തെപ്പറ്റി മുൻപു പ്രസ്താവിച്ചുവല്ലോ. ഈ ശ്ലോകങ്ങൾ ആ വ്യാഖ്യാനത്തിലുള്ളതാണ്. അച്യുതൻ കേരളീനായിരിക്കാമെന്നു തോന്നുന്നു. (4) ശിഷ്യഹിത എന്ന വ്യാഖ്യാനം കാശ്മീരകനായ രാജാനകരത്നകണ്ഠൻ ക്രി. പി. 1661-ൽ അറംഗസീബ് ചക്രവർത്തിയുടെ രാജ്യഭാരകാലത്തിൽ നിർമ്മിച്ചതായി കാണുന്നു. വൈദേശികങ്ങളായ വ്യാഖ്യാനങ്ങളിൽ അതാണ് പ്രധാനം; കാവ്യമാലയിൽ ആ വ്യാഖ്യാനം പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തീട്ടുണ്ട്. (5) കാവ്യപ്രകാശിക എന്നൊരു വ്യാഖ്യാനം ധർമ്മരാജാധ്വരി രചിച്ചിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹം ചോളദേശീയനും ശിവക്ഷേത്രാർച്ചകശിവദ്വിജവർഗ്ഗത്തിൽപ്പെട്ട ഒരു പണ്ഡിതനുമായിരുന്നു. “സർവ്വജ്ഞാനശിരോമണിഃ പരമശിവയോഗീ ശ്രീവാസുദേവകവിഃ” എന്ന് ആ വ്യാഖ്യാനവും ഭട്ടതിരിയെ പ്രശംസിക്കുന്നു. (6) ശിവദാസന്റെ രത്നപ്രദീപിക മറ്റൊരു വ്യാഖ്യാനമാണ്. (7) ശ്രീരങ്ഗത്തിനുസമീപം ചാത്തന്നൂർ എന്ന ഗ്രാമത്തിൽ ഭാരദ്വാജഗോത്രജനായി ആച്ചി അമ്മാളുടേയും സുദർശനഭട്ടന്റേയും പുത്രനായി, രാമചന്ദ്രഭട്ടന്റേയും ഹസ്തിഗിരിഭട്ടന്റേയും ശിഷ്യനായി, ചൊക്കനാഥൻ എന്നൊരു പണ്ഡിതനുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനമാണ് ബാലവ്യുൽപത്തികാരിണി.

> “ഭാവാദ്യലങ്കൃതിരസധ്വനിഭാസമാനം
> ധർമ്മാർത്ഥമോക്ഷഫലഭാരതബദ്ധസഖ്യം
> ദ്രാക്ഷാതിശായിരസവദ്യമകപ്രഭേദം
> ശ്രീവാസുദേവകലിതം ഭുവി കാവ്യമിന്ധേ.

> ഗാംഭീര്യാസ്പദവാച്യവാചകതയാ
> വ്യാഖ്യാപഥാഗോചരം
> കാവ്യം; മദ്ധിഷണാ തു മാന്ദ്യവിഭവ—
> പ്രാചുര്യപാഥോനിധിഃ;
> വ്യാഖ്യാതും പ്രയതേ തഥാപി തദിദം
> ഹാ ഹന്ത ഹന്താധുനാ;
> സാധ്യാസാധ്യവിവേകശൂന്യഹൃദയ—
> സ്സർവത്ര സന്നഹ്യതി.”

എന്ന് അദ്ദേഹവും മൂലകൃതിയെ വാഴ്ത്തുന്നു. ഇവകൂടാതെ ഒന്നിലധികം ഭാഷാവ്യാഖ്യാനങ്ങളും കാണ്മാനുണ്ട്. ത്രിപുരദഹനത്തിനു നീലകണ്ഠന്റെ അർത്ഥപ്രകാശിക എന്നൊരു വ്യാഖ്യാനമുണ്ടെന്നു സൂചിപ്പിച്ചുവല്ലോ. അദ്ദേഹം തന്നെ ശൗരികഥയ്ക്കു തത്വപ്രകാശിക എന്നൊരു വ്യഖ്യാനവും നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിൽ താൻ (മുക്തിസ്ഥലോദവസിതൻ) മൂക്കോലക്കാരനാണെന്നു പറയുന്നതിനു പുറമേ രണ്ടു വ്യാഖ്യാനങ്ങളിലും മൂക്കോലദുർഗ്ഗാദേവിയെ വന്ദിച്ചിട്ടുമുണ്ട്. പുരുഷോത്തമ സരസ്വതിയുടെ ശിഷ്യനും ഈശാനന്റെ പുത്രനുമായ അദ്ദേഹം കൊച്ചിരാജ്യം രാമവർമ്മവോടുകൂടി ‘രാജരാജ’ മഹാരാജാവു ഭരിക്കുമ്പോൾ അർത്ഥപ്രകാശികയും ഗോദവർമ്മവോടുകൂടി രാമവർമ്മമഹാരാജാവു ഭരിക്കുമ്പോൾ തത്വപ്രകാശികയും എഴുതിത്തീർത്തു. ക്രി. പി. പതിനാറാം ശതകത്തിന്റെ അപരാർദ്ധമാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിതകാലം. അതുകൂടാതെ ത്രിപുരദഹനത്തിനു ഗോകർണ്ണത്തുകാരനായ നിത്യപ്രിയമുനിയുടെ പുത്രൻ പദാർത്ഥദീപിക എന്ന വ്യാഖ്യാനവും ശൗരികഥയ്ക്കു നിത്യാമൃതയതി അന്വയബോധിക എന്ന വ്യാഖ്യാനവും രചിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ഐതിഹ്യത്തിലെ അത്യുക്തി

ഭട്ടതിരി തിരുവളക്കാവു ശാസ്താവിന്റെ ഒരു പരമഭക്തനായിരുന്നു എന്നും ആ ഭക്തിയുടെ ഫലമായി അദ്ദേഹത്തിനും സഹജമായുണ്ടായിരുന്ന കവിതാവാസന ബഹുഗുണീഭവിച്ചു എന്നുമുള്ളതിനു സംശയമില്ല. പക്ഷേ വാസുദേവവിജയം നിർമ്മിക്കുന്നതിനുവേണ്ട വ്യാകരണശാസ്ത്രപാണ്ഡിത്യം കേവലമായ ഭക്തികൊണ്ടുസിദ്ധിക്കുമെന്നു വിശ്വസിക്കുവാൻ പ്രയാസമുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗുരുവായ ഭാരതഭട്ടൻ അദ്ദേഹത്തെ ബാല്യത്തിൽ ആ ശാസ്ത്രം നല്ലതുപോലെ അഭ്യസിപ്പിച്ചിരിക്കണമെന്നുള്ളതു നിസ്സന്ദേഹമാണ്.

സാഹിത്യത്തിൽ ഭട്ടതിരിയുടെ സ്ഥാനം

ശങ്കരഭഗവൽപാദരേയും വില്വമങ്ഗലത്തു സ്വാമിയാരേയും ഒഴിച്ചാൽ ഭാരതവർഷത്തിൽ സകല പണ്ഡിതന്മാരുടേയും സശിരഃ കമ്പമായ ബഹുമാനം ഇത്രമാത്രം സമാർജ്ജിച്ചു തന്റെ കവിയശസ്സു ദിക്കുകളിലും വിദിക്കുകളിലും പ്രസരിപ്പിച്ച ഒരു കേരളീയമഹാകവി വാസുദേവഭട്ടതിരിയെപ്പോലെ വേറെയുണ്ടായിട്ടില്ല. അത്തരത്തിലുള്ള ഒരു മഹാനുഭാവനെ–വാഗ്ദേവിയുടെ വാചാമഗോചരമായ ഏതോ ഒരു തരത്തിലുള്ള അനുഗ്രഹം സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ള മഹാകവിശ്രേഷ്ഠനെ–“പെരുതും യമകഭ്രമം പെടുന്നൊരു ഭട്ടൻ” എന്നും മറ്റും അവഹേളനം ചെയ്യുന്നത് അല്പം ആലോചിച്ചു വേണ്ടതാണ്. അന്യന്മാർക്ക് അത്യന്തം ഭയങ്കരമായ യമകസാഗരത്തിൽ അദ്ദേഹം അകുതോഭയനായി ഒരു മകരമത്സ്യത്തെപ്പോലെ സ്വച്ഛന്ദവിഹാരം ചെയ്യുന്നു. എത്ര അക്ലിഷ്ടമനോഹരമാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പദഗുംഫനം! ഏതെല്ലാം രമണീയങ്ങളായ ആശയങ്ങളാണ് അദ്ദേഹം ആ ശൃംഖലാബന്ധനത്തിനു വിധേയനായി നിന്നുകൊണ്ടു യാതൊരു ക്ലേശലുംകൂടാതെ ആവിഷ്കരിക്കുന്നത്! ഭട്ടതിരിയുടെ കാലത്തിന് ഏതാനും ശതകങ്ങൾക്കു മുമ്പുതന്നെ യമകകാവ്യങ്ങൾക്കു സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിൽ പ്രാധാന്യം സിദ്ധിച്ചുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. ഭരതൻ നാട്യശാസ്ത്രത്തിൽ പതിനൊന്നു തരത്തിലുള്ള യമകങ്ങളെ വിവരിക്കുന്നു. ഭാമഹൻ അവയെ അഞ്ചായി തരംതിരിക്കുന്നു. ദണ്ഡി, വാമനൻ, രുദ്രടൻ, ഭോജൻ എന്നീ ആലങ്കാരികന്മാരും യമകത്തിന് ഒരു മാന്യസ്ഥാനം കല്പിക്കുന്നു. ധ്വനിപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ആവിർഭാവത്തോടുകൂടിയാണ് യമകം അപ്രധാനമായി പരിണമിച്ചത്. ഞാൻ എല്ലാ യമകകാവ്യങ്ങളേയും പ്രശംസിക്കുന്നില്ല. ‘യുഗേ തുരീയേ യമകപ്രപഞ്ചഃ’ എന്നു നീലകണ്ഠദീക്ഷിതർ പറയുന്നതു കാരണം കൂടാതെയല്ല; എന്നാൽ ഭട്ടതിരിയുടെ യമകകാവ്യങ്ങളെ പ്രശംസിക്കാതെയിരിക്കുവാൻ ഏതു സഹൃദയനും നിവൃത്തിയില്ല. അത്രയ്ക്കുണ്ട് അവയുടെ ആകർഷകത്വം. കലിങ്ഗജനോ വംഗദേശീയനോ ആയ നീതിവർമ്മൻ കീചകവധം എന്നു നാലു സർഗ്ഗത്തിൽ ഒരു യമകകാവ്യം നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ളത് ഔത്തരാഹന്മാർക്കു സുപരിചിതമാണ്. അത്, യുധിഷ്ഠിരവിജയവുമായി തുലനം ചെയ്യുമ്പോൾ പശ്ചാൽഗണനയെ മാത്രമേ അർഹിക്കുന്നുള്ളൂ. നീതിവർമ്മൻ ക്രി. പി. പത്താംശതകത്തോടടുത്താണ് ജീവിച്ചിരുന്നത്. അങ്ങനെ കാലംകൊണ്ടും കാര്യംകൊണ്ടും ഒന്നാമത്തെ യമകകാവ്യമാണ് യുധിഷ്ഠിരവിജയമെന്ന് എല്ലാവരും സമ്മതിക്കുന്നു. ഇതു കേരളീയർക്കു പുളകപ്രദമാകേണ്ട ഒരു സംഭവം തന്നെ. ഈ അടുത്ത കാലംവരെ യുധിഷ്ഠിരവിജയം കേരളത്തിലും വെളിയിലും ബാലപാഠ്യഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഒന്നായിരുന്നു; സംസ്കൃതത്തിൽ ശബ്ദവ്യുൽപത്തിയുറയ്ക്കുന്നതിനും പ്രത്യേകിച്ചു പദഘടനയുടെ മർമ്മങ്ങൾ മനസ്സിലാകുന്നതിനും ഇത്ര പറ്റിയ ഒരു കാവ്യം വേറെയുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല.

4 ഐതിഹ്യത്തിലെ വാര്യസ്യാർ

പാണ്ഡവചരിതമെന്ന പേരിൽ അജ്ഞാതകർത്തൃകമായ ഒരു കാവ്യം പന്ത്രണ്ടുസർഗ്ഗത്തിൽ ഉണ്ട്. രചന വളരെ ലളിതമാകുന്നു. യുധിഷ്ഠിരവിജയം പല ആവൃത്തി വായിച്ച് ആസ്വദിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു കവിയുടെ കൃതിയാണത്.

> "തസ്മൈ നമോസ്തു കവയേ വാസുദേവായ ധീമതേ
> യേന പാർത്ഥകഥാ രമ്യാ യമിതാ ലോകപാവനീ."

എന്നു ഭട്ടതിരിയെ അതിൽ സ്തുതിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ട്. പഴത്തൊലി തിന്ന വാര്യസ്യാരുടെ കാവ്യമാണ് അതെന്നു പറയുന്നതിനു ഞാൻ ഒരടിസ്ഥാനവും കാണുന്നില്ല. പഴവും തൊലിയും തിരുവളക്കാവിൽനിന്നു കോലത്തുനാട്ടു പള്ളിക്കുന്നത്തേയ്ക്കു കൊണ്ടുപോയി ശ്രീകൃഷ്ണവിജയകർത്താവായ ശങ്കരകവിയേയും അവിടത്തെ ഒരു വാര്യസ്യാരേയും ഭക്ഷിപ്പിക്കുകയും വാര്യസ്യാരെക്കൊണ്ടു ശ്രീരാമോദന്തം ഉണ്ടാക്കിക്കയും ചെയ്യുന്ന മറ്റൊരു ഐതിഹ്യവുമുണ്ട്. അതിലും എനിക്കൊരു വിശ്വാസ്യതയും തോന്നീട്ടില്ല.

> "ഇതയിത വാതു വരുന്നു! വെറ്റില തിന്നാഞ്ഞെനിക്കു വാതുവരുന്നു;
> കൊടിയിത പയ്യായിനിമേൽ കദളീപക്വം ഭുജിച്ചു പയ്യായിനിമേൽ"

എന്ന ശ്ലോകത്തിലെ ഒന്നും മൂന്നും പാദങ്ങൾ സതീർത്ഥ്യന്മാരുടേയും രണ്ടും നാലും പാദങ്ങൾ വാസുഭട്ടതിരിയുടേയുമാണെന്നുള്ള ഐതിഹ്യം സത്യമോ അസത്യമോ ആയിക്കൊള്ളട്ടെ. എന്നാൽ

> "നാഴികമണിയാറായീ നാരീണാം ഭൂഷണൗഘമണിയാറായീ;
> അവസരമണയാറായീയംബുധിയിൽ ഭാനുബിംബമണയാറായീ."

എന്ന പദ്യം വാര്യസ്യാരുടെയല്ല, തിരുവിതാങ്കൂർ സ്വാതിതിരുനാൾ മഹാരാജാവിന്റെ ആസ്ഥാനപണ്ഡിതനായിരുന്ന കിളിമാനൂർ വിദ്വാൻ കോയിത്തമ്പുരാന്റേതാണെന്ന് എനിക്കു സധൈര്യം പ്രസ്താവിക്കുവാൻ സാധിക്കും; അത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സമകാലികന്മാരിൽ ഒരാൾ തന്റെ മാതുലനും ഗുരുവുമായ ചങ്ങനാശ്ശേരി രാജരാജവർമ്മകോയിത്തമ്പുരാനോടു പറയുകയും ആ വഴി തനിക്ക് അറിവാൻ ഇടയാകുകയും ചെയ്തതായി കേരളവർമ്മ വലിയ കോയിത്തമ്പുരാൻ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്.

5 നാരായണൻനമ്പൂരി—സീതാഹരണം

‘സീതാഹരണം’ എന്നൊരു യമകകാവ്യം നാരായണൻ എന്നൊരു കേരളീയന്റെ കൃതിയായി കാണുന്നുണ്ട്. ആ കാവ്യത്തിൽ സപ്തമാശ്വാസത്തിന്റെ ഏതാനും ഭാഗത്തോളം മാത്രമേ നമുക്കു ലഭിച്ചിട്ടുള്ളു. കവിയുടെ ദേശമേതെന്ന് അറിയുന്നില്ല. എന്നാൽ അദ്ദേഹം രവി എന്നുകൂടി പേരുള്ള മനുകുലാദിത്യൻ എന്ന കേരളരാജാവിന്റെ കാലത്താണ് ജീവിച്ചിരുന്നതെന്നു പ്രസ്താവിക്കുന്നു. അദ്ദേഹം തിരുമൂഴിക്കുളം ക്ഷേത്രത്തിനു ചില വസ്തുക്കൾ ദാനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. തിരുനെൽവേലി ജില്ലയിൽ ബ്രഹ്മദേശം എന്ന സ്ഥലത്തു ജനിച്ച സർവജ്ഞാത്മമുനി അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാലത്താണ് ‘സംക്ഷേപശാരീരകം’ എന്ന വേദാന്തഗ്രന്ഥം രചിച്ചതെന്ന്

> ശ്രീദേവേശ്വരപാദപങ്കജരജസ്സമ്പർക്കപൂതാശയഃ
> സർവജ്ഞാത്മഗിരാങ്കിതോ മുനിവരസ്സംക്ഷേപശാരീരകം
> ചക്രേ സജ്ജനബുദ്ധിവർദ്ധനമിദം രാജന്യവംശേ നൃപേ
> ശ്രീമത്യക്ഷയശാസനേ മനുകുലാദിത്യേ ഭുവം ശാസതി

എന്ന് അതിൽതന്നെയുള്ള പദ്യത്തിൽനിന്നു സ്പഷ്ടമാകുന്നു. മറ്റൊരു മനുകുലാദിത്യനേയും പറ്റി നാം അറിയുന്നില്ല. ചേരചക്രവർത്തിയായ ഭാസ്കരരവിവർമ്മന്റെ സമകാലികനായ മനുകുലാദിത്യൻ ജീവിച്ചിരുന്നതും ക്രി. പി. പത്താം ശതകത്തിന്റെ ഉത്തരാർദ്ധത്തിലായിരുന്നു. അതിനാൽ സീതാഹരണകാരന്റെ കാലവും അതുതന്നെയായി വരാവുന്നതാണ്. അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ യുധിഷ്ഠിരവിജയത്തിന്റെ അനുകൃതിയായി പ്രസ്തുത കാവ്യം നാരായണൻ രചിച്ചു എന്നു സങ്കല്പിക്കാം. ചില ശ്ലോകങ്ങൾ ഉദ്ധരിക്കുന്നു.

> പ്രണമത വരദമനന്തം ദേവം നരകാദിദൈത്യവരദമനം
> തം
> ശ്രുദ്ധിരതാനി ജഗത്യാ വൃഷ്ണീൻയേനാനുഗൃഹ്ണതാ ഗത്യാ.
> കൃഷ്ണഃ കംസമഹാരിസ്സ്വർഗ്ഗസദോജഃ സകല്പകം സമഹാരി;
> ജനതാ യേനാഗോപി ധ്വസ്തോ യമുനാപയശ്ച
> യേനാഗോപി.

***

> അസ്ത്യവതാരവിരമദസ്ഥഥാപി ഭ്രമേരധീശിതാ രവിരമദഃ
> സദ്വിധിനാ മായാദ്യഃ സമനുകുലാദിത്യ ഇതി ച
> നാമായാദ്യഃ
> ഹരിമിവ സമരാജേയം പ്രീത്യാ മുക്താമരേന്ദ്രസമരാജേയം
> ചിരതരമേവ രമേതേ ലബ്ധ്വാ രാജ്ഞാം ക്ഷമാരമേ
> വരമേതേ.
> പൂരിതസൂര്യാശരണാന്നൃപസാധ്വേനോരിതിമിരസൂര്യാശരണാ
> ഇതി രിപുനരപായസ്യ പ്രണതാസ്മരണാദമീപുനരപായസ്യ
> തത്ര വരാജനി തരസാ രാമകഥേത്ഥം പ്രഭാതി രാജനി
> തരസാ
> മതിമപിസന്നാമവതാ യമിതാ നാരായണേന
> സന്നാമവതാ.

ദണ്ഡകാരണ്യത്തിൽ മാരീചന്റെ ആഗമനം മുതൽക്കുള്ള കഥ കവി വിവരിക്കുന്നു. യുധിഷ്ഠിരവിജയത്തോളം വിശിഷ്ടമല്ലെങ്കിലും ഈ യമകകാവ്യവും സാമാന്യം നന്നായിട്ടുണ്ട്.

6 നീലകണ്ഠൻ — കല്യാണസൗഗന്ധികം വ്യായോഗം

ക്രി. പി. ഒമ്പതാം ശതകത്തിലോ പത്താം ശതകത്തിലോ വിരചിതമായ ഒരു കൃതിയാണ് കല്യാണസൗഗന്ധികവ്യായോഗം. ആ ഗ്രന്ഥത്തിൽ കവി തന്നെപ്പറ്റി ഇങ്ങനെ പ്രസ്താവിക്കുന്നു:

> “ആജ്ഞാഗുണേന ഗുണവിദ്ഭിരഭിഷ്ടുതാനാം
> കാത്യായനീചരണപങ്കജഭക്തിഭാജാം
> ഷട്കർമ്മിണാം നിവസതൗ പരമാഗ്രഹാരേ
> പ്രാപ്തപ്രസൂതിരുപസേവിതവാൻ ഗുരൂൻനഃ.”

തദസ്യ നീലകണ്ഠനാമ്നഃ കല്യാണസൗഗന്ധികം നാമ നിബന്ധനശരീരമിദമഭിനയാലങ്കാരാലങ്കൃതമനുസന്ദർശയ.” ഇതിൽ നിന്നു പാർവതീദേവി കുലദേവതയായുള്ള ഏതോ ഒരു വിശിഷ്ടമായ അഗ്രഹാരത്തിൽ ജനിച്ച പണ്ഡിതനാണ് നീലകണ്ഠകവിയുടെ ഗുരുവെന്നും ആ കവിയാണ് കല്യാണസൗഗന്ധികവ്യായോഗം രചിച്ചതെന്നും മനസ്സിലാകുന്നു. ഈ അഗ്രഹാരമേതെന്നു വിശദമാകുന്നില്ല. ‘പരമാഗ്രഹാരേ’ എന്ന പദത്തിനു തിരുനെൽവേലി ജില്ലയിലെ പരമാകുടി എന്ന ഗ്രാമമെന്നു ചില വിദേശീയർ അർത്ഥകല്പനം ചെയ്യുന്നതു് അസംബന്ധമാകുന്നു. അദ്ദേഹം ഒരു നമ്പൂരി തന്നെയാണെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. നീലകണ്ഠൻ മത്തവിലാസപ്രഹസനം വായിച്ചിരുന്നു എന്നും ആ പ്രഹസനം കൂടിയാട്ടത്തിന് ഉപയോഗിച്ചിരുന്നു എന്നും “നൃത്യന്മത്തവിലാസജാം ധനപതേഃ പ്രീതിം കരിഷ്യാമ്യഹം” എന്ന ശ്ലോകപാദത്തിൽനിന്ന് അനുമാനിക്കാവുന്നതാണ്. ഹനുമാനും ഭീമസേനനുമായുള്ള ശണ്ഠ കല്യാണകൻ എന്ന ഒരു വിദ്യാധരൻ അവരുടെ ജ്യേഷ്ഠാനുജബന്ധം പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കി അവസാനിപ്പിക്കുന്നതു് അതിന്റെ മർമ്മമാകയാൽ ആ രൂപകത്തിനു കല്യാണസൗഗന്ധികം എന്ന പേർ വന്നു; പിന്നീട് ആ പേർതന്നെ കേരളസാഹിത്യത്തിൽ സൗഗന്ധികാഹരണവിഷയങ്ങളായ കൃതികൾക്കു സ്ഥിരപ്പെടുകയും ചെയ്തു. വ്യായോഗത്തിനു സാഹിത്യാചാര്യന്മാർ നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ള സകല ലക്ഷണങ്ങളും കല്യാണസൗഗന്ധികത്തിൽ കളിയാടുന്നു. നടാങ്കുശത്തിൽ ഈ വ്യായോഗത്തെ “അപ്യേവം കല്യാണസൗഗന്ധികാദിഘടിതഭീമാദിവർണ്ണികാപരിസ്ഥിതൗ സ്തോകപ്രവേശോ ദൃശ്യതേ” എന്ന പംക്തിയിൽ സ്മരിക്കുന്നുണ്ടു്.

‘പരമാഗ്രഹാരം’ എന്നതു തളിപ്പറമ്പാണെന്നും അവിടെ ഒരു കാലത്തു താമസിച്ചു പിന്നീടു കുറുമ്പ്രനാട്ടു താലൂക്കിലേയ്ക്കു നീങ്ങിയ ‘മാണി’ എന്ന മഠത്തിലെ ചാക്യാന്മാരിൽ ഒരാളാണ് പ്രസ്തുത വ്യായോഗം നിർമ്മിച്ചതെന്നും അതു കൊല്ലം 600–700 ഈ വർഷങ്ങൾക്കിടയ്ക്കാണെന്നും ചിലർ പറയുന്നതിൽ ഉപപത്തി കാണുന്നില്ല. കുലശേഖരവർമ്മാവു് കൂടിയാട്ടത്തിന് അങ്ഗീകരിച്ച രൂപകങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ കല്യാണസൗഗന്ധികവും ഉൾപ്പെടുന്നു എന്നുള്ളതിനു ലക്ഷ്യങ്ങളുണ്ടു്.

7 ത്രൈവിക്രമം

ത്രൈവിക്രമം എന്നൊരു രൂപകത്തെപ്പറ്റിയും ഇവിടെ നിരൂപണം ചെയ്യേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഇതു് അത്യന്തം ഹ്ര സ്വമായ ഒരു രൂപകമാണ്. ആകെ പത്തു ശ്ലോകങ്ങളും ഏതാനും വാക്യങ്ങളുമേ ഉള്ളു. “നാന്ദ്യന്തേ തതഃ പ്രവി ശതി സൂത്രധാരസ്സഹ പ്രിയയാ” എന്ന സൂചനയോടുകൂ ടി ഗ്രന്ഥം ആരംഭിക്കുന്നു. സൂത്രധാരനും നടിയും മാത്ര മാണ് പാത്രങ്ങൾ. സൂത്രധാരൻ, “ആര്യേ തൃതീയേ ഖല്വ ചിത്രപടേ

> ദൈത്യേന്ദ്രമൗലിമണിഘൃഷ്ടികിണീകൃതസ്യ
> പാദസ്യ യസ്യ ഗഗനോദ്ഗമഗർവിതസ്യ
> ത്രൈവിക്രമം ത്രിഭുവനാതതമത്ഭുതം യദ്–
> ഭക്തൈർവിഭക്തമഖിലം വടുവാമനസ്യ”

എന്നുള്ള പീഠികയോടുകൂടി വാമനാവതാരം കഥ നടി യെ പറഞ്ഞുകേൾപ്പിക്കുന്നു. നാന്ദിയോ ഭരതവാക്യമോ ഇല്ല. എന്നാൽ ഭരതവാക്യത്തിനുപകരം

> “ആര്യേ! ബാഢം ഹരിപദകഥാ സേയമന്തഃപ്രയാതാ
> ഭക്തിർഭൂയാത്തവ ച മമ ച ശ്രീധരസ്യാങ്ഘ്രിപദ്മേ
> നശ്യത്വേവം ദുരിതമസകൃൽ പശ്യതാം നൃത്യതാം നഃ
> സ്വസ്ഥോ രാജാപ്യവതു വസുധാം; സ്വസ്തി
> ഗോബ്രാഹ്മണേഭ്യഃ”

എന്നൊരു ശ്ലോകം കാണുന്നുണ്ട്. അതു കേട്ടു നടി “രമ ണീയാഖല്വ കഥാ; അന്യാം ചിത്രബദ്ധാം വർണ്ണയത്വാ ര്യഃ” എന്നു ഭർത്താവിനോട്ട് അഭ്യർത്ഥിക്കുകയും അതോ ടുകൂടി രൂപകം പരിസമാപ്തിയെ പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്യു ന്നു. ‘സ്വസ്തിഗോബ്രാഹ്മണേഭ്യഃ’ എന്നതു കലിവാക്യ മാണെങ്കിൽ ക്രി. പി. പന്ത്രണ്ടാംശതകത്തിന്റെ മധ്യ ത്തിലാണ് പ്രസ്തുതകൃതിയുടെ രചന എന്നു വന്നുകൂടുന്നു. അതു ശരിയാണെങ്കിലും അല്ലെങ്കിലും ‘നാരായണായ ഹരയേ മുരശാസനായ’ എന്നൊരു ശ്ലോകം അതിൽ ഭോജചമ്പുവിലെ ‘നാരായണായ നളിനായ തലോച നായ’ എന്ന ശ്ലോകത്തിന്റെ രീതിയിൽ കാണുന്നതു കൊണ്ടു ക്രി. പി. പതിനൊന്നാം ശതകത്തിനു മേലാണ് അതിന്റെ നിർമ്മിതി എന്നു സങ്കല്പിക്കാം. ക്ഷേത്രങ്ങ ളിലെ ചിത്രങ്ങളെ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചുകൊണ്ടു ചാക്കിയാ ന്മാർ അഭിനയത്തിനു ചില ചെറിയ രൂപകങ്ങൾ നിർ മ്മിച്ചിരുന്നു എന്നും ത്രൈവിക്രമകാരൻ തന്നെ വേറെ രണ്ടു രൂപകങ്ങളെങ്കിലും അത്തരത്തിൽ നിബന്ധിച്ചിരു ന്നു എന്നും തെളിയുന്നുണ്ട്. അവയേതെന്നോ ഗ്രന്ഥകർ ത്താവു് ആരെന്നോ അറിവാൻ തരമില്ല.

8 കുലശേഖരവർമ്മാ — കുലശേഖരന്റെ ആത്മകഥാകഥനം

കേരളത്തിലെ സംസ്കൃതസാഹിത്യവേദിയിൽ പ്രധാനമായ ഒരു സ്ഥാനത്തിന് അവകാശിയായ മറ്റൊരു കവിപുങ്ഗവനാണ് കുലശേഖരവർമ്മാവു്. അദ്ദേഹവും ഒരു കേരളരാജാവായിരുന്നു. കുലശേഖരൻ എന്നതു അഭിഷേകകാലത്തു സ്വീകരിക്കുന്ന സ്ഥാനപ്പേരാണെന്നു മുൻപു പറഞ്ഞുവല്ലോ. യഥാർത്ഥമായ നാമധേയമെന്തെന്ന് അറിയുന്നില്ല. അദ്ദേഹം മൂന്നു നാടകങ്ങൾ നിർമ്മിച്ചതായി ഐതിഹ്യമുണ്ടെങ്കിലും, തപതീസംവരണം, സുഭദ്രാധനഞ്ജയം ഈ രണ്ടെണ്ണം മാത്രമേ കണ്ടുകിട്ടീട്ടുള്ളു. മൂന്നാമത്തേതിന്റെ പേർ വിച്ഛിന്നാഭിഷേകമെന്നാണെന്നു കേൾവിയുണ്ടു്. തപതീസംവരണമാണ് ആദ്യമുണ്ടാക്കിയ നാടകം. അതിൽ ഇങ്ങനെ പറയുന്നു:

“സൂത്ര:— ആര്യേ! ആദ്യാഹമാര്യമിശ്രൈരാജ്ഞപ്തഃ യഥാ — ഭവതാ താവദപൂർവേസ്മിന്നാദിരാജകഥാസനാഥേ തപതീസം വരണനാമ്നി നാടകേ നവരസാനി പ്രയോഗാമൃതാന്തരാണി വയം പായയിതവ്യാ ഇതി.

നടി:— (ഛായ) ആര്യ! ശൂദ്രകകാളിദാസഹർഷദണ്ഡിപ്രമുഖാണാം മഹാകവീനാമന്യതമസ്യ കസ്യ കവേരിദം നിബന്ധനം, യേനാര്യമിശ്രാണാമേതൽ കൗതൂഹലം വർദ്ധയതി?

സൂത്ര:—ആര്യേ! മാ മൈവം. യസ്യ പരമഹംസപാദപങ്കേരുഹ പാംസുപടലപവിത്രീകൃതമുകുടതടസ്യ, വസുധാവി ബുധധനായാന്ധകാരമിഹിരായമാണകരകമലസ്യ, മുഖകമലാദഗളദാശ്ചര്യമഞ്ജരീകഥാമധുദ്രവഃ അപി ച.

ഉത്തുങ്ഗഘോണമുരുകന്ധരാമുന്നതാംസ—
മംസാവലംബിമണികർണ്ണികകർണ്ണപൂരം
ആജാനുലംബിഭുജമഞ്ചിതകാഞ്ചനാഭ—
മായാമി യസ്യ വപുരാർത്തിഹരം പ്രജാനാം.”

താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്ന ഭാഗം സുഭദ്രാധനഞ്ജയത്തിൽ നിന്നാണ്.

“പാരിപർശ്വികഃ— കോയം കവിഃ കോവിദാനമൂനഭിജ്ഞാനശാകുന്തള പ്രമുഖപ്രവരനാടകപ്രയോഗ പ്രീണിതാന്തരാത്മനസ്സമ്പ്രതി നിജനിബന്ധനേന കുതൂഹലയതി?

സൂത്ര:— ശ്രൂയതാം. സതതസന്നിഹിതസരസീരുഹാക്ഷചരണരജോ വിതാനവിരജീകൃതഹൃദയപുണ്ഡരീകസ്യ, മതിമന്ദരമഥിതമഹാഭാരതപാരാവാരപരിഗൃഹീതജ്ഞാനാമൃതസഞ്ചയസ്യ, സകലമിത്രമണ്ഡലസ്വയംഗ്രാഹഗൃഹീതസാരമുദയസ്യ, തപതീസംവരണസംഘടനാപടുതരസ്യ

ഉത്തുങ്ഗഘോണ…വപുരാർത്തിഹരം പ്രജാനാം. തസ്യ രാജ്ഞഃ കലമരാശിപേശലകൈദാരികകേരളാധിനാഥസ്യ ശ്രീകുലശേഖരവർമ്മണോ നിജനിബന്ധനമദ്യ ബധ്നാതി ബുധഹൃദയം. സ ച കില കവിരേവമനുദിനമാശാസ്തേ—

ആസിക്തൗ ഗ്രാമരാഗൈർഗ്ഗളദമൃതരസൈ
ഭാരതീർഭാവയന്തൗ
കർണ്ണൗ നഃ കാളിദാസപ്രവിഹിതരചനാഃകർണ്ണപൂരീക്രിയാസ്തൗ
സ്വീകുവർന്തു സ്വകീയം ധനമിവ സുഹൃദസ്സ്വാപതേയം
മദീയം
ചേതഃ പീതാംബരശ്ച പ്രതിഭവമഭവഃ പാദപീഠികരോതു.”

ഉദ്ധരിച്ച ഭാഗങ്ങളിൽനിന്നു കവി മഹോദയപുരത്തു (തിരുവഞ്ചിക്കുളത്തു) രാജ്യഭാരം ചെയ്തിരുന്ന ഒരു കേരളരാജാവായിരുന്നു എന്നും, അദ്ദേഹത്തിനു സങ്ഗീതത്തിലും സാഹിത്യത്തിലും അസാമാന്യമായ പാടവവും മഹാവിഷ്ണുവിൽ അപരിമേയമായ ഭക്തിയും കാളിദാസനിൽ അപാരമായ ആദരവും, മഹാഭാരതത്തിൽ അന്യാദൃശമായ പ്രതിപത്തിയും ഉണ്ടായിരുന്നു എന്നും വ്യക്തമാകുന്നു.

വ്യങ്ഗ്യവ്യാഖ്യയിലേ തൂലികാചിത്രം

ധനഞ്ജയത്തിന്റെ വ്യങ്ഗ്യവ്യാഖ്യ എന്ന വ്യാഖ്യാനത്തിൽ ഇങ്ങനെ കാണുന്നു.

“ബ്രഹ്മണാ രചിതം യൽ പ്രാഗ്യോ ദൃഷ്ട്വാ ഭരതോ മുനിഃ
തസ്യ പ്രയോക്താ ലോകേഭൂത്തസ്മൈ രസവിദേ നമഃ.
യത്തേന നിർമ്മിതം ശാസ്ത്രം ഭരതം നാടകാശ്രയം
തദ്വീക്ഷ്യ ഹൃദയേ ചക്രേ മഹീശഃ കുലശേഖരഃ.
തേനാപി രസചിത്തേന രചിതാ നാടകദ്വയീ;
യുക്ത്യാ ലയരസൈസ്സമ്യഗ്ധ്വനിഗർഭൈഃ പദൈരപി.
തേഷാം പ്രദർശയന്തീയം ധ്വന്യർത്ഥം രസിനാം നൃണാം
വ്യാഖ്യാ പ്രയോഗമാർഗ്ഗഞ്ച സ്ഥായിഭാവോ മയാകൃതഃ.
ധനഞ്ജയാഹ്വയേ തേന രചിതേ നാടകേപി തൽ
അനയാ ദർശയിഷ്യാമി തന്നിയുക്തോഖിലം രസീ.

***

കാലേഥേതി വർത്തമാനേ കസ്മിംശ്ചിദഹനി പ്രാതരുത്ഥായ ചൂർണ്ണികാസരിദ്വാരി അനുഷ്ഠിതപൂർവസന്ധ്യേന ദൃഷ്ടപരമേശ്വരമങ്ഗലസ്ഥപരമപുരുഷേണ പ്രാപ്താത്മമന്ദിരാളിന്ദദേശപ്രക്ഷാളിതകരചരണേന ഹസന്തികോദ്യൽകൃശാനുശമിതശീതരുഗ്ണേന ജപധ്യാനപരേണ മയാ കേരളേശ്വര വചനകാരീകശ്ചിദ് ബ്രഹ്മബന്ധുസ്സമലക്ഷ്യത.

സ ച സൽകൃതസൽകാരോ യഥാവിധി സുമാനിതഃ
സംപൃഷ്ടകുശലപ്രശ്നസ്സാദരം സ്ഥാപിതോ ഭുവി.
പൃഷ്ടാഗമനഹേതുശ്ച മാമവോചദിദം വചഃ
ഭവന്തമധുനാ രാജാ സന്ദിദൃക്ഷുരിതി സ്മ സഃ.

അഥ മയാമുനാ സഹാരൂഢഖട്വാശയ്യസമ്പാദിതസ്വാദ്വസ്തു സൗഖ്യയാ നാവാ ചൂർണ്ണികാസരിദാവാഹ്യമാനയാ സത്വരം മഹോദയാഖ്യം പുരം ഗമ്യതേ സ്മ.

അഥ തത്ര തഥാ ഗച്ഛന്നപശ്യം കേരളാധിപം
സമാസീനം വിരാജന്തം മധ്യേ നാഗാരിവിഷ്ടരം
കിരീടമകുടപ്രോദ്യന്മണിശ്രീലബ്ധവർണ്ണകം
ഉന്നമ്രഫാലഘോണാംസബാഹൂമൂലോദരാന്വിതം
ദൂരദീർഘാക്ഷിദോർജ്ജങ്ഘായുഗളാഞ്ചിതവിഗ്രഹം
രാഗരഞ്ജിതദോഃപാദപദ്മയുഗ്മൈധിതശ്രിയം
അംഭോജാക്ഷാരിശംഖാദിരാജചിഹ്നാത്തദോഃപദം
കണ്ഠലോദ്യന്മണിശ്രേണീവിദ്യോതിതമുഖാംബുജം
കണ്ഠഭൂദ്ധ്വനിസൗന്ദര്യഗർഹയൽകംബുജശ്രിയം
ഹേമകങ്കമകർപ്പൂരചന്ദനാലിപ്തവക്ഷസം
നീലകൗശേയാവാസസ്സ്നിഗ്ധാഹാരജ്ജനചക്ഷുഷം
പരംപുരുഷനാമോദ്യൽസല്ലാപകഥയൽകഥം
സങ്കോചയന്തമന്യേന വാമബാഹുസ്ഥമംബുജം
അങ്കവിക്ഷിപ്തനഖരം സർവലോകപ്രിയം നൃപം.
സപ്രശ്രയമഹം തത്ര സദസ്യവഹിതോ/ഗമം
നിസ്സ്യന്ദമാനസുധയാ വാചാ സൽകുരുതേ സ്മ മാം.
മുഹൂർത്തം സ്ഥിതവത്യസ്മിൻ മയ്യത്ര സ മഹീപതിഃ
ശ്രിതപ്രസാദയാ ദൃഷ്ട്യാ വീക്ഷമാണസ്സഭാസദഃ
അനുജ്ഞാപ്യോദഗാത്തസ്മാന്നിരഗച്ഛന്മയാ സഹ
രഹോ നർമ്മ വദൻ പ്രായാന്മന്ത്രശാലാമനന്യഗാം.
ഇഹ നാടകവിച്ചുഞ്ചും ഭവന്തമനയം സ്മരൻ
കൃത്യമസ്തി മയാ വാച്യം ശൃണോത്വസ്മാദ്ഗിരം മമ.
രചിതാദ്യ മയാ വിദ്വൻ കഥഞ്ചിന്നാടകദ്വയീ
ധ്വനിയുക്കാവ്യസരണിശ്ശസ്തേതി പ്രോച്യതേ ബുധൈഃ
ഏതസ്മാദ് ധ്വനിയുക്താ സാ രചിതാ നാടകദ്വയീ.
ദ്രഷ്ടവ്യാ ഭവതാ സേയം നാട്യലക്ഷണവേദിനാ.
താം പശ്യന്നവധാര്യൈഷാ സദസദ്വേതി കഥ്യതാം.
സാധുശ്ചേൽ പ്രേക്ഷകോ ഭൂയാദ്ഭവാനസ്മി നടസ്ഥഥാ
പ്രയോഗമാർഗ്ഗം ഭവതേ ദർശയിഷ്യാമി തത്വതഃ.
ഭൂയശ്ചാരോപയിഷ്യാമി രങ്ഗമേതൽ കുശീലവൈഃ

ഇതി തേന പ്രോക്തസ്തദ്ദർശിതമാർഗ്ഗപ്രയോഗോ/ഹമധുനാ തൽകൃത്യേസ്മിൻ ധനഞ്ജയനാമ്നി നാടകേ സ്ഥായിഭാവപ്രയോഗമാർഗ്ഗ പ്രവേശികാശ്ച പ്രദർശയാമി.”

തപതീസംവരണത്തിനു ശിവരാമൻ രചിച്ച വിവരണത്തിൽ ഈ വ്യങ്ഗ്യവ്യാഖ്യാകാരനെ

“ഗ്രന്ഥകാരസമകാലഭവേന
വ്യങ്ഗ്യരൂപഇഹ ചാരുതരോർ/ത്ഥഃ
വ്യാകൃതസ്സുമതിനാ; പദവാക്യേ
സോപയോഗ മധുനാ സ്ഫുടയാമി”

എന്ന പദ്യത്തിൽ സ്മരിക്കുന്നു. വ്യങ്ഗ്യവ്യാഖ്യായിൽ വ്യങ്ഗ്യാർത്ഥം മുഴുക്കെ വ്യാകരിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നും അതുകൊണ്ടു താൻ പദവാക്യങ്ങളുടെ പ്രയോജനത്തെ സ്പഷ്ടമാക്കുവാൻ മാത്രമേ യതിക്കുന്നുള്ളു എന്നുമാണ് അദ്ദേഹം പറയുന്നതു്. ഗ്രന്ഥകാരന്റെ സമകാലികനായ വ്യങ്ഗ്യവ്യാഖ്യാകാരൻ അഭിനയമർമ്മങ്ങൾ സാങ്ഗോപാങ്ഗമായി ഗ്രഹിച്ചിരുന്ന ഒരു സഹൃദയശിരോമണിയായിരുന്നു എന്നും പെരിയാറ്റിന്റെ കരയിലുള്ള പരമേശ്വരമങ്ഗലമെന്ന സ്ഥലമായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജന്മഭൂമിയെന്നും മഹാരാജാവു സംവരണവും ധനഞ്ജയവും രചിച്ചു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ തിരുവഞ്ചിക്കുളത്തേക്കു തന്നെ ആനയിച്ചു താൻ പ്രേക്ഷകനും മഹാരാജാവു നടനുമായി അവിടെവെച്ച് ആ രണ്ടു നാടകങ്ങളും അവിടുന്നുതന്നെ അഭിനയിച്ചു കാണിച്ചു എന്നും അങ്ങനെ അദ്ദേഹത്തിൽനിന്നു പ്രയോഗങ്ങളുടെ സ്വാരസ്യം മനസ്സിലാക്കിയതിനുമേലാണ് താൻ ആ വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ രചിക്കുന്നതെന്നും പ്രകടമായി പ്രസ്താവിക്കുന്നു. വ്യാഖ്യാതാവിന്റെ പേരു് എന്തെന്ന് അറിയുന്നില്ല.

കാലം

കുലശേഖരവർമ്മാവിന്റെ കാലം നിർണ്ണയിക്കുന്ന വിഷയത്തിൽ പല വൈഷമ്യങ്ങളുമുണ്ടു്. രാജശേഖരൻ എന്ന കേരളരാജാവു താനുണ്ടാക്കിയ മൂന്നു നാടകങ്ങൾ ശങ്കരഭഗവൽപാദരെ കാണിച്ചു എന്നു മുൻപു പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. കുലശേഖരവർമ്മാവും മൂന്നു നാടകങ്ങളുണ്ടാക്കീട്ടുണ്ടെന്ന് ഐതിഹ്യമുണ്ടു്. എന്നാൽ വ്യങ്ഗ്യവ്യാഖ്യാകാരൻ ‘നാടകദ്വയി’യെപ്പറ്റിയേ പറയുന്നുള്ളു. ‘പരമഹംസപാദപങ്കേരുഹപാംസുപവിത്രീകൃതമുകുടതടൻ’ എന്നു കുലശേഖരൻ തന്നെപ്പറ്റി സംവരണത്തിൽ വർണ്ണിക്കുന്നതു ശങ്കരവിജയത്തിൽ അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി കാണുന്ന വിവരണത്തിന് അനുരൂപമായിരിക്കുന്നു. ആ പരമഹംസൻ ഭഗവൽപാദർ തന്നെയാകരുതേ? പിന്നെയും ശൂദ്രകൻ, കാളിദാസൻ, ഹർഷദേവൻ, ദണ്ഡി ഇവരെ സ്മരിക്കുന്ന നാടകകാരൻ ഭവഭൂതിയെ വിട്ടുകളഞ്ഞതു് അദ്ദേഹം പശ്ചാൽകാലികനായതുകൊണ്ടല്ലേ? ഭവഭൂതി (ഉംവേകൻ) കുമാരിലഭട്ടന്റെ ശിഷ്യനായിരുന്നു എന്നു സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്, ഇതുകൊണ്ടെല്ലാമാണ് ഞാൻ കുലശേഖരനും ഭഗവൽപാദരും സമകാലികന്മാരാണെന്ന് ഒരു കാലത്തു് ഊഹിച്ചിരുന്നതു്. എന്നാൽ ഈ ഊഹത്തിനു രണ്ടുമൂന്നു സങ്ഗതികൾ പ്രതിബന്ധമായി നിൽക്കുന്നുണ്ടു്. ഒന്നാമതു കുലശേഖരവർമ്മാവിനു രാജശേഖരൻ എന്ന പേരുണ്ടായിരുന്നതായി കേൾവിയില്ല. രണ്ടാമതു ധ്വനിപ്രസ്ഥാനത്തിനു പ്രാബല്യം സിദ്ധിച്ചതിനു മേലാണ് സംവരണവും ധനഞ്ജയവും ആവിർഭവിച്ചതെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. ആ പ്രസ്ഥാനത്തിന് ആനന്ദവർദ്ധനന്റെ (ക്രി. പി. ഒൻപതാം ശതകത്തിന്റെ ഉത്തരാർദ്ധം) കാലത്തിനു മുമ്പു പ്രാബല്യം ഉണ്ടായിരുന്നതായി തെളിവില്ല. മൂന്നാമതു വ്യങ്ഗ്യവ്യാഖ്യയിൽ “നാടകനായകലക്ഷണം സർവം ദശരൂപകേ ദ്രഷ്ടവ്യം” എന്നു പറഞ്ഞുകാണുന്നു. ആ പങ്ക്തി പ്രക്ഷിപ്തമല്ലെന്ന് ഇപ്പോൾ തെളിഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ധനഞ്ജയന്റെ പ്രസിദ്ധമായ ആ രൂപകലക്ഷണഗ്രന്ഥം ക്രി. പി. പത്താം ശതകത്തിന്റെ അപരാർദ്ധത്തിലാണ് വിരചിതമായതു്. അതിനെയാണ് വ്യങ്ഗ്യവ്യാഖ്യയിൽ സ്മരിച്ചിട്ടുള്ളതെങ്കിൽ കുലശേഖരനെ പതിനൊന്നാം ശതകത്തിലേയ്ക്കു കൊണ്ടുപോകേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ കേരളത്തിലെ ഐതിഹ്യം ദശരൂപകം രണ്ടുണ്ടെന്നാകുന്നു. തിരമങ്ഗലത്തു നീലകണ്ഠൻമൂസ്സതു് ‘കാവ്യപ്രകാശദശരൂപയുഗ’ എന്നു തന്റെ കാവ്യോല്ലാസത്തിൽ പറയുന്നു. മറ്റേ ദശരൂപകം കണ്ടുകിട്ടീട്ടില്ല; പക്ഷെ ഭരതമുനിയുടെ നാട്യശാസ്ത്രത്തിലെ പതിനെട്ടാമധ്യായമാണതെന്നും വരാവുന്നതാണ്. “അഭിനവഭാരത്യാം ദശരൂപകം നാമാഷ്ടാദശോധ്യായഃ സമാപ്തഃ” എന്ന് അഭിനവഗുപ്തൻ ആ വ്യാഖ്യാനത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. ആകെക്കൂടി നോക്കുമ്പോൾ നിഷ്കൃഷ്ടമായൊരഭിപ്രായം പറവാൻ തോന്നുന്നില്ല. എങ്കിലും ക്രി. പി. 978 മുതൽ 1036 വരെ രാജ്യഭാരം ചെയ്ത ഒടുവിലത്തെ പെരുമാൾ ഭാസ്കര രവിവർമ്മാവായിരിക്കണം അദ്ദേഹമെന്നു സങ്കല്പിക്കുവാനാണ് അധികമായി ഉപപത്തി കാണുന്നതു്. ശിവരാമൻ പരമഭാഗവതനെന്നു സംവരണകാരനെ വർണ്ണിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും അദ്ദേഹം കുലശേഖല ആഴ്‌വാരാകുവാൻ തരമില്ലെന്നാണ് എന്റെ ഇപ്പോഴത്തെ അനുമാനം. ആഴ്‌വാർക്കു രാമായണമായിരുന്നുവല്ലോ ആത്യഭിമതമായ ഗ്രന്ഥം.

സംവരണവും ധനഞ്ജയവും

കുലശേഖരവർമ്മാവിന്റെ ഈ രണ്ടു നാടകങ്ങളും രണ്ടു രത്നങ്ങൾ തന്നെയാകുന്നു. സംവരണത്തിൽ ആറങ്കങ്ങളും ധനഞ്ജയത്തിൽ അഞ്ചങ്കങ്ങളും ഉണ്ടു്. ഇവയുടെ ഇതിവൃത്തങ്ങൾ പുരാണപ്രസിദ്ധങ്ങളാണല്ലോ. രണ്ടു നാടകങ്ങളും ധ്വനിപ്രധാനങ്ങളാണെങ്കിലും ധനഞ്ജയത്തിന് ആസ്വാദ്യത സംവരണത്തേക്കാൾ കൂടും. നടാങ്കുശത്തിൽ ഇതിനെപ്പറ്റി

“കുലശേഖരഭൂപാലകുലശേഖരനിർമ്മിതേ
ധനഞ്ജയേ യാജ്ഞകസേന്യാഃ പ്രവേശഃ കഥിതോസ്തി
യൽ”

എന്നു പ്രസ്താവിച്ചുകാണുന്നു.

വ്യങ്ഗ്യവ്യാഖ്യാകാരനും ശിവരാമനുമാണ് ഈ നാടകങ്ങളുടെ വ്യാഖ്യാതാക്കന്മാർ. ശിവരാമനെപ്പറ്റി ഉപരി പ്രസ്താവിക്കും.

ആശ്ചര്യമഞ്ജരി

കുലശേഖരവർമ്മാവു പ്രസ്തുതനാടകങ്ങൾക്കു പുറമേ ‘ആശ്ചര്യമഞ്ജരി’ എന്നൊരു ഗദ്യകാവ്യവും രചിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു സംവരണത്തിന്റെ സ്ഥാപനയിൽ നിന്നു നാം ധരിച്ചുവല്ലോ. അതു ‘കഥ’ എന്ന ഇനത്തിൽ പെട്ടതാണ്.

‘കഥായാം സരസം വസ്തു ഗദ്യൈരേവ വിനിർമ്മിതം’

എന്നാണ് അതിന്റെ ലക്ഷണം. ആര്യാദിവൃത്തങ്ങളിൽ ചില പദ്യങ്ങളും ഇടയ്ക്കു ഘടിപ്പിക്കാം. ‘ഖലാദേർവൃത്തകീർത്തനം’ എന്നും വിഷയനിഷ്കർഷയുണ്ടു്.

‘ദൂരാദപി സതാം ചിത്തേ ലിഖിത്വാശ്ചര്യമഞ്ജരീം
കുലശേഖരവർമ്മാഗ്ര്യാം ചകാരാശ്ചര്യമഞ്ജരീം’

എന്നു രാജശേഖരൻ അതിനെ പുകഴ്ത്തുന്നു. ഈ കവി നാടകകാരനായ രാജശേഖരനല്ല; ക്രി. പി. പതിന്നാലാം ശതകത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന മറ്റൊരു രാജശേഖരനാണ്. ക്രി. പി. 1159-ൽ രചിച്ച വന്ദ്യഘടീയ സർവാനന്ദന്റെ അമരടീകാസർവസ്വത്തിൽ ‘കുരങ്ഗൈരിവ കുശലവാദിഭിഃ’ എന്നൊരു വാചകവും മുകുടന്റെ ‘അമരടീക’യിൽ “പാണിനിപ്രത്യാഹാര ഇവ മഹാപ്രാണസമാശ്ലിഷ്ടോ ത്സഷാലിങ്ഗിതശ്ച സമുദ്രഃ” എന്നു മറ്റൊരു വാചകവും ആശ്ചര്യമഞ്ജരിയിൽ നിന്ന് ഉദ്ധരിച്ചുകാണുന്നു. ഇവയിൽനിന്നു പ്രസ്തുത ഗ്രന്ഥം സുബന്ധുവിനേയും ഭട്ടബാണനേയും അനുകരിച്ചു ശ്ലേഷജടിലമായി നിബന്ധിച്ചിട്ടുള്ളതാണെന്നും അതിനു വളരെ വേഗത്തിൽ ഭാരതമൊട്ടുക്കു പ്രചാരം ലഭിച്ചു എന്നും ഗ്രഹിക്കാവുന്നതാണ്. ആശ്ചര്യമഞ്ജരി ഏതൽകാലപര്യന്തം കണ്ടുകിട്ടീട്ടില്ല. അതു കുലശേഖരൻ സംവരണത്തിനു മുമ്പു രചിച്ചതാണെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ.

9 തോലൻ

ഭാസ്കരരവിവർമ്മാവിന്റെ നർമ്മസചിവനും ഫലിതരസികനും അഭിനയരഹസ്യവേദിയും ഉഭയഭാഷാകവിയുമായ തോലനെപ്പറ്റി കേട്ടിട്ടില്ലാത്ത കേരളീയർ ഉണ്ടായിരിക്കുകയില്ലല്ലോ. കൊച്ചിരാജ്യത്ത് അടൂർക്കടുത്തുള്ള കൊണ്ടാഴിഞ്ഞാറ് എന്ന സ്ഥലത്തായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഇല്ലമെന്നും ഐരാണിക്കുളം ഗ്രാമക്കാരനായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേർ നീലകണ്ഠനെന്നായിരുന്നു എന്നും കുഞ്ഞിക്കുട്ടൻതമ്പുരാൻ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിനുള്ള ആധാരമെന്തെന്നറിയുന്നില്ല. അദ്ദേഹം ഉപനീതനായിരുന്ന കാലത്ത് ഇല്ലത്തെ വൃഷലിയായ ‘ചക്കി’ എന്ന സ്ത്രീയുമായി ബന്ധമുണ്ടാകുകയും അതിന്റെ ഫലമായി ജാതിഭ്രഷ്ട നേരിട്ടു ബ്രഹ്മചര്യത്തിന്റെ അടയാളമായ തോൽ (കൃഷ്ണാജിനം) താൻ തന്നെ പറിച്ചുകളഞ്ഞു എന്നും തന്നിമിത്തം തോലൻ എന്ന് അദ്ദേഹത്തിനു പേർ വന്നു എന്നും ഒരൈതിഹ്യമുണ്ട്. ദാരിദ്ര്യം നിമിത്തം, വിധവയായ അമ്മ ഉപനീതനായ ഉണ്ണിയെ തിരുവഞ്ചിക്കുളത്തിനു സമീപം താമസിച്ചിരുന്ന ധനികനായ ബൗദ്ധനു വിറ്റു എന്നും, തന്റെ ബുദ്ധിസാമർത്ഥ്യം കൊണ്ടു രാജാവിന്റെ സാഹായത്തോടുകൂടി അവിടെനിന്നു രക്ഷപ്പെട്ടു എന്നും, അപ്പോൾ ബൗദ്ധനും മറ്റും ‘ആയോ തോലാ’ എന്ന് ആശ്ചര്യപരതന്ത്രന്മാരായി ചോദിച്ചു എന്നും അങ്ങനെ ആ പേർ സ്ഥിരപ്പെട്ടു എന്നും മറ്റൊരൈതിഹ്യമുണ്ട്. ഈ രണ്ടൈതിഹ്യങ്ങളിൽ ഒന്നിനെ വിശ്വസിച്ചേ കഴിയൂ എങ്കിൽ രണ്ടാമത്തേതാണ് ഭേദം. സമാവർത്തനം കഴിയാത്ത ഒരുണ്ണി പെരുമാളുടെ വയസ്യനാകുക എന്നുള്ളത് അക്കാലത്ത് അത്യന്തം അസംഭാവ്യമാണല്ലോ. ‘അതുലൻ’ എന്നുള്ളതിന്റെ തത്ഭവമാണ് തോലനെന്നുള്ളതിനു പ്രമാണമുണ്ട്. അതുലൻ എന്ന് ആയിരിക്കാം തോലന്റെ പിതൃദത്തമായ നാമധേയം. ആ വസ്തുത ജനങ്ങൾക്കു മനസ്സിലാകുവാൻ സാധിക്കാത്ത കാലം വന്നപ്പോൾ തോലൻ എന്ന പദത്തിന്റെ ആഗമനത്തിന് ചില കെട്ടുകഥകൾ ഉണ്ടാക്കേണ്ടിയും വന്നിരിക്കാം. ഏതായാലും തോലൻ വിജയനഗരസമ്രാട്ടായ കൃഷ്ണദേവരായരുടെ സദസ്യനായ തെന്നാലി രാമകൃഷ്ണനെപ്പോലെ സൽക്കവി എന്നതിനു പുറമേ ഒരു വികടകവി കൂടിയായിരുന്നു എന്നുള്ളതിനു തർക്കമില്ല. ഒരിക്കൽ കുലശേഖരൻ ധനഞ്ജയമുണ്ടാക്കി തന്റെ ആസ്ഥാനപണ്ഡിതന്മാരായ സഹൃദയന്മാരെ വായിച്ചു കേൾപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ തോലൻ കോമരത്തിന്റെ രൂപത്തിൽ വേഷം കെട്ടി അട്ടഹസിച്ചുകൊണ്ടും നിണമൊലിപ്പിച്ചുകൊണ്ടും ‘അയ്യോ! എനിക്കിതു സഹിക്കവയ്യേ!’ എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടും സഭയിൽ ചാടി വീഴുകയും എന്താണ് സങ്കടമെന്നു രാജാവു ചോദിച്ചപ്പോൾ താൻ കാളിദാസന്റെ ശാകുന്തളനാടകമാണെന്നും പെരുമാൾ തന്നെ ചിത്രവധം ചെയ്തതിനാലാണ് ചോരയൊലിക്കുന്നതെന്നും നിവേദനം ചെയ്യുകയും ചെയ്തു. ധനഞ്ജയത്തിൽ ശാകുന്തളത്തിലെ ആശയങ്ങൾ വികൃതമായി പകർത്തീട്ടുണ്ടെന്നാണ് ആ പ്രവൃത്തികൊണ്ടു തോലൻ സൂചിപ്പിച്ചത്. കാളിദാസന്റെ പേരിൽ ധനഞ്ജയകാരനുള്ള ബഹുമാനത്തെപ്പറ്റി മുൻപു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ. ഇങ്ങനെ തോലനെ രാജാവുമായും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യ ചെറോട്ടമ്മയുമായും മറ്റു ഘടിപ്പിച്ചു പല ഐതിഹ്യങ്ങളും പ്രചരിക്കുന്നുണ്ട്.

വികടകവിത

യമകഘടന, ദൂരാന്വയം, അപൂർവപദപ്രയാഗം മുതലായവ അർത്ഥപ്രതീതിക്കു ഹാനികരങ്ങളാകയാൽ കാവ്യഗധ്രുക്കളാണെന്നായിരുന്നു തോലന്റെ ദൃഢമായ വിശ്വാസം. യമകകവികളെ കളിയാക്കി അദ്ദേഹം രചിച്ചിട്ടുള്ളതാണ് സുപ്രസിദ്ധമായ

> “വന്ദേ തനയം വക്യാ നിരന്വയം ദലിതദാനവം ദേവക്യാഃ
> ഥപ്രഥനന്ദാനന്ദം പദദ്വയം നാത്ര ജനിതനന്ദാനന്ദം”

എന്ന ശ്ലോകം. ‘വക്യാഃ’ എന്നും ‘ഥപ്രഥനന്ദാനന്ദം’ എന്നും ഉള്ള രണ്ടു പദങ്ങൾ ഈ ശ്ലോകത്തിൽ നിരന്വയങ്ങളാണെന്നു കവിതന്നെ ഉൽഘോഷിച്ചിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. ദൂരാന്വയ പ്രിയന്മാരെ പരിഹസിക്കുന്ന ഒരു ശ്ലോകമാണ് താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്നത്.

> “അംഭരമംബുനിപത്രമരാതിഃ
> പീതമഹീശഗണസ്യ ദദാഹ
> യസ്യ വധൂസ്തനയം ഗൃഹമബ്ജാ
> പാതു സ വശ്ശിവലോചനവഹ്നിഃ”

“യസ്യ അംബരം (വസ്ത്രം) പീതം; യസ്യ വധൂഃ അബ്ജാ (ലക്ഷ്മീഃ); യസ്യ തനയം (കാമദേവം) ശിവലോചനവഹ്നിഃ ദദാഹ; യസ്യ പത്രം അഹീശഗണസ്യ അരാതിഃ (ഗരുഡഃ) ; യസ്യ ഗൃഹം അംബുനി; സ വ പാതു” എന്ന് അന്വയിക്കുന്നതുവരെ ഈ ശ്ലോകം ഉന്മത്തപ്രലാപം പോലെയേ തോന്നുകയുള്ളൂ. ദൂരാന്വയത്തേയും നിരർത്ഥകപദപ്രയോഗത്തേയും ഒന്നിച്ച് അവഹേളനം ചെയ്യുന്നതാണ്.

> “ഉത്തിഷ്ഠോത്തിഷ്ഠ രാജേന്ദ്ര മുഖം പ്രക്ഷാളയസ്വ ടഃ
> എഷ ആഹ്വയതേ കുക്കു ച വൈ തു ഹി ച വൈ തു ഹി”

എന്ന ശ്ലോകം. അപൂർവപദപ്രയാഗത്തെ അധിക്ഷേപിക്കുന്നതാകുന്നു. അധോലിഖിതമായ പദ്യം.

> “ദ്വശാവലീവ ആഭാതഃ കുശൂരാനനപങ്കജേ;
> അപ്പിത്തനേത്രഭക്തം ത്വാമപി ചേട്ടേ ജനാധിപ!”

കുശൂരൻ (കവിൽ) ഭൂമിയിൽ ശൂരൻ; അപ്പിത്തം = അഗ്നി; ഈട്ടേ (ജനങ്ങൾ) ഭജിക്കുന്നു. ഈ അർത്ഥം കവി പറഞ്ഞുകൊടുത്താലേ അനുവാചകനു ഗ്രഹിയ്ക്കുവാൻ കഴികയുള്ളൂ. ഓരോ പാദവും അശ്ലീലദുഷ്ടവുമാണ്. അക്കാലത്തു സ്ത്രീകൾക്കു സംസ്കൃതഭാഷയിലുണ്ടായിരുന്ന അജ്ഞതയേയും അദ്ദേഹം മർമ്മസ്പൃക്കായി അപഹസിച്ചിട്ടുണ്ട്.

> “അന്നൊത്തപോക്കി, കുയിലൊത്തപാട്ടീ,
> തേനൊത്തവാക്കീ, തിലപുഷ്പമൂക്കീ,
> ദരിദ്രയില്ലത്തെ യവാഗുവോലെ
> നീണ്ടിട്ടിരിക്കും നയനദ്വയത്തീ”

എന്ന ശ്ലോകം കേട്ടാൽ നെറ്റി ചുളിക്കുന്ന യുവതികൾ

> “അർക്കശുഷ്കഫലകോമളസ്തനീ
> തിന്ത്രിണീദലവിശാലലോചനാ
> നിംബപല്ലവസമാനകേശിനീ
> വൃദ്ധവാനരമുഖീ വിരാജതേ”

എന്നു പറഞ്ഞാൽ തലകുലുക്കുന്നു. “പൂച്ചക്കണ്ണി” എന്നും “വാനരമുഖി” എന്നും വിളിച്ചാൽ ശുണ്ഠികടിക്കുന്നവർ “ഗണപതിവാഹനരിപുനയനേ” എന്നും “ദശരഥനന്ദനസഖവദനേ” എന്നും വിളിച്ചാൽ പുഞ്ചിരിക്കൊള്ളുന്നു. ഇങ്ങനെയുള്ള പരിഹാസകവനങ്ങളാൽ തോലനു കവികളെ അവർ അക്കാലത്തു തുടർന്നുകൊണ്ടിരുന്ന പല അപഥസഞ്ചാരങ്ങളിൽനിന്നും വിനിവർത്തിപ്പിക്കുന്നതിനു സാധിച്ചു എന്നു നമുക്കു ധാരാളമായി വിശ്വസിക്കാം. ചുരുക്കത്തിൽ മഹാകവി കുഞ്ചൻ നമ്പ്യാരുടെ മാർഗ്ഗദർശിയാണ് തോലൻ.

മഹോദയപുരേശചരിതം

തോലകാവ്യം എന്നുകൂടി പേരുള്ള ഈ ഗ്രന്ഥം ഇതുവരെയും കണ്ടുകിട്ടീട്ടില്ല. കവിയുടെ പുരസ്കർത്താവായ കുലശേഖരവർമ്മാവു തന്നെയാണ് നായകൻ എന്നുള്ളതു പേരിൽനിന്നു വിശദമാകുന്നു. മഹോദയപുരത്തിന്റെ ഒരു വർണ്ണനത്തോടുകൂടിയാണ് കാവ്യം ആരംഭിക്കുന്നത്. അതിൽ എല്ലാ ശ്ലോകങ്ങളിലും പദങ്ങൾ അന്വയക്രമമനുസരിച്ചാണ് ഘടിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നും നിരർത്ഥകപദാദികാവ്യദോഷങ്ങളുടെ നിഴലാട്ടം പോലുമില്ലെന്നും കേട്ടുകേൾവിയുണ്ട്. മഹോദയപുരവർണ്ണനത്തിലെ രണ്ടു ശ്ലോകങ്ങൾ മാത്രമേ നമുക്കു ലഭിച്ചിട്ടുള്ളൂ. അവയാണ് ചുവടേ ചേർക്കുന്നത്.

> “സ്വർജ്ജാലികാ നിർജ്ജരനിർഝരിണ്യാം
> യദീയസൗധാഗ്രജുഷാം വധൂനാം
> ആലോലദൃഷ്ടിപ്രകരം നിരീക്ഷ്യ
> മീനഭ്രമാജ്ജാലശതം ക്ഷിപന്തി.
>
> യത്രാങ്ഗനാഃ പ്രാവൃഷി ശുഷ്കകണ്ഠാൻ
> കേളീചകോരാനതിലംഘിതാഭ്രം
> സൗധാഗ്രമാനീയ സമീപഭാജാ
> താരാസരണ്യാ സഹ യോജന്തി.”

കൂടിയാട്ടം

കേരളത്തെപ്പോലെ കൂത്തും കൂടിയാട്ടവും കുലവിദ്യയെന്നനിലയിൽ പ്രത്യേകം ഒരു വർഗ്ഗക്കാർ പ്രാചീനകാലം മുതൽക്കുതന്നെ അഭ്യസിച്ചു തദ്വാരാ ജീവിതം നയിക്കുന്ന ഒരു ദേശം ഭാരതവർഷത്തിൽ വേറെയില്ല. അവരെ ചാക്യാന്മാരെന്നു പറയുന്നു. സമുദായസോപാനത്തിൽ തങ്ങളോട് ഏകദേശം സമാനസ്ഥാനമുള്ള നമ്പ്യാന്മാർ എന്ന വർഗ്ഗക്കാരുടെ സാഹായ്യം മാത്രമേ അവർക്ക് ഇക്കാര്യത്തിൽ ആവശ്യമുള്ളൂ. ചാക്യാർ അഥവാ ചാക്കിയാർ എന്ന പദം ചെന്തമിഴിൽ സാഹിത്യത്തിൽ ‘ചാക്കൈയർ’ എന്ന രൂപത്തിലാണ് കാണുന്നത്. ചിലപ്പതികാരത്തിൽ ചെങ്കുട്ടവൻ ഉത്തരദിഗ്വിജയം കഴിഞ്ഞു തിരിയെ വരുമ്പോൾ പറയൂർ (വടക്കൻ തിരുവിതാംകൂറിലെ പറവൂർ) കൂത്തച്ചാക്കൈയൻ ത്രിപുരദഹനം കഥയാടി അദ്ദേഹത്തെ അനന്ദിപ്പിച്ചതായി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു എന്ന് മുൻപു സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ.

> “ഉമൈയവളൊരു തിറനാകവോങ്കിയ
> വിമൈയവനാടിയ കൊട്ടിച്ചേതം
> പാത്തരുനാല്വകൈ മറൈയോർ പറൈയൂർ-
> ക്കൂത്തച്ചാക്കൈനാടലിൽ മികഴ്ന്തവൻ”

എന്നാണ് ആ ഘട്ടത്തിൽ ഇളങ്കോവടികളുടെ വർണ്ണനം. അതുകൊണ്ടു ക്രി. പി. രണ്ടാം ശതകത്തിനു മുൻപുതന്നെ അഭിനയം ചാക്യാന്മാരുടെ വൃത്തിയായിരുന്നു എന്നു നിർണ്ണയിക്കാം. ഈ കല അമ്പലങ്ങളിൽ തച്ചുശാസ്ത്രമനുസരിച്ചു പണിയിച്ചിട്ടുള്ള കൂത്തമ്പലങ്ങളിലേ പ്രയോഗിക്കുവാൻ പാടുള്ളൂ. കൂടിയാട്ടത്തിൽ പുരുഷവേഷമെല്ലാം ചാക്യാന്മാരും സ്ത്രീവേഷമെല്ലാം നങ്ങ്യാന്മാരും (നമ്പ്യാർവർഗ്ഗത്തിലെ സ്ത്രീകൾ) അഭിനയിക്കുമെന്നാണ് നിയമം. ഇങ്ങനെ രണ്ടു വർഗ്ഗക്കാരും കൂടിയാടുന്നതുകൊണ്ടായിരിക്കണം കൂടിയാട്ടം എന്ന് അതിനു പേർ വന്നത്. നാട്യപ്രിയനും അഭിനയമർമ്മജ്ഞനുമായ കുലശേഖരവർമ്മാവു തോലന്റെ സഹായത്തോടുകൂടി കൂടിയാട്ടത്തിൽ ചില പരിഷ്കാരങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തി. ആ പരിഷ്കാരങ്ങൾ താഴെക്കാണുന്നവയാണെന്നു കൊച്ചി അമ്മാമൻ തമ്പുരാൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ‘കൂത്തും കൂടിയാട്ടവും’ എന്ന പുസ്തകത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്.

1. വിദൂഷകനും മറ്റു ചില പാത്രങ്ങളും പ്രാകൃതത്തിൽ മാത്രമല്ലാതെ മലയാളത്തിലും സംസാരിച്ച് സംസ്കൃതമറിഞ്ഞുകൂടാത്തവർക്കുകൂടി സംസ്കൃതനാടകാഭിനയം ആസ്വാദ്യമാക്കിതീർക്കണം;
2. ഒരു നാടകത്തിലെ ഏതു പ്രധാനാങ്കത്തിനും ആദിയിൽ അവതാരികാരൂപത്തിൽ ഒരു നാന്ദിയുണ്ടായിരിക്കണം;
3. പ്രകൃതമനുസരിച്ചു നായകനും മറ്റു പാത്രങ്ങളും ചൊല്ലുന്ന സംസ്കൃതശ്ലോകങ്ങൾക്കു പകരമായി വിദൂഷകൻ അവയ്ക്കു യോജിച്ചതും അപ്രകൃതമല്ലാത്തതും രസാവഹവുമായ പ്രതിശ്ലോകങ്ങൾ (മണിപ്രവാളത്തിൽ) ചൊല്ലണം;
4. നായകനും മറ്റും പ്രധാനപാത്രങ്ങളും അവർ ചൊല്ലുന്ന ശ്ലോകം അതിന്റെ സാരം സാമാന്യമായി സൂചിപ്പിക്കത്തക്ക രീതിയിലും സ്വരത്തിലും അർത്ഥം, അഭിനയം, സ്തോഭം, ഹസ്തമുദ്ര ഇവകൊണ്ടു വിശദമാക്കണം. ഒടുവിൽ അന്വയക്രമത്തിൽ ശ്ലോകത്തിന്റെ അർത്ഥം ഒന്നുകൂടി ഈ ത്രിവിധകരണങ്ങളെക്കൊണ്ടും നടിക്കുകയും അതിനിടയിൽ ആവശ്യംപോലെ ഉചിതങ്ങളായ അവതാരികകൾകൊണ്ടു സന്ദർഭം വിസ്തരിക്കുകയും വേണം;
5. അഭിനയത്തിനു തിരഞ്ഞെടുത്തിട്ടുള്ള അങ്കത്തിനു മുമ്പുള്ള കഥാഭാഗം നായകൻതന്നെ നിർവ്വഹിക്കണം.

ഇത്തരത്തിലാണു പെരുമാൾ ഏർപ്പെടുത്തിയ പരിഷ്കാരങ്ങളുടെ പദ്ധതി. കൂടിയാട്ടത്തിനു ആദ്യമായി വേണ്ടത് രങ്ഗാലങ്കാരമാണ്; അതു കഴിഞ്ഞാൽ നടന്മാർ അണിയറയിൽ കുലദൈവങ്ങളേയും മറ്റും വന്ദിക്കണം. അപ്പോൾ നമ്പ്യാർ അരങ്ങത്തു മിഴാവു കൊട്ടുകയും നങ്ങ്യാർ അക്കിത്ത ചൊല്ലുകയും ചെയ്യുന്നു. അക്കിത്ത ഗണപതി, സരസ്വതി, ശിവൻ ഈ ദേവതകളെപ്പറ്റിയുള്ള സ്തുതിയാകുന്നു. അനന്തരം സൂത്രധാരൻ രങ്ഗത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു നൃത്തംചെയ്യും. ആ ചടങ്ങിനു ‘ക്രിയചവിട്ടുക’ എന്നാണ് പേർ. അതു കഴിഞ്ഞാൽ നമ്പിയാർ അഭിനയിക്കുവാൻ പോകുന്ന അങ്കത്തിലെ കഥാസൂചകവും നായകവന്ദനപരവുമായ ശ്ലോകവും അതിന്റെ സാരവും ചൊല്ലി അരങ്ങു തളിക്കും. പിന്നീട് നടൻ പ്രവേശിച്ച് ആ അങ്കത്തിലെ ആദ്യത്തെ വാക്യം ചൊല്ലും; അനന്തരം മങ്ഗളക്രിയയായി. പ്രഥമദിവസത്തെ ചടങ്ങ് അത്രയും കൊണ്ട് അവസാനിക്കുന്നു. രണ്ടാം ദിവസം നടന്റെ നിർവ്വഹണമാണ് നടക്കേണ്ടത്. നിർവ്വഹണമെന്നാൽ ആദ്യത്തെ അങ്കം മുതൽ അഭിനയിക്കുവാനുദ്ദേശിക്കുന്ന അങ്കം വരെയുള്ള കഥാഭാഗത്തിന്റെ അഭിനയമെന്നർത്ഥം. നായകന്റെ നിർവ്വഹണം കഴിഞ്ഞാൽ വിദൂഷകൻ ആവശ്യമുള്ള നാടകങ്ങളിൽ ആ പാത്രത്തിന്റെ പുറപ്പാടായി. വിദൂഷകന്റെ വന്ദനത്തിനു ഭർത്തൃഹരിയുടെ സുപ്രസിദ്ധമായ ‘ബ്രഹ്മാ യേന കുലാലവന്നിയമിതഃ’ ഇത്യാദി ശ്ലോകം ഉപയോഗിക്കുന്നു. മൂന്നാമത്തെ ദിവസം മുതൽ നാലു പുരുഷാർത്ഥങ്ങളും സാധിക്കുവാനുള്ള ഉദ്യമമാണ് അഭിനയിക്കുന്നത്. ധർമ്മാർത്ഥകാമമോക്ഷങ്ങൾക്കു പകരം അശനം, രാജസേവ, വിനോദം, വഞ്ചനം ഈ നാലുമാണ് പ്രകൃതത്തിൽ പ്രയോക്തവ്യങ്ങളായ പുരുഷാർത്ഥങ്ങൾ; ഇവ സാധിക്കുന്നതു വിനോദം, വഞ്ചനം, അശനം, രാജസേവ എന്ന ക്രമത്തിനുമാണ്. ഇതെല്ലാം വിദൂഷകന്റെ കർത്തവ്യപരിപാടിയിൽ പെടുന്നു. പുരുഷാർത്ഥസാധനാഭിനയത്തിൽ ആദ്യത്തെ ദിവസം തളിപ്പറമ്പിൽ പെരുന്തൃക്കോവിൽ ക്ഷേത്രത്തിലെ മേക്കാന്തല, കീഴ്ക്കാന്തല ഈ രണ്ട് ഊരാളന്മാർ തമ്മിലുള്ള വിവാദം തീർക്കലാണ് പ്രമേയം; രണ്ടാം ദിവസം വിനോദവും വഞ്ചനവും, മൂന്നാം ദിവസം അശനവും, നാലാം ദിവസം രാജസേവയുമാണ് അഭിനയിക്കേണ്ടത്. അത്രയും കഴിയുമ്പോൾ രാജാവ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിദൂഷകസ്ഥാനത്തിൽ തന്നെ നിയമിച്ചതായി നടൻ നിവേദനം ചെയ്യുന്നു. പിന്നെ വിദൂഷകന്റെ നിർവ്വഹണം നടക്കുന്നു. അങ്ങനെ ആറു ദിവസങ്ങൽ കഴിഞ്ഞാൽ ഏഴാമത്തെ ദിവസം മുൻകൂട്ടി നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ള അങ്കത്തിന്റെ അഭിനയം ആരംഭിക്കുന്നു. മൂന്നു രാത്രികൊണ്ടു അത് അവസാനിപ്പിയ്ക്കണം. ഈ മൂന്നു ദിവസത്തെ അഭിനയമാണു സാക്ഷാൽ കൂടിയാട്ടം. കൂടിയാട്ടം കഴിഞ്ഞാൽ നായകൻമാത്രം രങ്ഗത്തു നിന്നുകൊണ്ട് ‘അങ്കംമുടി’ക്കും. നങ്ങ്യാർ മുടി (അവസാനത്തെ) അക്കിത്ത പാടുന്നതും ചാക്യാർ നൃത്തം ചെയ്യുന്നതുമാണ് അതിന്റെ ചടങ്ങ്. കൂടിയാട്ടത്തിലെ അഭിനയം നാട്യപ്രധാനമാകയാൽ അതിൽ ചൊല്ലിയാട്ടത്തിനു പറയത്തക്ക പ്രവേശമൊന്നുമില്ല. ചാക്യാർ കൈമുദ്രകൾ കാണിക്കുന്നതു രണ്ടു തോളിന്റേയും സീമയ്ക്കുള്ളിലല്ലാതെ അതിനപ്പുറം കടക്കരുതെന്നു നിഷ്കൃഷ്ടമായ വ്യവസ്ഥയുണ്ട്. നങ്ങ്യാർകൂത്ത് ഏന്നൊന്നുണ്ട്; അതു സുഭദ്രാധനഞ്ജയം ദ്വിതീയാങ്കം വിഷ്കംഭകത്തിലേ ചേടീപ്രവേശഘട്ടത്തിലുള്ള നങ്ങ്യാരുടെ അഭിനയമാണ്. നങ്ങ്യാർ മറ്റൊന്നും അഭിനയിക്കാറില്ല.

തോലനും കൂടിയാട്ടവും

ചാക്യാന്മാരുടെ കൂടിയാട്ടത്തിന് (1) കുലശേഖരവർമ്മാവിന്റെ സംവരണവും (2) ധനഞ്ജയവും (3) ശക്തിഭദ്രന്റെ ചൂഡാമണി (പ്രത്യേകിച്ചു പർണ്ണശാലാങ്കം, ശൂർപ്പണഖാങ്കം, അശോകവനികാങ്കം, അങ്ഗുലീയാങ്കം ഈ ഭാഗങ്ങൾ) (4) നാഗാനന്ദം (പ്രത്യേകിച്ച് നാലാമങ്കം) (5) ഭാസന്റേതെന്നു ചിലർ പറയുന്ന പ്രതിജ്ഞായൗഗന്ധരായണത്തിലെ മന്ത്രാങ്കം (6) സ്വപ്നവാസവദത്തത്തിലേ സ്വപ്നാങ്കവും ശേഫാലികാങ്കവും (7) ദൂതഘടോൽകചം (8) ബാലചരിതത്തിലേ മല്ലാങ്കം (9) അഭിഷേകനാടകത്തിലേ ബാലിവധാങ്കവും തോരണയുദ്ധാങ്കവും (10) പ്രതിമാനാടകത്തിലേ വിച്ഛിന്നാഭിഷേകം (11) കല്യാണസൗഗന്ധികവ്യായോഗം (12) മത്തവിലാസപ്രഹസനം (13) ഭഗവദജ്ജുകപ്രഹസനം ഇവയാണ് പ്രായേണ ഉപയോഗിച്ചുവന്നിരുന്നത്. അഭിജ്ഞാനശാകുന്തളവും മഹാനാടകവുംകൂടി പണ്ടു രങ്ഗത്തിൽ പ്രയോഗിച്ചിരുന്നതായി അറിവുണ്ട്. പ്രതിമാനാടകത്തെ പാദുകാഭിഷേകമെന്നും അഭിഷേകനാടകത്തെ വലിയ അഭിഷേകമെന്നും പറയുന്നു. നാഗാനന്ദം നാലാമങ്കമാണ് പറക്കുംകൂത്തെന്ന പേരിൽ അഭിനയിച്ചിരുന്നത്. അത് ഇപ്പോൾ ലുപ്തപ്രചാരമായിരുന്നു. രങ്ഗവിധാനം, വേഷം കെട്ടുന്ന സമ്പ്രദായം, കൈമുദ്രകളുടെ ക്രമം ഇങ്ങനെയുള്ള പല കാര്യങ്ങളിലും വേണ്ട വ്യവസ്ഥകൾ വരുത്തി അവയെ ക്രോഡീകരിച്ചു പെരുമാളുടെ മേൽനോട്ടത്തിൽ തോലൻ ആട്ടപ്രകാരമെന്നും ക്രമദീപികയെന്നും രണ്ടുമാതിരി ഭാഷാഗ്രന്ഥങ്ങൾ നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആട്ടപ്രകാരത്തിൽ ഓരോ കഥാപാത്രവും മുദ്രകൾ കാണിച്ച് ആടേണ്ടുന്ന രീതിയാണ് വിവരിച്ചിട്ടുള്ളത്. അതിനുള്ള പദ്യങ്ങളുടേയും ചൂർണ്ണികകളുടേയും ശരിയായ അർത്ഥവും അതിൽ വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ക്രമദീപികയിൽ ഓരോ രൂപകത്തിലും സന്ദർഭമനുസരിച്ച് ചേർക്കേണ്ട അവതാരിക, നടന്മാർ രങ്ഗത്തിലും മറ്റു അനുഷ്ഠിക്കേണ്ട കൃത്യങ്ങൾ, വിദൂഷകന്റെ ചടങ്ങുകൾ മുതലായ വിഷയങ്ങൾ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. ഓരോ പാത്രങ്ങളും ഇന്ന വിധത്തിൽ വേഷം ധരിക്കണമെന്നും ഇന്ന താളത്തിലുള്ള കൊട്ടോടുകൂടി രംഗപ്രവേശം ചെയ്യണമെന്നും ഇന്ന സ്വരത്തിൽ ശ്ലോകങ്ങളും മറ്റും ചൊല്ലണമെന്നും ഇതിൽ വിധിച്ചിട്ടുണ്ട്. അന്നു പെരുമാളും തോലനും കൂടി തീർച്ചപ്പെടുത്തിയ രീതിയിൽത്തന്നെയാണ് ഇന്നും കൂടിയാട്ടവും കൂത്തും നടന്നുപോരുന്നതെന്നും, കാലാന്തരത്തിൽ പുതിയ സമ്പ്രദായങ്ങളൊന്നും സ്വീകരിക്കരുതെന്നും എല്ലാ നടന്മാരുടെ അഭിനയത്തിനും ഐകരൂപ്യമുണ്ടായിരിക്കണമെന്നും വിധിയുണ്ടെന്നും അഭിജ്ഞന്മാർ പറഞ്ഞു കേട്ടിട്ടുണ്ട്. അഭിനയോപയുക്തങ്ങളായ നാടകങ്ങൾക്കെല്ലാം പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം ആട്ടപ്രകാരവും ക്രമദീപികയുമുണ്ട്. ഇവ മുഴുവൻ തോലന്റെ കൃതിയാണെന്ന് എനിക്ക് അഭിപ്രായമില്ല. വിദൂഷകൻ ചൊല്ലേണ്ട ഭാഷാശ്ലോകങ്ങളിലും ഏതാനും ചിലതു മാത്രമേ തോലന്റേതായുള്ളൂ. ശേഷമുള്ളവ ഓരോ കാലത്ത് ഓരോ സരസന്മാർ കൂട്ടിച്ചേർത്തതാണ്. ഒരാട്ടപ്രകാരഗ്രന്ഥത്തിൽ കിളിമാനൂർ വിദ്വാൻ കോയിത്തമ്പുരാന്റെ സന്താനഗോപാലം ശീതങ്കൻ തുള്ളലിലുള്ള “അമ്പത്താറൂഴിഭാഗാന്തരമതിൽ മരുവീടുന്ന ഭൂപാലമീശക്കൊമ്പന്മാരുണ്ടനേകം” എന്ന ശ്ലോകം എടുത്തു ചേർത്തിരിക്കുന്നതായി ഞാൻ കണ്ടിട്ടുണ്ട്. ഉദ്ദേശം അറുപതു കൊല്ലത്തിനു മുമ്പു വൈക്കത്തിനു സമീപം ജീവിച്ചിരുന്ന തിരുവാമ്പാടി കൊച്ചുനമ്പൂരിയുടെ ശ്ലോകങ്ങളും ആ കൂട്ടത്തിൽ സ്ഥലം പിടിച്ചിട്ടുണ്ട്. സംസ്കൃതകവികളുടെ ചില ഉന്മാർഗ്ഗവിഹാരങ്ങളെ നിയന്ത്രിക്കുക, തന്റെ കാലംവരെ അവ്യവസ്ഥിതമായി കിടന്നിരുന്ന കൂടിയാട്ടത്തിലും കൂത്തിലും ആശാസ്യങ്ങളായ പല പരിഷ്കാരങ്ങളും നടപ്പിൽ വരുത്തുക, മണിപ്രവാളകവിതയേയും ഭാഷാകവിതയേയും പുഷ്ടിപ്പെടുത്തുക, ഇവയാണ് കേരളത്തിലെ സാഹിത്യത്തിന്നും നാടകകലയ്ക്കും തോലനിൽനിന്നു ലഭിച്ച മുഖ്യസഹായങ്ങൾ.

10 കൂത്ത്

സൂതൻ സദസ്സിൽ ഇരുന്നുകൊണ്ടു ബ്രാഹ്മണർക്കു കഥാപ്രവചനരൂപത്തിൽ സന്മാർഗ്ഗോപദേശം ചെയ്യുന്ന രീതിയിലാണല്ലോ പുരാണങ്ങൾ ഉപക്രമിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ആ വഴിക്കുതന്നെയായിരിക്കും കൂത്തിന്റെയും ഉത്ഭവം. സൂതനെപ്പോലെ ചാക്കിയാർക്കും പീഠത്തിൽ ഇരുന്നുകൊണ്ടു കഥ പറയാം. ക്ഷേത്രങ്ങളിലെ കൂത്തമ്പലങ്ങളിൽ മാത്രമേ കൂത്തും കൂടിയാട്ടവും പാടുള്ളു എന്നും ആ അവസരങ്ങളിൽ ബ്രാഹ്മണർക്കേ തറയിൽ ഇരിക്കാവൂ എന്നും നിയമമുണ്ടു്. ആദികാലത്തു സൂതനെപ്പോലെ ഭഗവൽകഥ വർണ്ണിക്കുക എന്നുള്ളതു മാത്രമായിരുന്നിരിക്കണം ചാക്കിയാരുടെ വൃത്തിയെന്നും, പിന്നീട് ക്രമേണ അവർ വ്യങ്ഗ്യഭങ്ഗിയുള്ള ചമ്പൂപ്രബന്ധങ്ങളിൽ ഗദ്യപദ്യങ്ങൾ ഉദ്ധരിച്ച്, അവയ്ക്കു വിസ്തരിച്ച് അർത്ഥം പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ച്, ഹാസ്യവും അഭിനയവും മറ്റും ഇടകലർത്തി ആ പദ്ധതി വികസിപ്പിച്ച്, അതിനെ പണ്ഡിതൻമാർക്കും പാമരന്മാർക്കും ഒന്നുപോലെ ആകർഷകമാക്കിത്തീർത്തു എന്നും വടക്കുങ്കൂർ രാജരാജവർമ്മരാജാവു പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതിനോടു ഞാൻ പൂർണ്ണമായി യോജിക്കുന്നു. കൂത്തും കൂടിയാട്ടവും സംബന്ധിച്ചുള്ള ശ്ലോകങ്ങൾ ചൊല്ലുന്നതിന് അനേകം രാഗങ്ങൾ പ്രാചീനാചാര്യന്മാർ നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

> “മുഡ്ഡശ്രീകണ്ഠതൊണ്ടാർത്തൻ ഇന്ദളം മുളീന്ദളം
> വേളാധൂളി തഥാ ഭാണം വീരതർക്കൻ ച തർക്കവും;
> കോരക്കുറിഞ്ഞീ പോരാളി; പൊറനീരം തഥൈവ ച
> ദുഃഖഗാന്ധാരവും പിന്നെച്ചെഴിപഞ്ചമഭാണവും.
> ശ്രീകാമതാ കൈശികിയും ഘട്ടന്തരിയുമന്തരി”

എന്നീ രാഗങ്ങളാണ് അവയിൽ പ്രധാനം. ഇവ ഏതവസരങ്ങളിൽ പ്രയോഗിക്കണമെന്നും ആചാര്യന്മാർതന്നെ ഉപദേശിക്കുന്നു.

> രാക്ഷസീനാം തു സംഭോഗശൃങ്ഗാരേ മുഡ്ഡ ഇഷ്യതേ;
> ശ്രീരാമസ്യ തു സംഭോഗശൃങ്ഗാരേ മുരളീന്ദളം.
> കോരക്കുറിഞ്ഞീരാഗേഷു വാനരാണാം വിശേഷതഃ;
> പൊറനീരാഖ്യരാഗസ്തു വർഷാകാലസ്യ വർണ്ണനേ.
>
> അങ്കാവസാനേ ശ്രീകണ്ഠീ ദുഷ്ടാനാം ച നിബർഹണേ;
> സന്ധ്യാവർണ്ണനവേളായാം മദ്ധ്യാഹ്നസ്യ ച വർണ്ണനേ.

ഈ രാഗങ്ങൾ പലതും തമിഴ് ഇചൈകളിൽ പണ്ടുതന്നെ പ്രചുരപ്രചാരങ്ങളായിരുന്നു. പൊറനീരും മറ്റും ഇപ്പോൾ കേരളത്തിൽ മാത്രമേ നടപ്പുള്ളു. അവ പഴയ ദ്രാവിഡരാഗങ്ങളായിരുന്നു.

11 സുകുമാരൻ — ശ്രീകൃഷ്ണവിലാസം

സംസ്കൃതഭാഷയിൽ വിരചിതങ്ങളായിട്ടുള്ള മഹാകാവ്യങ്ങളിൽ ശ്രീകൃഷ്ണവിലാസത്തിന്റെ സ്ഥാനം അത്യന്തം മഹനീയമാണ്. സൗകുമാര്യം, സമത, പ്രസാദം, മാധുര്യം, അർത്ഥവ്യക്തി മുതലായ ഗുണങ്ങൾ ഇത്രമാത്രം തികഞ്ഞിട്ടുള്ള കാവ്യങ്ങൾ വേറെ ഉണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല. കേരളീയർ പണ്ടേയ്ക്കുപണ്ടേ പ്രസ്തുതകാവ്യത്തിന്റെ പരമാരാധകന്മാരാണ്. ശ്രീരാമോദന്തം വായിച്ച് ഒരു മാതിരി വിഭക്തിജ്ഞാനം സമ്പാദിച്ചു കഴിഞ്ഞാൽ ബാല്യത്തിൽ അവർ ഇന്നും പഠിയ്ക്കുന്ന ആദ്യത്തെ ഗ്രന്ഥം അതാണെന്നു പറയേണ്ടിതില്ലല്ലോ.

അപൂർണ്ണത

ശ്രീകൃഷ്ണവിലാസം പന്ത്രണ്ടാമത്തെസർഗ്ഗം മുഴപ്പിക്കുന്നതിനു കവിക്കു സാധിച്ചിട്ടില്ല.

> “വ്രാതേന പൂഗദ്രുമവാടികാനാം
> നിവാരയന്നർക്കമഹഃപ്രകാശാൻ
> പാരം ശ്രിതാൻ പശ്ചിമവാരിരാശേഃ
> പശ്യ പ്രിയേ! കോങ്കണഭൂവിഭാഗാൻ.”

എന്ന അറുപത്താറാമത്തെ ശ്ലോകമാണ് അദ്ദേഹം ഒടുവിൽ എഴുതിയത്. പാരിജാതഹരണം കഴിഞ്ഞു ദേവലോകം വിട്ടു ഭൂമിയിലെത്തുമ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണൻ സത്യഭാമയ്ക്ക് ഓരോ ദേശമായി കാണിച്ചുകൊടുക്കുകയും അതാതിന്റെ മാഹാത്മ്യം വർണ്ണിച്ചു കേൾപ്പിയ്ക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. പാണ്ഡ്യരാജ്യത്തേയും ചോളരാജ്യത്തേയും വർണ്ണിച്ചതിനുശേഷം സപ്തകൊങ്കണങ്ങളെ വർണ്ണിക്കുവാൻ കവി ആരംഭിക്കുന്നു. ഈ സർഗ്ഗമെങ്കിലും പൂരിപ്പിക്കുന്നതിനു പിൽക്കാലത്തുള്ള കവികളിൽ ആരുംതന്നെ ഉദ്യമിച്ചിട്ടില്ലെന്നുള്ളതു പ്രസ്തുതകാവ്യത്തിന്റെ അന്യാദൃശമായ വൈശിഷ്ട്യത്തിനു നിദർശനമാകുന്നു.

> “നിരാകൃതക്ഷത്രിയമണ്ഡലേന
> വിശ്വംഭരാഭാരനിരാസ്പദേന
> അമീഷു സിന്ധോസ്സ്വബലാർജ്ജിതേഷു
> കൃതം പദം ഭാമിനി! ഭാർഗ്ഗവേണ”

എന്നു തുടങ്ങി ആറു ശ്ലോകങ്ങൾകൂടി ചില ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ കാണ്മാനുണ്ട്; അവ സുകുമാരന്റെ ശ്ലോകങ്ങളല്ല. ‘വ്രാതേന പൂഗദ്രുമ’ എന്ന ശ്ലോകം വ്യാഖ്യാനിച്ചതിനുമേൽ രാമപാണിവാദൻ വിലാസിനിയിൽ ‘ഇത്യേതാവത്യേവ മഹാകാവ്യസ്യാസ്യപ്രവൃത്തിരിതി സമ്പൂർണ്ണം മങ്ഗലം’ എന്നു പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നു. ഗുരുവിന്റെ ശാസനകാർക്കശ്യം സഹിക്കവയ്യാതെ അദ്ദേഹത്തെ വധിക്കുവാൻ സുകുമാരൻ ഒരു ദിവസം രാത്രിയിൽ തട്ടിൻപുറത്ത് ഒരു കല്ലുമായി ഒളിഞ്ഞിരുന്നു എന്നും അപ്പോൾ ഗുരുപത്നിക്കും ഗുരുവിനും തമ്മിൽ തനിക്ക് അത്യന്തം അഭിമാനജനകമായ ഒരു സംഭാഷണം നടന്നു എന്നും, അതുകേട്ടു പിറ്റേ ദിവസം കാലത്തു ഗുരുവധ്യോദ്യമത്തിനുള്ള ശിക്ഷയെന്തെന്നു ഗുരുവിൽ നിന്നു തന്നെ ഗ്രഹിച്ച് അദ്ദേഹം എത്ര തന്നെ തടുത്തിട്ടും വഴിപ്പെടാതെ ഒരു കുണ്ഡമുണ്ടാക്കി ഉമി നിറച്ച് അതിൽ തീ കത്തിച്ച് അവിടെനിന്നുകൊണ്ട് ദേഹം നീറ്റി ആത്മഹത്യ ചെയ്തു എന്നും കേരളത്തിൽ ഒരൈതിഹ്യം സുകുമാരനെപ്പറ്റിയും പ്രഭാകരമിശ്രനെ സംബന്ധിച്ചുള്ള രീതിയിൽ പ്രചരിക്കുന്നു. ഈ വസ്തുത ഞാൻ മുൻപു സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഉമിത്തീയിൽ നില്ക്കുമ്പോൾ സുകുമാരൻ ഉണ്ടാക്കിച്ചൊല്ലിയതാണ് ശ്രീകൃഷ്ണവിലാസമെന്നും ‘പശ്യ പ്രിയേ! കോങ്കണഭൂവിഭാഗാൻ’ എന്ന പദം ചൊല്ലിയപ്പോൾ നാക്കു വെന്തുപോകയാലാണ് ശേഷം ഭാഗം രചിക്കാഞ്ഞത് എന്നും ഐതിഹ്യം തുടരുന്നു. പ്രഭാകരനായിരുന്നു ആത്മഹത്യ ചെയ്തതെന്നും പ്രഭാകരന്റെ നാമാന്തരമാണ് സുകുമാരൻ എന്നും സങ്കല്പിക്കുന്നവരുമുണ്ട്. ഈ ഐതിഹ്യങ്ങളിൽ യാതൊരു വാസ്തവാംശവും ഉള്ളതായി എനിക്കു തോന്നുന്നില്ല. കാവ്യം സമാപിപ്പിക്കുന്നതിനു മുൻപു കവി മരിച്ചുപോയി എന്നുമാത്രം അനുമാനിക്കാം.

സുകുമാരനും കേരളവും

ശ്രീകൃഷ്ണവിലാസത്തിന്റെ പ്രചാരം അധികമായി കാണുന്നതു കേരളത്തിലാണെങ്കിലും സുകുമാരൻ കേരളീയനാണോ എന്നു സംശയിയിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അതിനുള്ള ചില കാരണങ്ങൾ ഞാൻ വിജ്ഞാന ദീപിക നാലാംഭാഗത്തിൽ സുകുമാരകവിയെപ്പറ്റിയുള്ള എന്റെ ഉപന്യാസത്തിൽ എടുത്തു കാണിച്ചിട്ടുണ്ട്. ശങ്കരന്റേയും പാർവ്വതിയുടേയും പുത്രനായി ഭാരതീഭൂഷണനെന്ന ബിരുദത്തോടുകൂടി ക്രി. പി. പന്ത്രണ്ടാംശതകത്തോടടുപ്പിച്ചു ഭട്ടസുകുമാരൻ എന്നൊരു സ്മാർത്തബ്രാഹ്മണകവി ശ്രീരങ്ഗത്തു സന്നിധാനം ചെയ്തിരുന്നു. അദ്ദേഹം ഏഴങ്കമുള്ള രഘുവീരചരിതം എന്ന നാടകത്തിന്റെ നിർമ്മാതാവാണ്. ഈ ഭട്ടസുകുമാരനായിരിക്കുമോ ശ്രീകൃഷ്ണവിലാസകാരൻ എന്നത്രേ എന്റെ ശങ്ക. അതെങ്ങനെയിരുന്നാലും കൂടുതൽ തെളിവുകൾ കിട്ടുന്നതുവരെ സുകുമാരനെ ഒരു കേരളീയനായി ഗണിയ്ക്കുന്നതാണ് പ്രഹതമായ പന്ഥാവിനെ കഴിവുള്ളിടത്തോളം അനുസരിക്കേണ്ട സാഹിത്യചരിതകാരന്റെ ചുമതല. ശ്രീകൃഷ്ണവിലാസത്തിന്റെ കാലം ക്രി. പി. പന്ത്രണ്ടാം ശതകത്തിനു മേലാണെന്നു ഞാൻ കരുതുന്നില്ല.

വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ

ശ്രീകൃഷ്ണവിലാസം പത്താം സർഗ്ഗത്തിൽ ഏതാനും ഭാഗംവരെ കവിയൂർ രാമൻനമ്പ്യാർ തർജ്ജമ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അതിനുമേലുള്ള ഭാഗത്തിന്റെ ഭാഷാന്തരീകരണത്തിന് ആരും ഉദ്യമിച്ചിട്ടില്ല. സംസ്കൃതത്തിൽ രാമപാണിവാദന്റെ വിലാസിനി എന്ന വ്യാഖ്യാനത്തിനാണ് അഗ്രിമസ്ഥാനം നൽകേണ്ടത്. അതു സമ്പൂർണ്ണമാണെന്നു കാണിച്ചുവല്ലോ. “യത്രോദ്യതാനാം കുസുമാപചായേ കാന്താസു കല്പദ്രുമവാടികാസു” ഇത്യാദി ശ്ലോകത്തിന് “കുസുമാപചായേ പുഷ്പോച്ചയേ, ഹസ്താദാനേ ചേരസ്തേയ ഇതി ണ്യന്താൽ അധഃസ്ഥിതാനാമേവ ഹസ്തേന പുഷ്പാപചയോ യുജ്യതേ” എന്നും മറ്റും സമഞ്ജസമായി അർത്ഥകല്പനം ചെയ്യുന്ന പാണിവാദന്റെ സഹൃദയത്വം ശ്ലാഘനീയമായിരിക്കുന്നു. മറ്റൊരു വ്യാഖ്യാനത്തിന്റെ പേർ ബാലപാഠ്യയെന്നാണ്. “ശ്രീവൈഷ്ണവാഗ്രസരവാരിജസത്തമൗ തൗ ഗോപാലമാധവഗുരൂ” എന്ന പദ്യത്തിൽ നിന്നു ഗോപാലപ്പിഷാരടിയും മാധവവാരിയരുമാണ് വ്യാഖ്യാതാവിന്റെ ഗുരുക്കന്മാരെന്നു കാണുന്നു.

> “ബാലപാഠ്യാഭിധാ കാചിദസ്യ വ്യാഖ്യാ വിരച്യതേ
> താമ്രപത്രാലയസ്ഥേന ഗോവിന്ദേന യഥാന്വയാൽ
> സുകുമാരസരസ്വതീരസാർദ്രാ
> ഹരിലീലാമനുരുദ്ധ്യ ജേജയീതി
> മലിനാപി വിഗാഹനാദമുഷ്യാം
> വിമലാ സ്യാന്ന കഥം മദീയവാണീ?”

എന്ന പ്രസ്താവനയിൽനിന്നു ചെമ്പോലിൽ ഗോവിന്ദനെന്നൊരു പണ്ഡിതനാണ് വ്യാഖ്യാതാവെന്നും വെളിവാകുന്നുണ്ട്. ഇതു സമഗ്രമല്ല. മൂന്നാമത്തെ വ്യാഖ്യാനം കൊല്ലം 1055 മുതൽ 1060 വരെ തിരുവിതാംകൂറിൽ നാടുവാണിരുന്ന വിശാഖം തിരുനാൾ മഹാരാജാവിന്റെ ആജ്ഞ അനുസരിച്ച് ഇലത്തൂർ രാമസ്വാമിശാസ്ത്രികൾ ഉണ്ടാക്കിയ മഞ്ജുഭാഷിണിയാണ്. ഇതിന്റെ അഞ്ചാം സർഗ്ഗംവരെയുള്ള ഭാഗം മാത്രമേ ഞാൻ കണ്ടിട്ടുള്ളു.

ദേശം

കൊച്ചിരാജ്യത്തു കണയന്നൂർത്താലൂക്കിൽ വെള്ളാര
പള്ളിയിൽ വടക്കുഭാഗത്തു തൃപ്പൂതമങ്ഗലം എന്നൊരു
ക്ഷേത്രമുണ്ടു്. ആ ക്ഷേത്രത്തിനടുത്തുള്ള പോലീസ്‌സ്റ്റേ
ഷന്റെ തെക്കേ പറമ്പിലായിരുന്നുവത്രേ കരിങ്ങമ്പള്ളി
മന സ്ഥിതിചെയ്തിരുന്നതു്. നാലു തളികളിൽ കീഴ്ത്തളി
ഐരാണിക്കുളം ഗ്രാമത്തിനും ചിങ്ങപുരത്തുതളി ഇരി
ങ്ങാലക്കുട ഗ്രാമത്തിനും നെടിയതളി പറവൂർഗ്രാമത്തി
നും മേൽത്തളി മൂഴിക്കുളം ഗ്രാമത്തിനും അവകാശപ്പെ
ട്ടിരുന്നു എന്നു മുൻപു് പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. “തളിയാ
തിരി അവരോധം പുക്കു തോന്നിയതു കരിങ്ങമ്പള്ളി
സ്വരൂപവും കാരിമുക്കിൽ സ്വരൂപവും ഇളമ്പരക്കോട്ടു
സ്വരൂപവു” മാണെന്നു കേരളോൽപത്തിയിൽ പ്രസ്താ
വിച്ചുകാണുന്നു. ആ സ്വരൂപങ്ങളിൽ ഇളമകളായിരിക്കു
ന്നവരാണു് തളിയാതിരിമാരാകുക; അവർക്കു വിവാഹം
പാടില്ലായിരുന്നു. ഐരാണിക്കുളം ഗ്രാമത്തിലെ തളി
യാതിരിസ്ഥാനമാണു് കരിങ്ങമ്പള്ളി സ്വരൂപത്തിൽനി
ന്നു നടത്തിവന്നതു്. ആ സ്വരൂപം അന്യം നിന്നിട്ടു് ഇരു
നൂറ്റി ചില്വാനം കൊല്ലങ്ങൾ കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു എന്നു്
അഭിജ്ഞന്മാർ പ്രസ്താവിക്കുന്നു. അത്തരത്തിൽ ആഭി
ജാത്യംകൊണ്ടും ആർത്ഥപുഷ്ടികൊണ്ടും ഉച്ചസ്ഥമായ
ഒരു കുടുംബത്തിലായിരുന്നു ലക്ഷ്മീദാസൻ നമ്പൂതിരിപ്പാ
ട്ടിലെ ജനനം. കാളിദാസനെ അനുകരിച്ചു തന്നെസ്സം
ബന്ധിച്ച് അന്വർത്ഥമായ ലക്ഷ്മീദാസനെന്ന പേർ കവി
സ്വീകരിച്ചു എന്നേ ഊഹിക്കേണ്ടതുള്ളൂ; പിതൃദത്തമായ
നാമധേയം എന്തെന്നറിവാൻ മാർഗ്ഗമില്ല.

കാലം

> “ലക്ഷ്മ്യാ രങ്ഗേ ശരദി ശശിനസ്സൗധശൃങ്ഗേ
> കയോശ്ചിൽ
> പ്രേമ്ണാ യൂനോസ്സഹ വിഹരതോഃ പേശലാഭിഃ കലാഭിഃ
> ദ്വാരാസേധഃ ക്വ നു ഹതവിധേർദ്ദൂ രനീതസ്സ തസ്യാ–
> ശ്ശ്രാന്തസ്സ്വപ്നേ ശുകമിതി ഗിരാ ശ്രാവ്യയാ സന്ദിദേശ”

എന്നതാണു് ശുകസന്ദേശത്തിലെ പ്രഥമശ്ലോകം. ഈ
ശ്ലോകത്തിലെ “ലക്ഷ്മ്യാ രങ്ഗേ” എന്ന ഭാഗം കലിവർ
ഷസംഖ്യയെ കുറിക്കുന്നതാണെന്നു വിചാരിച്ചു ചിലർ
ക്രി. പി. 112-ലാണു പ്രസ്തുതഗ്രന്ഥത്തിന്റെ നിർമ്മാണം
എന്നും ‘ദൂരനീതസ്സതസ്യാഃ’ എന്ന ഭാഗം കലിദിനസം
ഖ്യയെ കുറിക്കുന്നു എന്നു സങ്കല്പിച്ചു കൊണ്ടു മറ്റു ചിലർ
കൊല്ലം 666-ൽ ആണു് അതിന്റെ രചനയെന്നും വാദി
ക്കുന്നു. ഈ രണ്ടു പക്ഷവും ശരിയല്ല. ക്രി. പി. രണ്ടാം
ശതകത്തിൽ തളിയാതിരിമാരുണ്ടായിരുന്നതിനോ
അവർ ശുകസന്ദേശത്തിൽ വർണ്ണിക്കുന്ന അധികാര
ങ്ങൾ നടത്തിയിരുന്നതിനോ തെളിവില്ലെന്നു മുൻപു്
പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ക്രി. പി. രണ്ടാംശതകത്തിലെ സം
സ്കൃതകാവ്യശൈലിയല്ല ശുകസന്ദേശത്തിൽ നാം കാ
ണുന്നതു്. കൊല്ലം 666-ൽ അല്ല ലക്ഷ്മീദാസന്റെ ജീവി
തകാലമെന്നു ഖണ്ഡിച്ചുതന്നെ പറയാം. അതിനുമുമ്പു്
അദ്ദേഹം അത്യുജ്ജ്വലമായി പ്രശംസിക്കുന്ന തൃക്കണാ
മതിലകത്തിന്റ മഹിമ അസ്തമിച്ചുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. അന്നു
തിരുവഞ്ചിക്കുളം കവി വർണ്ണിക്കുന്ന വിധത്തിൽ പെരു
മാക്കന്മാരുടെ രാജധാനിയുമല്ലായിരുന്നു. പോരാത്ത
തിനു ശുകസന്ദേശത്തിലെ ആറാമത്തെ ശ്ലോകത്തിലേ
‘ആസ്ഥാ ലോകേവിപുലമനസാം’ എന്ന ഭാഗം ക്രി. പി.
പതിന്നാലാം ശതകത്തിൽ ആവിർഭവിച്ചു എന്നുള്ളതി
നെപ്പറ്റി പക്ഷാന്തരമില്ലാത്ത ഉണ്ണുനീലിസന്ദേശത്തിൽ
ഉദ്ധരിച്ചുകാണുന്നുമുണ്ടു്. ‘ദൂരനീതസ്സതസ്യാഃ’ എന്നതു
കവിയുടെ കാലത്തേയും, ‘ലക്ഷ്മ്യാ രങ്ഗേ’ എന്നതു
സന്ദേശത്തിനു വിഷയമായ സംഭവത്തിന്റെ കാലത്തേ
യും കുറിക്കുന്നു എന്നു പറയുന്നതു് ഇതിനേക്കാൾ അനു
പന്നമാണു്. വാസ്തവത്തിൽ ആ ശ്ലോകത്തിൽ കലിസൂ
ചനയേയില്ല. കവിതന്നെയാണു് വിയുക്തനായ നായ
കൻ; അദ്ദേഹം ശുകമുഖമായി സന്ദേശമയയ്ക്കുന്നതു തൃ
ക്കണാമതിലകത്തുകാരിയായ തന്റെ പ്രിയതമയ്ക്കുമാണു്.
ശുകസന്ദേശത്തിൽ ഒരു ശ്ലോകത്തിലെങ്കിലും കലിയു
ള്ളതായി അതിന്റെ വ്യാഖ്യാതാക്കന്മാരിൽ ആരും പറ
ഞ്ഞിട്ടുമില്ല. അന്നു കൊല്ലത്തല്ലാതെ വേണാട്ടു (കൂപക)
രാജാക്കന്മാർക്കു തിരുവനന്തപുരത്തു പ്രത്യേകം രാജ
ധാനിയുള്ളതായി കവി പ്രസ്താവിക്കാത്തതു് അവിടെ
പ്രത്യേകമൊരു ശാഖ താമസിക്കാത്തതുകൊണ്ടായി
രിക്കും. എന്നാൽ ശ്രീപത്മനാഭസ്വാമിക്ഷേത്രത്തെ പു
ളകോൽഗമമുണ്ടാകുന്ന വിധത്തിൽ വർണ്ണിക്കുന്നുമുണ്ടു്.
കൊല്ലത്തിനു പുറമേ കായങ്കുളത്തും അവർക്കൊരു രാ
ജധാനിയുള്ളതായി പ്രസ്താവിക്കുന്നു. ഓണാടെന്ന കാ
യങ്കുളം രാജ്യം പതിന്നാലാം ശതകത്തിനുമുമ്പു വേർതി
രിഞ്ഞതിനു രേഖകളുണ്ടു്. തെക്കുംകൂറും വടക്കുംകൂറും അന്നു
പിരിഞ്ഞു കഴിഞ്ഞിരുന്നില്ല. തിരുവഞ്ചിക്കുളത്തേ മഹാ
രാജാവിനേയും അവരോധനാധികാരികളായ തളിയാ
തിരിമാരേയും യഥാക്രമം

> “ഉത്തീർണ്ണസ്താമുദധിദയിതാമുത്തരേണ ക്രമേഥാ
> രാജൽപത്തിദ്വിപഹയരഥാനീകിനീം രാജധാനീം
> രാജ്ഞാമാജ്ഞാനിയമിതനൃണാമാനനൈർഭ്രരിധാമ്നാം
> രാജാ രാജേത്യവനിവലയേ ഗീയതേ യന്നികേതഃ”

എന്നും

> ശാസ്ത്രേ ശാസ്ത്രേപി ച ഭൃഗുനിഭൈശ്ശശ്വദുദ്ഭാസതേ യാ
> വിപ്രേന്ദ്രൈസ്തൈർവിപുലമഠവര്യാവലീഷു സ്ഥലീഷു”

എന്നുമുള്ള ശ്ലോകങ്ങളിൽ ചിത്രണം ചെയ്തിരിക്കുന്നു.
ആദ്യത്തേ ശ്ലോകം സ്ഥാനച്യുതനായ ഒരു രാജാവിനു്
ഒരിക്കലും യോജിക്കുന്നതല്ലല്ലോ, ഇതെല്ലാം വച്ചുനോ
ക്കുമ്പോൾ ക്രി. പി. പത്താം ശതകത്തിലോ പതിനൊ
ന്നാം ശതകത്തിലോ ഉള്ള ഒരു കൃതിയായിരിക്കും ശുക
സന്ദേശം എന്നു പറവാൻ തോന്നുന്നുണ്ടു്.

ചരിത്രം

മറ്റു ചില വിശിഷ്ടകവികളെപ്പറ്റി എന്ന പോലെ ലക്ഷ്മീ
ദാസനെപ്പറ്റിയും ഒരു കഥ പറയാനുണ്ടു്. ബാല്യത്തിൽ
അദ്ദേഹം മന്ദബുദ്ധിയായിരുന്നു. തന്നിമിത്തം അദ്ദേഹ
ത്തെ പഠിപ്പിച്ചിരുന്ന ശാസ്ത്രികൾ പിരിഞ്ഞുപോകാൻ
നിശ്ചയിച്ചു. അപ്പോൾ അകായിലുള്ളവർ ‘ഈ ചെപ്പു
കുടം കൊട്ടത്തളത്തിലുള്ള കരിങ്കല്ലിനെക്കൂടി കുഴിച്ചിട്ടു
ണ്ടു്’ എന്നു പറഞ്ഞു ശാസ്ത്രികളെ ആശ്വസിപ്പിച്ചു. കാ
ലക്രമത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശ്രമം ഫലവത്തുമായി.
ഇതാണു് ആ കഥ. മറ്റൊരു കഥ കവിയുടെ പരദേശയാ
ത്രയുമായി കെട്ടുപെട്ടു കിടക്കുന്നു. പരദേശത്തു ലക്ഷ്മീ
ദാസൻ ഒരു ദിവസം രാത്രിയിൽ ഒരു ബ്രാഹ്മണഗൃഹ
ത്തിൽ ചെന്നു. ആ ഗൃഹത്തിന്റെ നായകൻ അദ്ദേഹ
ത്തിനു് അത്താഴമാകട്ടെ അകത്തുകിടക്കുവാൻ സ്ഥ
ലമാകട്ടെ കൊടുത്തില്ല. കവി പുറന്തിണ്ണയിൽ കിടന്നു്
ഉറക്കം വരാതെ വലഞ്ഞു. അപ്പോൾ ഗൃഹത്തിനകത്തു
ചിലർ പുതിയ വാവ്യമായ ശുകസന്ദേശം വായിച്ച് അർ
ത്ഥവിചാരം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിന്നു. ഒരു ശ്ലോകത്തിന്റെ
അർത്ഥത്തെപ്പറ്റിയുള്ള വാഗ്വാദം മൂത്തപ്പോൾ ആഗന്തു
കൻ കവിഹൃദയമിന്നതെന്നു വെളിയിലിരുന്നു വിശദീ
കരിച്ചു. അതുകേട്ടു് അവർ കതകു തുറന്നു “നീർതാനാ
കരിങ്ങമ്പള്ളി?” എന്നു ചോദിക്കുകയും ആണെന്നുള്ള
മറുപടി കേട്ടു് ആനന്ദവിവശരായി അദ്ദേഹത്തെ അക
ത്തു വിളിച്ചുകൊണ്ടുപോയി സല്ക്കരിക്കുകയും ചെയ്തു. ഈ
ഐതിഹ്യം യഥാർത്ഥമാണെങ്കിൽ അതു ലക്ഷ്മീദാ
സന്റെ ആദ്യത്തെ വിദേശസഞ്ചാരമായിരിയ്ക്കുകയില്ല;
എന്തെന്നാൽ ഒരു വിദേശസഞ്ചാരം കഴിച്ചിട്ടാണല്ലോ
ശുകസന്ദേശം നിർമ്മിച്ചതു്. കവിതന്നെയാണു് നായ
കൻ എന്നു വരവർണ്ണിന്യാദി വ്യാഖ്യകളിൽ തുറന്നു പ്ര
സ്താവിച്ചിട്ടുള്ള വസ്തുത പ്രകൃതത്തിൽ സ്മരണീയമാണു്.

13 ശുകസന്ദേശം

സന്ദേശകാവ്യങ്ങളുടെ മാർഗ്ഗദർശിയെന്ന രാമായണം കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡത്തിൽ വാനരസന്ദേശം ഉൾക്കൊള്ളിച്ചിട്ടുള്ള വാല്മീകി മഹർഷിയെയാണു പറയേണ്ടത്. ആ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ പിതാവു മേഘസന്ദേശകാരനായ കാളിദാസ മഹാകവി തന്നെയാകുന്നു. മേഘസന്ദേശത്തിൽ പൂർവഭാഗം കവി വിയോഗാർത്തനായ നായകന്റെ താമസസ്ഥലം മുതൽ നായികയുടെ താമസസ്ഥലം വരെയുള്ള മാർഗ്ഗവർണ്ണനത്തിനാണു പ്രധാനമായി വിനിയോഗിക്കുന്നത്. ഉത്തരഭാഗം കൊണ്ടു നായികയുടെ ദേശം, ഗൃഹം, വിരഹാവസ്ഥ മുതലായവ വർണ്ണിക്കുകയും ദൂതൻ നിവേദനം ചെയ്യേണ്ട സന്ദേശം കുറിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ശുകസന്ദേശത്തിനു വരവർണ്ണിനിയെന്ന വ്യാഖ്യാനം രചിച്ച ധർമ്മഗുപ്തൻ, സന്ദേശകാവ്യത്തിൽ കവി പന്ത്രണ്ടുവിഷയങ്ങളിൽ മനസ്സിരുത്തേണ്ടതുണ്ടെന്നും ആ വിഷയങ്ങൾ (1) ആദിവാക്യം (2) ദൗത്യയോജനം (3) പ്രത്യങ്ഗവർണ്ണനം (4) പ്രാപ്യദേശവർണ്ണനം (5) മന്ദിരാഭിജ്ഞാനം (6) പ്രിയാസന്നിവേശവിമർശനം (7) അന്യരൂപതാപത്തിസംഭാവന (8) അവസ്ഥാവികല്പനങ്ങൾ (9) വചനാരംഭം (10) സന്ദേശവചനം (11) അഭിജ്ഞാനദാനം (12) പ്രമേയപരിനിഷ്ഠാപനം എന്നിവയാണെന്നും വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. മേഘസന്ദേശകാവ്യദ്വാരാ കാളിദാസൻ ദേശചരിത്രഗ്രന്ഥത്തിൽ അത്യന്തം അവജ്ഞ ഭാവിച്ചിരുന്ന ഭാരതീയർക്കു മാർഗ്ഗവർണ്ണന എന്ന വ്യാജത്തിൽ ചരിത്രപരമായി പല അറിവുകളും നല്കി. പശ്ചാൽകാലികന്മാരായ സന്ദേശകവികൾ അദ്ദേഹത്തെ അനുകരിക്കുക നിമിത്തം നമുക്ക് ഈ വിഷയങ്ങളിൽ ഒട്ടു വളരെ ജ്ഞാനമുണ്ടാകുവാൻ സങ്ഗതി വന്നിട്ടുണ്ട്. അതാണ് സന്ദേശകൃതികൾക്ക് ഇതരകൃതികളെ അപേക്ഷിച്ചുള്ള മെച്ചം.

ശുകസന്ദേശവും ദേശചരിത്രവും

ലക്ഷ്മീദാസന്റെ സന്ദേശത്തിലെ നായകന് ഏതോ ദുർവിധിയാൽ രാമേശ്വരത്തു കുറേക്കാലം താമസിക്കേണ്ടിവരുന്നു. അവിടെ നിന്ന് ഒരു കിളിയെ ദൂതനാക്കി തൃക്കണാമതിലകത്തു താമസിക്കുന്ന തന്റെ പ്രേയസിക്ക് അദ്ദേഹം സന്ദേശമയക്കുന്നു. നായകൻ ലക്ഷ്മീദാസൻ തന്നെയാണെന്നു പറഞ്ഞുവല്ലോ; പ്രേയസി അന്തർജ്ജനമല്ല. 'വീതാലംബേ പഥി വിചരിതും വ്യക്തമാഭാഷിതുഞ്ച' (ആകാശത്തുകൂടി പറക്കുന്നതിനും വ്യക്തമായി സംഭാഷണം ചെയ്യുന്നതിനും) തത്തയ്ക്കുള്ള പാടവം പ്രസിദ്ധമാണല്ലോ. രാമേശ്വരം, താമ്രവർണ്ണീനദി, ആ നദീതീരത്തിലുള്ള മണലൂരെന്ന പാണ്ഡ്യരാജാക്കന്മാരുടെ രാജധാനി, അവിടെനിന്നും വലതു വശത്തും ഇടതു വശത്തുമായി തെക്കോട്ടേയ്ക്കു പോകുന്നതിനുള്ള രണ്ടു വഴികൾ, ഇടതുവശത്തേ വഴി വളവുള്ളതാണെങ്കിലും അതിനുള്ള മേന്മ, പാണ്ഡ്യരാജ്യം, സഹ്യപർവതം, ഇവയെ വർണ്ണിച്ചതിനുമേൽ കവി ശുകത്തെ കേരളത്തിലേക്കു കടക്കുവാൻ ഉപദേശിക്കുന്നു. ആ ഘട്ടത്തിൽ ലക്ഷ്മീദാസന്റെ ദേശാഭിമാനത്തെ കരതലാമലകം പോലെ കാണിക്കുന്ന ഉജ്ജ്വലമായ ഒരു ശ്ലോകമുണ്ട്. അതാണു താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്നത് –

> "ബ്രഹ്മക്ഷത്രം ജനപദമഥ സ്ഥീതമധ്യക്ഷയേഥാ
> ദർപ്പാദർശം ദൃഢതരമുഷേർജ്ജാമദഗ്നസ്യ ബാഹ്വോഃ
> യം മേദിന്യാം രുചിരമരിചോത്താളതാംബൂലവല്ലീ–
> വേല്ലൽകേരക്രമുകനികരാൻ കേരളാനുദ്ഗൃണന്തി."

അവിടെ കന്യാകുമാരീക്ഷേത്രം, മരുത്വാമല, ശുചീന്ദ്രക്ഷേത്രം, തിരുവനന്തപുരത്തു ശ്രീപത്മനാഭസ്വാമിക്ഷേത്രം, കഴകന്മാരുള്ള കഴക്കൂട്ടം, ഇവയുടെ വിവരണം കഴിഞ്ഞു 'കൂപകാധീശ്വരന്മാരുടെ കുലപുരി'യായ കൊല്ലത്തേയ്ക്കു കവി കിളിയെ പറഞ്ഞയയ്ക്കുന്നു. പിന്നെ രണ്ടു കായൽ, (സിന്ധുദ്വയമെന്നാൽ രണ്ടു പുഴയെന്നല്ല അർത്ഥം) അതായത് അഷ്ടമുടിക്കായലും കായങ്കുളം കായലും, കടന്നു കായങ്കുളത്തെത്തി അവിടെനിന്നു തിരുവല്ലാ വെമ്പലനാട്, (കോട്ടയം) ആ നാട്ടിലെ രാജാക്കന്മാരുടെ പടവീടായ കടുത്തുരുത്തി (സിന്ധുദ്വീപം – കടൽത്തുരുത്ത്) ഇവയെല്ലാം സന്ദർശിച്ചു മൂവാറ്റുപുഴയാറ്റു (ഫുല്ല) കടന്ന് അതിനടുത്തുള്ള (വേന്നനാട്ടു) നമ്പൂരിഗ്രാമത്തിലെ മഹാവിഷ്ണുവിനെ കിളി തൊഴണം. ആ വിഷ്ണുക്ഷേത്രം ഏതാണെന്നു വെളിപ്പെടുന്നില്ല. പ്രസ്തുത ഗ്രാമത്തിലേ വിദ്വാന്മാരേയും വിശേഷിച്ചു മഹാപണ്ഡിതനായിരുന്ന സുബ്രഹ്മണ്യൻ നമ്പൂരിയേയും കവി താഴെക്കാണുന്നവിധം പ്രശംസിക്കുന്നു.

> "പ്രജ്ഞോൽകർഷപ്രകടനകൃതേ പ്രാശ്നികേ
> പ്രാജ്ഞലോകേ
> കല്ലോലാഭൈർമ്മതിജലനിധേരുത്ഥിതൈസ്തർക്കജാലൈഃ
> സ്പർദ്ധാബന്ധാദവഹിതധിയഃ സ്പഷ്ടമന്ത്രാർത്ഥരത്നം
> ശ്രൗതേ ലീനം സദസി രഹസി ശ്രാവകാശ്ശ്രാവയേയുഃ.
>
> ദത്തപ്രേമാ ശിഖിനി ദളയൻ ദാനവാൻ ബാണമുക്ത്യാ
> സുബ്രഹ്മണ്യഃ പഥി സുമനസാം യൂഥനേതാ നിഷേവ്യഃ
> അക്ഷോഭ്യത്വം ദധതി കൃതിനാമദ്ഭുതാർത്ഥാന്യമീഷാം
> ഛിദ്രാസ്കന്ദിച്ഛിദുരതരസാ യസ്യ ശക്ത്യാ പദാനി."

ഈ സുബ്രഹ്മണ്യൻ പുലിയന്നൂർ മനയ്ക്കലേ അങ്ഗമായിരുന്നു. മാടമ്പു മനയ്ക്കലേ അങ്ഗമെന്നു പറയുന്നതു ശരിയല്ലെന്നാണു തോന്നുന്നത്. പുലിയന്നൂർ ഒരു താന്ത്രികകുടുംബമാണ്. പിന്നീട് തൃക്കാക്കരയപ്പനെത്തൊഴുതു പെരിയാർ കടന്നു തിരുവഞ്ചിക്കുളത്തെത്തി ജയരാതേശ്വരമെന്നു പേരുള്ള അവിടത്തേ ക്ഷേത്രത്തിലെ ശിവനേയും അതിനപ്പുറം കൊടുങ്ങല്ലൂർ ഭദ്രകാളിയേയും വന്ദിച്ചു തൃക്കണാമതിലകത്ത് എത്തണമെന്നു കവി കിളിയോട്ട് അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു. ചരിത്രസംബന്ധമായി പൂർവ്വഭാഗത്തിൽനിന്നു നമുക്കു ലഭിക്കുന്ന അറിവുകൾ അമൂല്യങ്ങളാണെന്ന് ഇത്രയും പ്രസ്താവിച്ചതിൽനിന്നു വിശദമാകുന്നതാണല്ലോ.

ശുകസന്ദേശത്തിലേ സാഹിത്യം

മേഘസന്ദേശം കഴിഞ്ഞാൽ സന്ദേശകാവ്യസാമ്രാജ്യത്തിൽ അടുത്തസ്ഥാനം ശുകസന്ദേശത്തിനാണെന്നുള്ളതിൽ പക്ഷാന്തരമില്ല. സ്വഭാവഗംഭീരമായ രചനാവൈഭവംകൊണ്ടും അനുവാചകന്മാർക്ക് അവരുടെ ബുദ്ധിശക്തിക്കനുഗുണമായി സമുല്ലസിക്കുന്ന അർത്ഥസൗന്ദര്യംകൊണ്ടും ഹൃദയങ്ഗമമായ ശബ്ദാർത്ഥാലങ്കാരപൗഷ്കല്യം കൊണ്ടും ശുകസന്ദേശം സർവ്വാതിശായിയായ രാമണീയകകാഷ്ഠയെ അധിഷ്ഠാനം ചെയ്യുന്നു എന്നു പി. എസ്സ്. അനന്തനാരായണശാസ്ത്രി പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതു പ്രത്യക്ഷരം പരമാർത്ഥമാകുന്നു.

> "സൗജന്യാബ്ധേ! ഭവതു ഭവതേ സ്വാഗതം; വേഗതോ ഗാ–
> മാഗാസ്സമ്പ്രത്യമരതരുണീനന്ദനാന്നന്ദനാണ
> ഉത്സങ്ഗാദ്വാ കരപരിലസദ്വല്ലകീകോണവേല്ല–
> ന്നീലക്ഷൗമാഞ്ചലപടലികാമുദ്രിതാദദ്രിജായാഃ?"

എന്ന ശ്ലോകം ശബ്ദഭംഗിക്കും,

> "ചക്ഷുല്ലീലാം ചടുലശഫരൈരൂർമ്മിഭിർഭ്രൂ വിലാസാൻ
> ഫേനൈർഹാസശ്രിയമപി മുഖേ വ്യഞ്ജയന്തീ സ്രവന്തീ
> ആത്മാസങ്ഗേ ജനയതി രുചിം ഭർത്തുരന്യാസ്വദൃശ്യൈഃ
> സ്വേദച്ഛേദൈരുദയിഭിരസൗ സ്വച്ഛമുക്താച്ഛലേന."

എന്ന ശ്ലോകം അർത്ഥചമൽക്കാരത്തിനും ഉദാഹരണമായി അങ്ഗീകരിക്കാവുന്നതാണ്. ചില ശ്ലോകങ്ങൾ നാളികേരപാകത്തിൽ വിരചിതങ്ങളാകയാൽ അല്പമേധസ്സുകൾക്ക് അർത്ഥഗ്രഹണത്തിനു ക്ലേശമുണ്ട്. എന്നാൽ വൈദുഷ്യമുള്ളവർക്ക് അവയുടെ രസം അമൃതോപമവുമാണ്.

വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ

ശുകസന്ദേശത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനങ്ങളിൽ പ്രഥമസ്ഥാനത്തെ അർഹിക്കുന്നതു കോഴിക്കോട്ടു പടിഞ്ഞാറേക്കോവിലകത്തു മാനവേദരാജാവിന്റെ വിലാസിനിയാകുന്നു. വിലാസിനീകാരൻ കൊല്ലം 940 മുതൽ 1015 വരെ ജീവിച്ചിരുന്നു. ഏറാൾപ്പാടായതിനു മേലാണു മരിച്ചത്. വിലാസിനിയിൽ താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്ന പ്രസ്താവന കാണുന്നു.

> "ശൃങ്ഗാരശർക്കരാക്ഷോദസങ്ഗാതിമധുരാകൃതി
> ജയതി പ്രഥിതം കാവ്യം ശുകസന്ദേശസംജ്ഞിതം.
> തസ്യാതിമോഹനഗഭീരതരാർത്ഥജാത–
> സമ്പൂരിതോദരസമുദ്ഗസഹോദരേണ
> ദ്വാരാപിധാനശകലോദ്ധരണപ്രവീണാം
> ശ്രീമാനവേദനൃപതിർവിവൃതിം കരോതി.
> ലക്ഷ്മിദാസകവീശ്വരേണ ഭണിത–
> സ്സന്ദേശകാവ്യാചലോ
> ഗൂഢാർത്ഥോഷ്റയദുർഗ്ഗമോ/ദ്യധിഷണാ–
> ശക്ത്യാ മയാരുഹ്യതേ
> ശ്രാന്തശ്ചേൽ പതിതോന്തരാ ഗുരുകൃപാ–
> യഷ്ടിം ഗരിഷ്ഠാം തദാ
> വിഷ്ടഭ്യാധികകൃഷ്റതഃ സ്ഥവിരവദ്–
> ഗന്താസ്മി ചാധിത്യകാം.
> ലക്ഷ്മീദാസകവേരുദാരവചസ–
> സ്സന്ദേശകാവ്യാങ്ഗജോ
> ബഹ്വർത്ഥശ്രുതവൃത്തിമണ്ഡനഗുണ
> ശ്രീമാനവേദാനൃപാൽ
> ജാതാമദ്യ വിലാസിനീം സഹൃദയാം
> ഗൃഹ്ണൻ ബുധേഭ്യോധികം
> ദത്ത്വാർത്ഥാൻ ദൃഢരക്ഷിതാൻ ജനയതാ–
> ദാനന്ദമസ്യാം സദാ."

വ്യാഖ്യാതാവു ശ്രീരങ്ഗനാഥനെന്ന ഗുരുവിനേയും ഉഴത്തിരവാരിയർ, ശേഖരവാരിയർ എന്നീ രണ്ടു സതീർത്ഥ്യന്മാരെയും സ്മരിക്കുന്നു. രങ്ഗനാഥൻ ഒരു ദ്രാവിഡബ്രാഹ്മണനാണ്. അദ്ദേഹം ന്യായത്തിൽ ദിനകരിക്ക് ഒരു വ്യഖ്യാനം രചിച്ചിട്ടുള്ളതിനു പുറമേ ചോളദേശീയനായ അശ്വത്ഥനാരായണ ശാസ്ത്രികൾ നിബന്ധിച്ച വ്യുൽപത്തിവാദടിപ്പണി പൂർത്തിയാക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അശ്വത്ഥനാരായണശാസ്ത്രികളുടെ പൗത്രനായിരുന്നു മഹാമഹോപാധ്യായൻ രാമസുബ്ബാശാസ്ത്രികൾ. രുദ്രനും ശേഖരനും ദേശമംഗലത്തു വാരിയന്മാരാണ്. 'തസ്യ പ്രേമപ്രസരസുരഭിസ്സഭ്രു സന്ദേശവാണീ' എന്ന ശ്ലോകം വ്യാഖ്യാനിക്കുമ്പോൾ മാനവേദൻ സിദ്ധാന്തകൗമുദി, തത്വബോധിനി മുതലായി താരതമ്യേന അർവ്വാചീനങ്ങളായ ഗ്രന്ഥങ്ങളിലെ വിഷയങ്ങൾ എടുത്തു കാണിയ്ക്കുന്നതിനു പുറമേ കൊല്ലം പത്താംശതകത്തിന്റെ ഉത്തരാർദ്ധത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന വടക്കേടത്തു കൊച്ചുശങ്കരൻ മൂത്തതിനെ സ്മരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. മൂത്തത് ദേശമങ്ഗലത്ത് ഉഴത്തിരവാരിയരുടെ ശിഷ്യനും വലിയ വൈയാകരണനുമായിരുന്നു. ഏവഞ്ച വിലാസിനീകാരൻ 680–740 ഈ കൊല്ലങ്ങൾക്കിടയ്ക്കാണ് ജീവിച്ചിരുന്നതെന്നും ആ വ്യാഖ്യാനത്തിന് 736-ൽ എഴുതിയ ഒരു പകർപ്പുണ്ടെന്നും ഉള്ള അഭ്യൂഹം പ്രമാദമാണെന്നു വന്നുകൂടുന്നു.

വരവർണ്ണിനി

മറ്റു വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ പ്രാചീനങ്ങളാണ്. അവയും കേരളീയകൃതികൾതന്നെ. അവയിൽ വരവർണ്ണിനി ധർമ്മഗുപ്തന്റേതാണെന്നു മുൻപു പറഞ്ഞുവല്ലോ.

> "സ്വസ്രേ പൂർവം മഹിതനൃപതേർവ്വിക്രമാദിത്യനാമ്നഃ
> പോക്കാംചക്രേ തരുണജലദം കാളിദാസഃ കവീന്ദ്രഃ"

എന്നു നാം ലീലാതിലകത്തിൽ കാണുന്ന ഒരു പദ്യത്തിന്റെ പൂർവാർദ്ധം അദ്ദേഹം ഉദ്ധരിക്കുന്നതിൽനിന്നു താൻ കേരളീയനാണെന്നു നമ്മെ ഉൽബോധിപ്പിക്കുന്നു.

> "ലക്ഷ്മീദാസകവേഃ ക്വ ലജ്ജിതവിയദ്ഗങ്ഗാതരങ്ഗാഗിരഃ?
> ക്ലിഷ്ടോന്മേഷതയാനുദീർണ്ണവിഷയാ ദൃഷ്ടിഃ ക്വ
> ചാസ്മാദൃശാം?
> താസാമേവ തഥാപി വീക്ഷ്യ വികടോല്ലാസപ്രസാദം
> ഗുണം
> വ്യാഖ്യാനേ പ്രയതാമഹേ; സഹൃദയാസ്തത്ര പ്രസീദന്തു നഃ
> ഭാങ്കാരമാത്രേ കതിചിൽ പ്രവൃത്താഃ;
> പര്യായദാനേപി പരേ കൃതാർത്ഥാഃ;
> സംവാദവാചൈവ വിവൃണ്വതേ/ന്യേ
> വ്യാഖ്യാകൃതഃ, കിന്ത്വിയതാ ഫലം നഃ?
> ലക്ഷ്മീദാസപദേന ലോകവിദിതഃ കാവ്യേഷു ലബ്ധശ്രമോ
> ഭാരത്യാ സഹ വശ്യയാ പരിലസൻ യസ്യ പ്രബന്ധാ
> കവിഃ
> ശൃങ്ഗാരസ്സ ച ഗോചരസ്സഹൃദയശ്ലാഘ്യോ രസഗ്രാമണീ–
> സ്സർവോത്തീർണ്ണതയേദമുല്ലസതി നസ്സന്ദേശകാവ്യാമൃതം."

വരവർണ്ണിനി എന്ന പേർ വ്യാഖ്യാനത്തിനു കൊടുത്തതു തന്നെ യുവതി സാധർമ്മ്യം കൊണ്ടും വരവസ്തുവിന്റെ വർണ്ണനം കൊണ്ടുമാണെന്നു കൂടി അദ്ദേഹം പറവാൻ ഭാവമുണ്ട്. അതിലൊന്നും അതിശയോക്തിസ്പർശമില്ല. ഒരു സന്ദേശത്തിൽ അടങ്ങിയിരിക്കേണ്ട പന്ത്രണ്ടു പ്രകരണങ്ങളെക്കുറിച്ച് അദ്ദേഹം പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. തന്റെ വ്യാഖ്യാനം പതിമ്മൂന്നു പരിച്ഛേദങ്ങളായി ആ പണ്ഡിതൻ വിഭജിക്കുന്നു. അതിൽ ആദ്യത്തേത് അവതരണികാരൂപത്തിലുള്ളതും ഒടുവിലത്തേതു പ്രമേയപരിനിഷ്ഠാപനവുമാണ്.

ചിന്താതിലകം

വാസുദേവശിഷ്യനായ ഗൗരീദാസന്റെ ചിന്താതിലകമാണ് മൂന്നാമത്തെ വ്യാഖ്യാനം. അത് ഇങ്ങനെ ആരംഭിക്കുന്നു.

> "സ്വപ്നാവസ്ഥാസദൃശമഖിലം ബോധയൻ ദൃശ്യമാന-
> സ്വപ്നോത്ഥൈകപ്രിയസഹചരീതീവ്രവിശ്ലേഷദുഃഖം
> ചക്രേ ചക്രപ്രഹരണരതഃ കോപി ധാത്രീസുരേന്ദ്ര–
> ശ്ചക്രദ്വന്ദ്വപ്രതിമതുലനാശ്രുലികാം മൂലികാം നഃ"

വ്യാകൃതി

അജ്ഞാതനാമാവായ ഒര പണ്ഡിതന്റെ കൃതിയാണ് ശുകസന്ദേശവ്യാകൃതി. സന്ദേശകാവ്യങ്ങളിലേ ദ്വാദശപ്രകരണങ്ങളെപ്പറ്റി അദ്ദേഹവും പ്രസ്താവിക്കുന്നു. വ്യാകൃതിയോ വരവർണ്ണിനിയോ അവയിൽ പ്രാചീനതരമെന്നു നിർണ്ണയിക്കുവാൻ പ്രയാസമുണ്ട്. എന്നാൽ വ്യാകൃതികാരനു കാവ്യത്തിലെ നായികയെപ്പറ്റി ചില പുതിയ വിവരങ്ങൾ നമ്മെ ധരിപ്പിക്കുവാനുണ്ട്. രങ്ഗലക്ഷ്മി എന്നാണു നായികയുടെ പേരെന്നും കാവ്യത്തിലെ "സ്ഫുടമഭിദധത്യദ്ഭുതാങ്ഗീമഥാന്യേ സങ്ഗീതാർത്ഥപ്രണയനവിദഃ പ്രേക്ഷകാ രങ്ഗലക്ഷ്മീം" എന്ന ഭാഗം അതിനു ലക്ഷ്യമാണെന്നും, ആ സുന്ദരി ഒരു നർത്തകിയായിരുന്നു എന്നും "വാണിവീണാരവസഹചരീ വാണീനീനാം ശിഖാ യാ" (II-31) എന്ന പദ്യാംശം അതിനു സാക്ഷ്യം വഹിക്കുന്നു എന്നുമാണ് അദ്ദേഹം പ്രസ്താവിക്കുന്നത്. അത് വിശ്വസനീയമായിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ രങ്ഗലക്ഷ്മി എന്നതു ഒരു ബിരുദനാമമെന്നാണ് എന്റെ പക്ഷം. ഉത്തരസന്ദേശത്തിൽ 'വർണ്ണഃ സ്വർണ്ണാംബുജവിരജസാം' എന്നതിനും 'അന്തർവ്രീളാം' എന്നതിനും ഇടയ്ക്കുള്ള ഒരു പ്രക്ഷിപ്തപദ്യമാണ്.

> "വക്ത്രേ പദ്മം ദൃശി കുവലയം കൈരവം മന്ദഹാസേ
> ഹസ്തേ രക്തോൽപലമപി വപുഃ പ്രേക്ഷ്യ സങ്ഗൃഹ്യ
> സദ്യഃ
> അപ്ഫുല്ലേതി സ്ഫുടമഭിദധത്യദ്ഭുതാംഗീമഥാന്യേ
> സങ്ഗീതാർത്ഥപ്രണയനവിദഃ പ്രേക്ഷകാ രങ്ഗലക്ഷ്മീം."

എന്നു വ്യാകൃതികാരൻ നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. അതു പ്രക്ഷിപ്തമെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തേണ്ടതില്ല. അപ്ഫുല്ലാ എന്നാൽ ജലത്തിൽ വികസിച്ചവളെന്നർത്ഥം. അത് ഏതോ ഒരു ഭാഷാസംജ്ഞയുടെ സംസ്കൃതരൂപം പോലെ തോന്നുന്നു. അതായിരിക്കാം നായികയുടെ യഥാർത്ഥനാമധേയം.

ഈ വ്യാഖ്യാതാക്കന്മാർക്കെല്ലാം ലക്ഷ്മീദാസനെപ്പറ്റി എത്രമാത്രം ബഹുമാനമുണ്ടായിരുന്നു എന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. വിശാഖം തിരുനാൾ തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ഈ സന്ദേശം സ്വന്തം ഇങ്ഗ്ലീഷ് ടിപ്പണിയോടും വലിയ കോയിത്തമ്പുരാന്റെ സംസ്കൃതടിപ്പണിയിൽ ഏതാനും ഭാഗത്തോടുംകൂടി പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുകയുണ്ടായി എന്നും ഇവിടെ വക്തവ്യമാണ്.

14 മുക്തകങ്ങൾ

ലക്ഷ്മീദാസന്റെ രണ്ടു് ഒറ്റ ശ്ലോകങ്ങൾ നമുക്കു കിട്ടീട്ടുണ്ടു്. അവ താഴേക്കാണുന്നവയാണു്.

നിദ്ര

“വിദ്യാഭിലാഷകുപിതാം നിജബാലസഖ്യാ
തന്ദ്ര്യാ കഥഞ്ചിദനുനീയ സമീപനീതാം
ചേതോഹരാം പ്രണയിനീമഖിലേന്ദ്രിയേഷ്ടാം
നിദ്രാം പ്രസാദയിതുമേവ നമസ്കരോമി.”

മലയവായു

“അമീ തടസമീപനിർഝരതരങ്ഗരി ങ്ഖൽപയോ–
ജഡീകൃതപടീരഭൃരുഹകുടീരസഞ്ചാരിണഃ
മനോ വിധുരയന്തി മേ മലയമേഖലാമേദുരാ
ദുരാസദവനപ്രിയപ്രിയതമാരുതാ മാരുതാഃ.”

15 മൂഷികവംശം

അതുലൻ

പ്രാചീനകേരളത്തെ പരാമർശിക്കുന്നതും പണ്ടത്തേ കോലത്തുനാട്ടുരാജാക്കന്മാരുടെ വംശത്തേയും അപദാനങ്ങളേയും അനുകീർത്തനം ചെയ്യുന്നതുമായ ഒരു സംസ്കൃതമഹാകാവ്യമാകുന്നു മൂഷികവംശം. ഈ കാവ്യത്തിന്റെ പതിനഞ്ചു സർഗ്ഗങ്ങൾ കണ്ടുകിട്ടീട്ടുണ്ട്. പതിനഞ്ചാമത്തേതാണ് ഒടുവിലത്തെ സർഗ്ഗമെന്ന് അനുമാനിക്കുന്നതിന് ന്യായങ്ങളുമുണ്ട്. ശ്രീകണ്ഠൻ എന്ന ഒരു കോലത്തിരിരാജാവിന്റെ രാജ്യഭാരവർണ്ണനമാണ് പതിനഞ്ചാം സർഗ്ഗത്തിലെ വിഷയം. ആ ശ്രീകണ്ഠൻ പ്രഥമാരാജേന്ദ്രചോളൻ കേരളദിഗ്വിജയത്തിൽ പരാജിതനാക്കിയ കന്ത (ണ്ഠ) ൻ കാരിവർമ്മനാണെന്ന് ഊഹിക്കാം. രാജേന്ദ്രചോളന്റെ വാഴ്ചക്കാലം ക്രി. പി. 1012 മുതൽ 1043 വരെയായിരുന്നതിനാൽ ഏകദേശം അക്കാലത്താണ് ശ്രീകണ്ഠൻ ജീവിച്ചിരുന്നതെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. മൂഷികവംശത്തിന്റെ നിർമ്മാതാവ് ‘അതുലൻ’ എന്നൊരു കവിയാണെന്നുള്ളതു ഗ്രന്ഥത്തിൽ കാണുന്ന “അതുലകൃതൗ മൂഷികവംശേ ദ്വിതീയസർഗ്ഗഃ” എന്ന കുറിപ്പിൽനിന്നു വെളിപ്പെടുന്നു. അതുലനും ശ്രീകണ്ഠനും സമകാലികന്മാരായിരുന്നു എന്നുള്ളതും നാം മൂഷികവംശത്തിൽ നിന്നു ഗ്രഹിക്കുന്നു. ഇത്രയും പ്രസ്താവിച്ചതിൽനിന്നു മൂഷികവംശത്തിന്റെ ആവിർഭാവം ഉദ്ദേശം ക്രി. പി. പതിനൊന്നാം ശതകത്തിന്റെ പൂർവാർദ്ധത്തിലാണെന്നു കാണാവുന്നതാണ്.

വിഷയം

അന്തർവത്നിയായ ഒരു കേരളരാജ്ഞി ഏഴിമലയിൽ കോലവംശത്തിന്റെ കൂടസ്ഥനായ രാമഘടനെ പ്രസവിക്കുന്നതാണ് കഥയുടെ ആരംഭം. രാമഘടൻ, നന്ദനൻ മുതലായി പല കോലത്തിരിമാരുടേയും ചരിത്രം കവി വർണ്ണിക്കുന്നു. ആ കൂട്ടത്തിൽ പെരിഞ്ചെല്ലൂർ ക്ഷേത്രത്തിന്റെ പ്രതിഷ്ഠാപകനായ ശതസോമൻ, കേരളേശ്വരനായ ജയരാഗന്റെ പുത്രനും കോലാധിപനായ രണമാനിയുടെ മരുമകനുമായ ഗോദവർമ്മാവ് ഇവരെപ്പറ്റിയും പ്രസ്താവിക്കുന്നുണ്ട്. അച്ഛനും അമ്മാവനും തമ്മിൽ ആരംഭിച്ച ഒരു യുദ്ധം ഗോദർമ്മാവു പോർക്കളത്തിന്റെ മധ്യത്തിൽ നിന്നുകൊണ്ടു സമാധാനത്തിൽ കലാശിപ്പിച്ചു. ജയരാഗൻ ക്രി. പി. ഉദ്ദേശം 900 മുതൽ 912 വരെ കേരളം രക്ഷിച്ച വിജയരാഗദേവനാകുന്നു. പിന്നീടും പല രാജാക്കൻമാരുടെ വാഴ്ചയെപ്പറ്റി സൂചിപ്പിച്ചതിനുമേൽ ദ്വിതീയവളഭൻ എന്ന പ്രശസ്യനായ രാജാവിന്റെ ചരിത്രം വിവരിക്കുന്നു. അക്കാലത്തു ഭവനെന്നും നന്ദിയെന്നും പേരിൽ രണ്ടു പണ്ഡിതമൂർദ്ധന്യന്മാരായ നമ്പൂരിമാർ പെരിഞ്ചെല്ലൂരിൽ ജീവിച്ചിരുന്നു.

> “യത്ര ദ്വിജന്മതിലകൗ ഭവനന്ദിസംജ്ഞാ–
> വക്ഷീയമാണഗുണരത്നചയാവഭൂതാം
> മോഹാപനോദകരണാർത്ഥമിഹ പ്രജാനാം
> ശുക്രശ്ച ശക്രസചിവശ്ച ദിവോവതീർണ്ണൗ”

എന്നാണ് കവി അവരെപ്പറ്റി പറയുന്നത്. വളഭൻ സ്മാർത്തമതാവലംബിയായിരുന്നു എങ്കിലും കോലത്തുനാട്ടിനും കൊടുങ്ങല്ലൂരിനും ഇടയ്ക്കു സമുദ്രതീരത്തിൽ അക്കാലത്തു സ്ഥിതിചെയ്തിരുന്നതും പിന്നീട് കടലെടുത്തുപോയതുമായ ശ്രീമൂലവാസത്തിലേക്കു പോയി അവിടത്തെ ‘അതികാരുണികനായ സുഗതനെ’ (ബുദ്ധഭഗവാനെ) അഭിവന്ദിക്കുകയും ശ്രേഷ്ഠന്മാരായ ‘ജൈന’ (ബൗദ്ധ) ജനങ്ങളുടെ ആശിസ്സു സ്വീകരിക്കുകയും ചെയ്തു. ഈ വളഭന്റെ അനുജനാണ് കവിയുടെ പുരസ്കർത്താവായ ശ്രീകണ്ഠൻ. അദ്ദേഹത്തെ അതുലൻ

> “പീനോന്നതസ്ഥിരതരാംസതടം പ്രലംബ–
> ജ്യാഘാതലാഞ്ഛിതകഠോരതരപ്രകോഷ്ഠം
> കൗക്ഷേയകത്സരുകിണാങ്കതലാങ്ഗുലീകം
> യദ്ബാഹുദണ്ഡമജിതം ഭജതേ ജയശ്രീഃ”

> “കല്പദ്രുമഃ പ്രണയിനാം, സുഹൃദാം ശശാങ്കോ,
> ബന്ധുസ്സതാം, സദനമംബുജദേവതായാഃ
> വർഗ്ഗസ്യ യസ്സമിതി വിദ്വിഷതാം കൃതാന്തഃ,
> കാന്തജനസ്യ ഭഗവാനപി പുഷ്പകേതുഃ”

എന്നും മറ്റും പല പ്രകാരത്തിൽ വർണ്ണിക്കുന്നുണ്ട്. ആകെക്കൂടി നോക്കുമ്പോൾ മൂഷികവംശത്തിനു കാവ്യമെന്നും ദേശചരിത്രമെന്നും രണ്ടു നിലകളിൽ അഭിനന്ദനീയമായ സ്ഥാനമാണുള്ളത്.

16 വില്വമങ്ഗലത്തു സ്വാമിയാർ

ഉപക്രമം

ശങ്കരാചാര്യരെ കഴിച്ചാൽ വില്വമങ്ഗലത്തു സ്വാമിയാരോളം അഖിലഭാരതപ്രശസ്തി മറ്റൊരു കേരളീയനും സമ്പാദിച്ചിട്ടില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജന്മഭൂമി വങ്ഗദേശമാണെന്നും ഉൽകല (ഒറീസ്സ) മാണെന്നും ആന്ധ്രമാണെന്നും മറ്റും അതാതു ദേശക്കാർ വാദിക്കുന്നു. അഞ്ചോളം വില്വമങ്ഗലത്തു സ്വാമിയാരന്മാരെ ചില കേരളീയരും സിദ്ധിവൽക്കരിക്കുന്നു. എന്റെ പക്ഷം ആ പേരിൽ ഒരു പുണ്യശ്ലോകനേ ജനിച്ചിട്ടുള്ളൂ എന്നും അദ്ദേഹത്തിന്റെ അവതാരദേശം കേരളമാണെന്നുമാകുന്നു.

ദേശം

ആദ്യകാലത്തു പന്നിയൂർ ഗ്രാമത്തിൽ പെട്ടിരുന്ന ‘വെള്ള’ എന്ന ഗൃഹത്തിലെ ഒരു ശാഖ പിന്നീടു വടക്കൻ തിരുവിതാംകൂറിൽ പറവൂരിൽ പുത്തൻചിറയിൽ താമസിക്കുവാനിടവന്നു. വെള്ളാങ്ങല്ലൂർ കുടുംബക്കാരെന്നാണ് അവരെ പറഞ്ഞുവന്നത്. അവരുടെ പല കുടുംബങ്ങളിൽ ഒന്നിലാണ് വില്വമങ്ഗലത്തിന്റെ ജനനം. വില്വമങ്ഗലമെന്നല്ല വില്ലമങ്ഗലമെന്നായിരുന്നു ഇല്ലപ്പേർ. അതിനെ സംസ്കൃതീകരിച്ച കോദണ്ഡമങ്ഗലം എന്നും പറയാറുണ്ട്. ഇല്ലം ഇപ്പോളില്ല; ഇല്ലപ്പറമ്പും വില്വമങ്ഗലം വക ക്ഷേത്രവും മേച്ചേരി മനയ്ക്കലേക്ക് അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. പാറമേൽ തൃക്കോവിൽ ശ്രീകൃഷ്ണക്ഷേത്രം ആ സിദ്ധന്റെ പ്രതിഷ്ഠയാലും ഭജനത്താലും പവിത്രമാണ്. വില്വമങ്ഗലത്തുപാടം എന്ന പേരിൽ ഒരു വലിയ പാടവും പുത്തൻചിറയിലുണ്ട്.

ചരിത്രം

സ്വാമിയാരുടെ അച്ഛൻ ദാമോദരനും അമ്മ നീലിയുമായിരുന്നു എന്നു ശ്രീകൃഷ്ണകർണ്ണാമൃതത്തിന്റെ പ്രഥമാശ്വാസത്തിലുള്ള

> “ഈശാനദേവചരണാഭരണേന നീലീ–
> ദാമോദരസ്ഥിരയശഃസ്തബകോദ്ഗമേന
> ലീലാശുകേന രചിതം തവ ദേവ കൃഷ്ണ–
> കർണ്ണാമൃതം പഹതു കല്പശതാന്തരേപി”

എന്ന ശ്ലോകത്തിൽനിന്നു വിശദമാകുന്നതാണ്. ലീലാശുകൻ അഥവാ കൃഷ്ണലീലാശുകൻ എന്നതു ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ബാലലീലകളെപ്പറ്റി ശ്രീകൃഷ്ണകർണ്ണാമൃതത്തിൽ അമൃതമധുരമായി ഗാനം ചെയ്യുക നിമിത്തം അദ്ദേഹത്തിനു സമകാലികന്മാരായ സഹൃദയന്മാർ നൽകിയ ബിരുദനാമമാണെന്നു ഊഹിക്കാം. പിതൃദത്തമായ പേരെന്തെന്ന് അറിയുന്നില്ല. ഈശാനദേവൻ എന്നത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഒരു ഗുരുവിന്റെ നാമധേയമാണെന്നു മുൻപ് ഉപപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. കർണ്ണാമൃതം ആരംഭിക്കുന്നത്

> “ചിന്താമണിർജ്ജയതി സോമഗിരിർഗ്ഗുരുർമ്മേ
> ശിക്ഷാഗുരുശ്ച ഭഗവാൻ ശിഖിപിഞ്ഛമൗലിഃ”

ഇത്യാദി ശ്ലോകം കൊണ്ടാണല്ലോ. ആദ്യത്തെ പാദം വ്യാഖ്യാനിക്കുമ്പോൾ രാമചന്ദ്രബുധേന്ദ്രൻ തന്റെ ഭഗവൽഭക്തിരസായനവ്യാഖ്യയിൽ “അഥ ഖല്വത്ര ഭഗവാൻ സകലകലാകലാപവാഗ്വിലാസവാചസ്പതിർഭഗവദ്ഭക്താഗ്രഗണ്യഃ കൃഷ്ണലീലാശുകമുനിനിർന്നാമ മഹാകവിഃ...മേ, മമ ഗുരുർഹിതോപദേശികാ ചിന്താമണിർന്നാമ; പൂർവം സ്വേനൈവോപഭുക്താ കാചിദ്വാരാങ്ഗനാ ജയതി...അഥവാ ചിന്താമണിരിതിസോമഗിരേർവിശേഷണം. ചിന്താമണിവദഭീഷ്ടപ്രദാതൃത്വാൽ, ചിന്താമണിർമ്മേ ഗുരുഃ മഹാവാക്യോപദേഷ്ടാ...ഗുരുസമ്പ്രദായപ്രപരമഹംസപരിവ്രാജകാചാര്യസ്സോപി ജയതി” എന്ന് അർത്ഥവിവരണം ചെയ്യുന്നു. പാപായല്ലയസൂരി അദ്ദേഹത്തിന്റെ സുവർണ്ണചഷകവ്യാഖ്യയിലും ഈ മതത്തെത്തന്നെ അങ്ഗീകരിക്കുന്നു. ഈ വ്യാഖ്യാതാക്കന്മാർ രണ്ടുപേരും ആന്ധ്രന്മാരാണ്. ചിന്താമണി ഒരു വേശ്യയും സോമഗിരി ഒരു താന്ത്രികസമ്പ്രദായപ്രവർത്തകനുമായിരുന്നു എന്നതാകുന്നു വിദഗ്ധാഭിപ്രായം.

വില്വമങ്ഗലവും ചിന്താമണിയും

ഭക്തമാലയിൽ ഇവരെ ഘടിപ്പിച്ച് ഒരൈതിഹ്യം രേഖപ്പെടുത്തീട്ടുള്ളതു സങ്ഗ്രഹിച്ചുകൊള്ളട്ടെ. ചിന്താമണി വില്വമങ്ഗലത്തിന്റെ വെപ്പാട്ടിയായ ഒരു വേശ്യയായിരുന്നു. വില്വമങ്ഗലം കൃഷ്ണാനദിയുടെ ഒരു കരയിലും ചിന്താമണി മറുകരയിലും താമസിച്ചിരുന്നു. തന്റെ അച്ഛന്റെ ചാത്തമാകയാൽ ഒരു ദിവസം അദ്ദേഹത്തിന് അവളെ വിട്ടു സ്വഗൃഹത്തിലേക്കു പോകേണ്ടിവന്നു. അന്നു വേശ്യാഗൃഹത്തിൽ പോകുകയില്ലെന്നായിരുന്നു ആദ്യത്തെ പ്രതിജ്ഞയെങ്കിലും, രാത്രിയിൽ കാമോന്മാദം സഹിക്കവയ്യാതെ, മിന്നലും ഇടിയും മഴയും കൂട്ടാക്കാതെ, പുഴ കടന്ന് എങ്ങനെയെങ്കിലും ചിന്താമണിയുടെ മുന്നിൽ ചാടിവീഴണമെന്ന് അദ്ദേഹം തീർച്ചയാക്കി. പെരുവെള്ളത്തിൽ ഒഴുകുന്ന ഒരു ശവശരീരത്തെ തോണിയെന്നു സങ്കല്പിച്ച് അതിൽ പറ്റിപ്പിടിച്ചു പുഴയുടെ മറുകരയിൽ എത്തി. വേശ്യ വെളിയിലത്തെ കതക് അടച്ചിരുന്നു. കാമുകനാകട്ടെ ചുമരിൽ തൂങ്ങികിടന്ന ഒരു സർപ്പത്തെക്കണ്ടു കയറാണെന്നു ഭ്രമിച്ച് അതിൽ കടന്നു പിടിച്ചുകയറി അകത്തു കടന്നുകൂടി. ചിന്താമണി അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആഗമനത്തിൽ ആശ്ചര്യപ്പെട്ടു വെളിയിൽ ചെന്നുനോക്കിയപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തെ നയിച്ച വാഹനങ്ങൾ ശവവും സർപ്പവുമാണെന്നു മനസ്സിലാക്കി അവയെ കാണിച്ചുകൊടുക്കുകയും അത്തരത്തിലുള്ള അത്യുൽക്കടമായ പ്രേമം ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ നേർക്കായിരുന്നാൽ എത്ര നന്നായിരിക്കുമായിരുന്നു എന്ന് ഉപദേശിക്കുകയും ചെയ്തു. അതു കേട്ടു വില്വമംഗലം അവളോട് “ഇന്നുമുതൽ നീ എനിക്ക് ആചാര്യയും അമ്മയുമാണ്” എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് അവിടം വിട്ടുപോയി അടുത്തു താമസിച്ചിരുന്ന സോമഗിരിയോടു ശ്രീകൃഷ്ണമന്ത്രോപദേശം സ്വീകരിച്ചു. വില്വമങ്ഗലത്തെപ്പറ്റിയുള്ള അനന്തരകഥ വിസ്തരിക്കുന്നില്ല. ഒടുവിൽ താപസിയായിത്തീർന്ന ചിന്താമണി അദ്ദേഹത്തിന്റെ അന്ത്യകാലപരിചര്യയ്ക്ക് എത്തുകയും രണ്ടുപേരും വൃന്ദാവനത്തിൽ താമസിച്ചു സായുജ്യം പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്തു എന്നാണ് അതിന്റെ അവസാനം. ചിലർ ഈ സംഭവങ്ങൾ നടന്നതു കേരളത്തിൽ വെച്ചു തന്നെയാണെന്നും ചിന്താമണി കരുപ്പടന്നയ്ക്കു സമീപം കാക്കത്തുരുത്തിയിലുള്ള ഒരു നായർസ്ത്രീയായിരുന്നു എന്നും പറയുന്നു. ഏതായാലും ഒരു സങ്ഗതി നിശ്ചയമാണ്. വില്വമങ്ഗലം ഒരു വലിയ ദേശഞ്ചാരിയായിരുന്നു. ഭാരതത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദപാംസുക്കളാൽ പല പ്രദേശങ്ങളും പവിത്രകൃതങ്ങളായിട്ടുണ്ട്. വളരെക്കാലം മുമ്പു മുതൽക്കു തന്നെ ഈ പ്രണയകഥയ്ക്ക് അവിടെയെല്ലാം പ്രചാരവും സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഒടുവിലാണ് തൃശ്ശൂർ തെക്കേമഠത്തിലെ സ്വാമിയാരായി അദ്ദേഹം അവരോധിക്കപ്പെട്ടത്.

ഗുരുക്കന്മാർ

ഈശാനദേവനേയും സോമഗിരിയേയും പറ്റി പ്രസ്താവിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ആദിത്യപ്രജ്ഞൻ എന്നൊരു ഗുരുവും വില്വമങ്ഗലത്തിനുണ്ടായിരുന്നതായി കാണുന്നു.

> “അജ്ഞാനദമനജ്യോതിഃ പ്രജ്ഞേശാനപദാസ്പദം
> ആലംബിതനാരാകാരമാലംബനമഭൂൽ സതാം.
>
> അമുഷ്യ കരുണാപാത്രമസ്തി മസ്കരിണാം മണിഃ
> ആദിത്യപ്രജ്ഞസംജ്ഞം യദാദിത്യാദധികം മഹഃ
> നിർജ്ജിതസ്സമദ്യൈശ്വ്യൈവ നിർല്ലോലം യേന മന്മഥഃ
> ആർജ്ജിതൈരസൃകസുമൈരാരാദാരാധയൻ യയൗ
> ഈശാനദേവ ഇത്യാസീദിശാനോ മുനി തേജസാം
> ആസ്പദസ്യ ഹി യസ്യാസീദീശാനഗുണസമ്പദാം
> ആദ്വിതീയ ഇതി ഖ്യാതിരാത്മബുദ്ധ്യാ ന കേവലം
> തയോരനുഗ്രഹാപാങ്ഗസംക്രാന്തജ്ഞാനസാഗരാഃ
> സാഗരാ ഇവ ഗംഭീരാസ്സന്തി ധന്യാസ്സഹസ്രശഃ
>
> തയോരേവ കൃപാപാത്രം കൃഷ്ണലീലാശുകോ മുനിഃ;
> യദാശ്രമാങ്ഗണേ നിത്യം രമന്തേ തന്ത്രവിസ്തരാഃ.
> തിലകം കലാപാലീനാം നീലീതി നിലയം ശ്രിയാം
> യമലം ജനയാഞ്ചക്രേ യഞ്ച കീർത്തിഞ്ച ശാശ്വതീം.
> യസ്യ ദാമോദരോ നാമ പിതാ സവിതൃസന്നിഭഃ
> അനൃണസ്യ ഹി യസ്യാസന്നധർമ്മണ്ണാ മരുദ്ഗണാഃ
> യസ്യ തൽ പ്രിയസർവസ്വം രാഘവേശാനസംജ്ഞകം
> വിനേയസ്സ വിധേയാനാം സുഹൽ...
> യസ്യ ദക്ഷിണകൈലാസലീലാപരിണതം മഹഃ
> ചർച്ചാചന്ദനഗന്ധേന സുഗന്ധയതി മാനസം.
> കൃഷ്ണലീലാശുകസ്യാസ്യ കിശോരമധിദൈവതം
> ശ്രുതിരത്നമിദം ബ്രൂ തേ വേണുവാദിമുഖേന്ദുനാ”

എന്നു സ്വാമിയാർ ബാലകൃഷ്ണസ്തോത്രത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതിൽ നിന്നു പ്രജ്ഞേശാനൻ എന്നൊരു സിദ്ധൻ ജീവിച്ചിരുന്നു എന്നും അദ്ദേഹത്തിന് ആദിത്യപ്രജ്ഞനെന്നൊരു ശിഷ്യനും ഈശാനദേവൻ എന്നൊരു പ്രശിഷ്യനുമുണ്ടായിരുന്നു എന്നും അവരുടെ കരുണയ്ക്കു കൃഷ്ണലീലാശുകൻ പാത്രമായെന്നും അദ്ദേഹത്തിനു രാഘവേശാനൻ എന്നൊരു സുഹൃത്തു കൂടിയുണ്ടായിരുന്നു എന്നും തൃശ്ശൂരിലെ ദേവനെ അദ്ദേഹം ആരാധിച്ചിരുന്നു എന്നും നാമറിയുന്നു.

കാലം

കുറഞ്ഞ പക്ഷം മൂന്നു പേരെങ്കിലും വില്വമങ്ഗലത്തു സ്വാമിയാർ എന്ന പേരിൽ കേരളത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്നിരിക്കണമെന്നും അവരിൽ ആദ്യത്തെ വില്വമങ്ഗലത്തിന്റെ കാലം ക്രി. പി. ഒൻപതാം ശതകവും രണ്ടാമന്റേതു പതിമ്മൂന്നാം ശതകത്തിനോടടുത്തും മൂന്നാമന്റേതു പതിനേഴാം ശതകവുമാണെന്നത്രേ ചില പണ്ഡിതന്മാരുടെ പക്ഷം. പതിനേഴാം ശതകത്തിൽ കൃഷ്ണനാട്ടം രചിച്ച കോഴിക്കോട്ടു മാനവേദ രാജാവിന്റെ ഗുരുവായി ഒരു തെക്കേമഠത്തിൽ സ്വാമിയാരുണ്ടായിരുന്നിരിക്കാം. അദ്ദേഹം വിഷ്ണുഭക്തനുമായിരുന്നിരിക്കാം. പക്ഷെ അദ്ദേഹമല്ല ലീലാശുകൻ എന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. ഞാൻ മുമ്പു സൂചിപ്പിച്ച പണ്ഡിതന്മാർ ഒൻപതാം ശതകത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന വില്വമങ്ഗലം ശ്രീകൃഷ്ണകർണ്ണാമൃതവും ശ്രീചിഹ്നവും പതിമ്മൂന്നാം ശതകത്തോടടുത്തു ജീവിച്ചിരുന്ന വില്വമങ്ഗലം പുരുഷകാരം തുടങ്ങിയ ഗ്രന്ഥങ്ങളും രചിച്ചു എന്നു വാദിക്കുന്നു. ആ വാദം ശരിയാണെങ്കിൽ കൃഷ്ണലീലാശുകബിരുദത്താൽ അലംകൃതന്മാരും കൃഷ്ണഭക്തന്മാരും വൈയാകരണശിഖാമണികളുമായി രണ്ടു വില്വമങ്ഗലന്മാരെ നമുക്ക് അധ്യാഹരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അതിന്റെ ആവശ്യം കാണുന്നില്ലെന്നു മാത്രമല്ല, അത്ഭുതകരമായ ആ സംഭവത്തിനു തെളിവുമില്ല. ദേവൻ എന്നൊരു പണ്ഡിതൻ സംസ്കൃതധാതുക്കളെ അധികരിച്ചു ദൈവം എന്നൊരു വ്യാകരണഗ്രന്ഥം കരികാരൂപത്തിൽ നിർമ്മിച്ചു. അതിനു കൃഷ്ണലീലാശുകൻ കാഞ്ചീപുരത്തുവച്ചു രചിച്ച വിശദവും വിസ്തൃതവുമായ വാർത്തികമാണ് പുരുഷകാരം.

> “ഉക്താനുക്തദ്വിരുക്താനി സ്ഥാനേ സ്ഥാനേ വിവൃണ്വതാ
> കൃഷ്ണലീലാശുകേനൈവം കീർത്തിതം ദൈവവാർത്തികം.
> കൃഷ്ണലീലാശുകസ്യേയം കൃതിഃ കൃതിമനോഹരാ
> പുഷ്ണതീ കൃഷ്ണസമ്പ്രീതീം ഭുവനാന്യഭിപുഷ്യതു”

എന്നീ ശ്ലോകങ്ങൾ അതിന്റെ അവസാനത്തിൽ കാണുന്നു. പുരുഷകാരത്തിലെ മങ്ഗലാചരണപദ്യവും ശ്രീകൃഷ്ണപരമാണ്. പുരുഷകാരത്തിൽ ഗ്രന്ഥകാരൻ ശൃങ്ഗാരപ്രകാശകർത്താവായ ഭോജദേവനേയും (ക്രി. പി. പതിനൊന്നാം ശതകം) ധാതുപാഠനിർമ്മാതാവായ ഹേമചന്ദ്രനേയും (ക്രി. പി. 1088–1172) കവികാമധേനുവിന്റെ പ്രണേതാവായ ബോപ്പദേവനേയും (പതിമ്മൂന്നാം ശതകത്തിന്റെ ഉത്തരാർദ്ധം) സ്മരിക്കുന്നു. ക്രി. പി. പതിനാലാം ശതകത്തിന്റെ പശ്ചാർദ്ധത്തിൽ ഗ്രന്ഥനിർമ്മാണം ചെയ്ത സായണാചാര്യർ ധാതുവൃത്തിയിൽ പുരുഷകാരത്തേയും സ്മരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു പുരുഷകാരകർത്താവായ കൃഷ്ണലീലാശുകന്റെ ജീവിതകാലം ക്രി. പി. പതിമ്മൂന്നാം ശതകത്തിന്റെ ചരമപാദത്തിനു മുമ്പല്ലെന്ന് അനുമാനിക്കാം. ശ്രീചിഹ്നത്തിന്റെ ഒടുവിലത്തെ നാലു സർഗ്ഗം രചിച്ച ദുർഗ്ഗാപ്രസാദയതി ത്രിവിക്രമന്റെ പ്രാകൃതവ്യാകരണത്തെ സ്മരിക്കുന്നു. ത്രിവിക്രമൻ ഹേമചന്ദ്രനെ ഉദ്ധരിക്കുന്നതുകൊണ്ടും മറ്റും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാലം പതിമ്മൂന്നാം ശതകത്തിന്റെ പ്രഥമപാദമായിരിക്കണമെന്നാണ് അഭിയുക്തമതം. ആ വഴിക്കു നോക്കുമ്പോഴും ഈ അനുമാനം സമുചിതമായിരിക്കുന്നു.

ശ്രീചിഹ്നം

ശ്രീചിഹ്നം അഥവാ ഗോവിന്ദാഭിഷേകം വരരുചിയുടെ പ്രാകൃതപ്രകാശസൂത്രങ്ങളെ ഉദാഹരിക്കുന്നതും പന്ത്രണ്ടു സർഗ്ഗത്തിലുള്ളതുമായ ഒരു പ്രാകൃതകാവ്യമാകുന്നു. അതിൽ ആദ്യത്തെ എട്ടു സർഗ്ഗം വില്വമങ്ഗലത്തിന്റേയും ബാക്കി നാലു സർഗ്ഗം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ‘കനിഷ്ഠകലഗ’നും ‘ചരണാബ്ജഭൃങ്ഗ’വുമായ ദുർഗ്ഗാപ്രസാദയതിയുടേയും കൃതിയാണ്. ഗ്രന്ഥത്തിന് ആദ്യന്തം ദുർഗ്ഗാപ്രസാദൻ തന്നെ ഭക്തിവിലാസം എന്ന പേരിൽ ഒരു വ്യാഖ്യാനവും രചിച്ചിട്ടുണ്ട്. സർഗ്ഗാന്തശ്ലോകങ്ങളിൽ ‘ശ്രീ’ എന്ന മുദ്രയുള്ളതുകൊണ്ടാണ് പ്രസ്തുത കാവ്യത്തിനു ശ്രീചിഹ്നം എന്ന പേർ വന്നത്. അതുപോലെ ശിശുപാലവധത്തിലേയും കിരാതാർജ്ജുനീയത്തിലേയും ഹരവിജയത്തിലേയും സർഗ്ഗാന്തശ്ലോകങ്ങളിൽ ‘ശ്രീ’ മുദ്ര മാഘനും ‘ലക്ഷ്മീ’ മുദ്ര ഭാരവിയും ‘രത്ന’ മുദ്ര രത്നാകരനും യഥാക്രമം പതിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതു ഭാവുകന്മാർക്ക് അശ്രുതപൂർവമല്ലല്ലോ. താഴെക്കാണുന്ന പദ്യങ്ങൾ ദുർഗ്ഗാപ്രസാദന്റെയാണ്. കവനവിഷയത്തിൽ ശിഷ്യനും ഗുരുവിനും തമ്മിൽ അജഗജാന്തരമുണ്ട്.

> “കോദണ്ഡമങ്ഗലവചോഗദിതേ ഹി ധാമ്നി
> ശ്രീകൃഷ്ണദർശനപരഃ കില കർണ്ണഭൃത്യഃ [1]
> ജാതഃ ക്രമേണ പരമഹംസപദേ സ്ഥിതോസ്മിൻ
> യോങ്കസ്ഥിതസ്തമവലോക്യ ജഗാമ തൃപ്തിം.”
>
> “ശ്രീപദ്മപാദമുനിവര്യവിനേയവർഗ്ഗ–
> ശ്രീഭൂഷണം മുനിരസൗ കവിസാർവഭൗമഃ
> ശ്രീകൃഷ്ണരൂപപരാമാമൃതപാനശീല–
> ശ്ചക്രേ തദീയചരിതം ബഹുധാ ഹിതായ”
>
> (ഒന്നാം സർഗ്ഗം)
>
> “ശ്രീകൃഷ്ണലീലാശുകബദ്ധകാവ്യം
> വിവൃത്യ ലോകസ്യ ഹിതായ പൂർവം
> തച്ഛേഷപൂർത്തിഞ്ച പുനർവിധായ
> വിവൃണ്മഹേ്ഽഥോത്തരഭാഗമേതം.” (ഒൻപതാം സർഗ്ഗം)
>
> “മുക്തിസ്ഥലാലയശിവാപദഭക്തിലേശാ–
> ദുർഗ്ഗപ്രസാദയതിരിത്യഭിധാം ദധാനഃ
> കർത്താ സ്വയം സുകൃതമാത്രഫലാന്യഭീപ്സുഃ
> കൃഷ്ണേർപ്പയാമ്യഥ വിശുദ്ധികരാ മഹാന്തഃ.”
>
> (പന്ത്രണ്ടാം സർഗ്ഗം)
>
> “ചാപമങ്ഗലഗൃഹോ യതീശ്വരോ
> ബില്വമങ്ഗലഗൃഹോ വാ ഭവതി യഃ
> മമ ഏഷ പരിചാരകാരണാൽ
> ബ്രഹ്മതാമുപഗതഃപ്രസീദതു.”
>
> (ടി – ഛായ)

ഈ പദ്യങ്ങളിൽനിന്നു ശ്രീചിഹ്നം ലീലാശുകന്റെ ഒടുവിലത്തെ കൃതിയായിരുന്നു എന്നും, അതു സമാപിക്കുന്നതിനുമുമ്പ് അദ്ദേഹം ബ്രഹ്മസായുജ്യം പ്രാപിച്ചു എന്നും, എട്ടാം സർഗ്ഗത്തിനു മേലുള്ള ഭാഗം നിർമ്മിച്ച ദുർഗ്ഗാപ്രസാദൻ ആദ്യം മുക്കോലബ്ഭഗവതിയുടെ ഉപാസകനായിരുന്നു എന്നും പിന്നീടു ലീലാശുകന്റെ അന്തേവാസിയായി ആദ്യം ശ്രീചിഹ്നം എട്ടു സർഗ്ഗം വ്യാഖ്യാനിക്കുകയും പിന്നീട് അതു പൂരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു എന്നും നാമറിയുന്നു.

> “പല്യങ്കിതഃ പൂർവപകാരശോഭി–
> ദ്വിരൂപതോപേതടവർണ്ണ ഏഷഃ
> പ്രവക്തി യേഷാം ഖലു നാമധേയ–
> മാഗസ്ത്യകഗ്രാമഭവം ഗതാനാം.
>
> ഗൃഹേഷു യേ ദക്ഷിമാഭാഗസംജ്ഞേ
> തേഷ്വപജാതാത്മകളേബരേഷു
> മോക്ഷാശ്രമീ; തേന പരം നിബദ്ധാ
> വ്യാഖ്യാ മുദാ ശോധകസദ്ബലേന.
>
> കോകാരട മകാരശ്ച ണത്വദ്വിത്വോപശോഭിതഃ
> ക്രമാദ്ഭവതി യോ രാമസ്സഹകാരീ സ വൈഷ്ണവഃ”

എന്ന പദ്യങ്ങളിൽ നിന്നു സന്യാസസ്വീകാരത്തിനുമുമ്പു ദുർഗ്ഗാപ്രസാദൻ തെക്കേടത്തില്ലത്തേ ഒരു നമ്പൂരിയായിരുന്നു എന്നും അദ്ദേഹത്തിനു ഗ്രന്ഥരചനയിൽ കോടമണ്ണ രാമപ്പിഷാരടി വേണ്ട സാഹായ്യം ചെയ്തു എന്നും കാണാം. ‘ആഗസ്ത്യകഗ്രാമം’ ഏതെന്നു മനസ്സിലാകുന്നില്ല. “തൽകനിഷ്ഠകലഗഃ” എന്നു ദുർഗ്ഗാപ്രസാദൻ തന്നെപ്പറ്റി പറയുന്നതുകൊണ്ടു വില്വമങ്ഗലവും ആ ഇല്ലത്തിൽത്തന്നെ ജനിച്ചതായി സങ്കല്പിക്കണം. “പല്യങ്കിതഃ” ഇത്യാദി ശ്ലോകത്തിൽനിന്ന് ആ ഇല്ലക്കാരെ “പട്ടപ്പള്ളി” എന്നുകൂടി വിളിച്ചിരുന്നതായും ഉദ്ദേശിക്കാം. ശ്രീചിഹ്നവ്യാഖ്യായിൽ ദുർഗ്ഗാപ്രസാദൻ ലീലാശുകനെ പത്മപാദാചാര്യരുടെ ‘വിനേയൻ’ എന്നു പറയുന്നതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം ക്രി. പി. ഒൻപതാം ശതകത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്നിരിക്കണമെന്നുള്ള വാദം സങ്ഗതമല്ല. തെക്കേമഠത്തിലെ സ്വാമിയാരന്മാർ ഏതു കാലത്തു ജീവിച്ചിരുന്നാലും അവരെ പത്മാപാദന്റെ ശിഷ്യന്മാർ എന്നു പറയാവുന്നതാണ്. വങ്ഗദേശത്തിലെന്നപോലെ ശ്രീകൃഷ്ണകർണ്ണാമൃതത്തിനു പ്രസിദ്ധി മറ്റൊരിടത്തുമില്ല; എങ്കിലും ക്രി.പി. 1205-ൽ ആ ദേശത്തിൽ വിരചിതമായ സദുക്തികർണ്ണാമൃതത്തിൽ കേരളീയകൃതികളിൽ മുകുന്ദമാലയിലേ ശ്ലോകങ്ങളല്ലാതെ കർണ്ണാമൃതത്തിലെ ഒരു ശ്ലോകം പോലും ഉദ്ധരിക്കാത്തതു ചിന്തനീയമായിരിക്കുന്നു. പ്രത്യുത ജയദേവന്റെ അഷ്ടപദിയിൽ നിന്നു ധാരാളം ശ്ലോകങ്ങൾ എടുത്തുചേർത്തിട്ടുമുണ്ട്. അന്നു കർണ്ണാമൃതമില്ലെന്നിരുന്നാലേ അങ്ങനെയൊരു സംഭവത്തിന് ഉപപത്തി കാണുന്നുള്ളു. രാധാകൃഷ്ണപരങ്ങളായ അനേകം പദ്യങ്ങൾ കർണ്ണാമൃതത്തിലുണ്ട്; ക്രി. പി. ഒൻപതാം ശതകത്തിൽ രാധാരാധനത്തിനു വലിയ പ്രാധാന്യമുണ്ടായിരുന്നില്ലെന്നുള്ള വസ്തുതയും ഇവിടെ അനുസ്മരിക്കേണ്ടതാണ്. ബ്രഹ്മസൂത്രങ്ങളുടെ സാരം അദ്വൈതവേദാന്തപക്ഷമനുസരിച്ചു ഗുരുശിഷ്യസംവാദരൂപത്തിൽ സംക്ഷിപ്തമായി പ്രതിപാദിക്കുന്നതാണ് അദ്വൈതപ്രകാശമെന്ന ഗ്രന്ഥം. അതിൽ ഒൻപതു ഭാഗങ്ങൾ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ആ നിബന്ധത്തിന്റെ പ്രണേതാവ് ഒരു ദുർഗ്ഗാപ്രസാദയതിയാണ്. അദ്ദേഹം ഗോവിന്ദാശ്രമയതിയുടെ ശിഷ്യനും നാരായണപ്രിയനെന്ന അഭിധാനാന്തരത്തിൽ വിദിതനുമായിരുന്നു. രാമതീർത്ഥൻ എന്നൊരു പണ്ഡിതന്റെ ബ്രഹ്മസൂത്രവ്യാഖ്യാനമാണ് തനിക്ക് ഉപജീവ്യമായിരുന്നതെന്നു ഗ്രന്ഥകാരൻ പറയുന്നുണ്ട്. അദ്ദേഹവും ശ്രീചിഹ്നവ്യാഖ്യാതാവും ഒരാളാണെന്നു തോന്നുന്നില്ല.

ശ്രീകൃഷ്ണകർണ്ണാമൃതം

വില്വമങ്ഗലത്തിന്റെ കൃതികളിൽ പ്രഥമഗണനീയമായിട്ടുള്ളതു മൂന്നാശ്വാസങ്ങളിൽ മുന്നൂറ്റിമൂന്നു (ശ്ലോകത്രയാധികശതത്രയം) പദ്യങ്ങളുള്ള ശ്രീകൃഷ്ണകർണ്ണാമൃതമാകുന്നു. ആ സ്തോത്രതല്ലജത്തിന്റെ അമൃതാതിശായിയായ മാധുര്യം ആസ്വദിച്ചുതന്നെ അറിയേണ്ടതാണ്. വില്വമങ്ഗലത്തിന്റെ ഭക്തിപാരവശ്യം, പദഘടനാവൈഭവം, പ്രസാദപാരമ്യം, ഹൃദയദ്രവീകരണചണമായ ഉല്ലേഖവൈചിത്ര്യം, മുതലായി അഭൗമങ്ങളായുള്ള പല മഹാകവിസിദ്ധികൾക്ക് അതിലെ ഓരോ ശ്ലോകവും മൂർദ്ധാഭിഷിക്തോദാഹരണമാകുന്നു.

> “കമനീയകിശോരമുഗ്ദ്ധമൂർത്തേഃ
> കളവേണുക്വണിതാദൃതാനനേന്ദോഃ
> മമ വാചി വിജൃംഭതാം മുരാരേർ–
> മ്മധുരിമ്ണഃ കണികാപി കാപി കാപി.”
>
> “മാര മാ രമ മദീയമാനസേ
> മാധവൈകനിലയേ യദൃച്ഛയാ
> ഹേ രമാരമണ! വാര്യതാമസൗ,
> കസ്സഹേത നിജവേശ്മലംഘനം?”

ഇത്യാദി പദ്യങ്ങൾ കേൾക്കുന്ന ഏതു സഹൃദയന്റെ ഹൃദയമാണ് സർവവും വിസ്മരിച്ച് അനിർവചനീയമായ ആനന്ദസാഗരത്തിൽ ആറാടാത്തത്? സംസ്കൃതഭാഷയിൽ അനവധി അപ്രമേയപ്രഭാവങ്ങളായ ഭഗവൽസ്തോത്രങ്ങൾ വിരചിതങ്ങളായിട്ടുണ്ട്. എങ്കിലും വില്വമങ്ഗലത്തിന്റെ കർണ്ണാമൃതത്തോട് ഒന്നിനെ ഉപമിക്കണമെങ്കിൽ അതിന് ആ കർണ്ണാമൃതമല്ലാതെ മറ്റൊന്നും അർഹമല്ല. തനിയ്ക്കു ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ നേർക്കുള്ള ഭക്തിയെപ്പറ്റി കവി ഇങ്ങനെ പറയുന്നു: –

> “ശൈവാ വയം ന ഖലു തത്ര വിചാരണീയം.
> പഞ്ചാക്ഷരീജപപരാ നിതരാം, തഥാപി
> ചേതോ മദീയമതസീകുസുമാവഭാസം
> സ്മേരാനനം സ്മരതി ഗോപവധൂകിശോരം”

കർണ്ണാമൃതത്തിനു പാപയല്ലയസൂരിയുടേയും രാമചന്ദ്രബുധേന്ദ്രന്റേയും വ്യാഖ്യാനങ്ങൾക്കു പുറമേ ഗോപാലൻ, വൃന്ദാവനദാസൻ, ശങ്കരൻ, ബ്രഹ്മദത്തൻ മുതലായി വേറേയും പല പണ്ഡിതന്മാരുടേയും വ്യാഖ്യാനങ്ങളുണ്ട്.

ഇതരകൃതികൾ

(1) ശ്രീകൃഷ്ണകർണ്ണാമൃതം, (2) ശ്രീചിഹ്നം (3) പുരുഷകാരം, ഇവയ്ക്കുപുറമേ സ്വാമിയാർ (4) അഭിനവകൗസ്തുഭമാല, (5) ദക്ഷിണാമൂർത്തിസ്തവം, (6) കാലവധകാവ്യം, (7) ദുർഗ്ഗാസ്തുതി, (8) ബാലകൃഷ്ണസ്തോത്രം, (9) ബാലഗോപാലസ്തുതി, (10) ഭാവനാമുകുരം, (11) രാമചന്ദ്രാഷ്ടകം, (12) ഗണപതിസ്തോത്രം, (13) അനുഭവാഷ്ടകം, (14) മഹാകാളാഷ്ടകം, (15) കാർക്കോടകസ്തോത്രം, (16) ശ്രീകൃഷ്ണവരദാഷ്ടകം, (17) വൃന്ദാവനസ്തോത്രം, (18) കൃഷ്ണലീലാവിനോദം, (19) ശങ്കരഹൃദയങ്ഗമ, (20) സുബന്തസാമ്രാജ്യം, (21) തിങന്തസാമ്രാജ്യം, (22) ക്രമദീപിക എന്നിങ്ങനെ പല ഗ്രന്ഥങ്ങൾ നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ട്. അഭിനവകൗസ്തുഭമാല മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ പാദാദികേശരൂപമായ ഒരു സ്തോത്രമാകുന്നു. ആകെ നാല്പത്താറു ശ്ലോകങ്ങളുണ്ട്. ‘ശ്രീകൃഷ്ണകേളിശുകവാങ്മയവീചിമാലാ’ എന്ന പാദത്തിൽ കവിമുദ്രയുണ്ട്. ദക്ഷിണാമൂർത്തിസ്തവം ശൈവമാണ്; ആകെ പതിമ്മൂന്നു ശ്ലോകങ്ങളേയുള്ളു. ‘ദക്ഷിണാമൂർത്തിമൂർത്തൗ ഭഗവതി കൃതഭാവാ കൃഷ്ണലീലാശുകീയാ’ എന്നൊരു മുദ്ര അതിലും കാണുന്നു. കാലവധം തൃപ്പറങ്ങോട്ടപ്പന്റെ കാലജയത്തെ വാഴ്ത്തുന്നതും മൂന്നു സർഗ്ഗത്തിലുള്ളതുമായ ഒരു ലഘുകാവ്യമാണ്. ‘ഇതി ശ്രീകൃഷ്ണലീലാശുകസ്യ കൃതൗ കാലവധേ തൃതീയസർഗ്ഗഃ’ എന്ന് ആ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ ഒരു കുറിപ്പുണ്ട്. ദുർഗ്ഗാസ്തുതി അരിയന്നൂർകാവിലെ (ഹരികമാരീമന്ദിരം) ദുർഗ്ഗയെ പതിനാറുശ്ലോകങ്ങൾ കൊണ്ടു വന്ദിയ്ക്കുന്ന ഒരു സ്തോത്രമാകുന്നു. ‘കിമപി രചിതമേതൽ കൃഷ്ണലീലാശുകേന’ എന്ന് അതിലും കവിയുടെ പ്രസ്താവനയുണ്ട്. ബാലകൃഷ്ണസ്തോത്രം കർണ്ണാമൃതത്തോടു കിടനില്ക്കുന്ന ഒരു സ്തുതിയാണ്.

> “താപിഞ്ഛഗുച്ഛരുചി താമരസായതാക്ഷം
> താരുണ്യനിർഭരതരങ്ഗിതചാരുലീലം
> താപത്രയപ്രഥമഭേഷജമങ്ഗഭാജാം
> താദൃങ്മഹഃ സ്മരത ചേതസി താവകീനം.”

എന്ന ശ്ലോകം അതിലുൾപ്പെടുന്നു. ബാലഗോപാലസ്തുതി ഓരോ ശ്ലോകത്തിനും ഓരോ മനോഹരമായ ചിത്രത്തോടുകൂടി ഉത്തരഭാരതത്തിൽ കണ്ടെടുത്തിട്ടുള്ള ഒരു സ്തോത്രരത്നമാണ്. ഭാവനാമുകുരം ആഗമസമ്പ്രദായത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണധ്യാനത്തിന് ഉപയോഗിയ്ക്കേണ്ട മറ്റൊരു വിശിഷ്ടസ്തോത്രമാകുന്നു. രാമചന്ദ്രാഷ്ടകം ശ്രീരാമപരമാണ്. “കൃഷ്ണകേളിശുകഭക്തി കന്ദളീം പുഷ്ണതീ” എന്ന് അതിലും കവിമുദ്ര കാണുന്നു. ഗണപതിസ്തോത്രത്തിൽ വടതരുമൂലസ്ഥിതനായ വിഘ്നേശ്വരനെ കവി സ്തുതിക്കുന്നു; ആ സ്തോത്രത്തിന്റെ നിർമ്മിതി മൈസൂരിൽ ദോരസമുദ്രത്തിൽവച്ചായിരുന്നു. പുരുഷകാരത്തിന്റെ നിർമ്മാണം കാഞ്ചീപുരത്തു വച്ചായിരുന്നു എന്നു മുൻപു പറഞ്ഞുവല്ലോ. കാർക്കോടകസ്തോത്രത്തിൽനിന്ന് ഒരു ശ്ലോകം താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്നു.

> “കാർക്കോടകേശ്വരോ ജീയാദർക്കകോടിസമപ്രഭഃ
> കർക്കശേതരസൗഭാഗ്യസ്തർക്കദുർഗ്രഹവിഗ്രഹഃ”

ശ്രീകൃഷ്ണവരദാഷ്ടകത്തിലുള്ളതാണ് താഴെക്കാണുന്ന ശ്ലോകം:

> “വ്രജജനവനിതാമദാന്ധകേളീ–
> കലഹകടാക്ഷവിലക്ഷവിഭ്രമോ വഃ
> വിലസതു ഹൃദയേ വിലാസസിന്ധു–
> ർമ്മുഹുരവിലംഘിതമുഗ്ദ്ധശൈശവശ്രീഃ.”

‘ശ്രീകൃഷ്ണലീലാശുകവാങ്മയീഭിരേവംവിധാഭിഃ’ എന്ന് അതിലുമുണ്ട് കവിവാക്യം. വൃന്ദാവനസ്തുതിയിൽ അറുപതു ശ്ലോകങ്ങളുണ്ട്. അതു വൃന്ദാവനത്തിൽവച്ചു രചിച്ചതാണ്. “വൃന്ദാവനവ്യസനിനസ്തവ ദേവ, കൃഷ്ണലീലാശുകേന രചിതം നിചിതം ഗുണൗഘൈഃ” എന്ന് ആ സ്തോത്രത്തിലും ഗ്രന്ഥകാരമുദ്രയുണ്ട്. ‘കൃഷ്ണലീലാവിനോദം’ ഭോജദേവന്റെ സരസ്വതീകണ്ഠാഭരണമെന്ന വ്യാകരണഗ്രന്ഥത്തിനു വിപുലമായുള്ള ഒരു വ്യാഖ്യാനമാണ്. സുബന്തസാമ്രാജ്യവും തിങന്ത സാമ്രാജ്യവും സ്വതന്ത്രങ്ങളായ രണ്ടു വ്യാകരണഗ്രന്ഥങ്ങളാകുന്നു. ആഗമശാസ്ത്രത്തിൽ വില്വമങ്ഗലം ശ്രീകൃഷ്ണപൂജാവിധിപരമായി നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു ഗ്രന്ഥമാകുന്നു ക്രമദീപിക. രഹസ്യഗോപാലതന്ത്രചിന്താമണി എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ പ്രണേതാവായ വാസുദേവൻനമ്പൂരി, കേരളീയരായ ഈശാനദേവൻ, കൃഷ്ണലീലാശുകൻ, ഭവത്രാതൻ, രാഘവാനന്ദൻ, മാധവൻ, ശങ്കരൻ, നാരായണാചാര്യൻ എന്നിവരെ സമ്പ്രദായപ്രവർത്തകന്മാരായി പരിഗണിച്ചു വന്ദിക്കുന്നു. വില്വമങ്ഗലത്തെ വന്ദിക്കുന്നത്–

> “കൃഷ്ണലീലാശുകശ്രീമച്ചരണാം ഭോജനിസ്സൃതാം
> യതീന്ദ്രമധുപവ്രാതവേഷ്ടിതാം ധൂളിമാശ്രയേ.”

എന്നാണ്. ക്രി. പി. പതിന്നാലാം ശതകത്തിന്റെ ഉത്തരാർദ്ധത്തിൽ വിജയനഗരത്തെ അലങ്കരിച്ചിരുന്ന ഉത്തമകവയിത്രിയും വീരകമ്പണനെന്ന രാജകുമാരന്റെ പ്രേയസിയുമായ ഗങ്ഗാദേവി തന്റെ മധുരാവിജയമെന്ന മനോഹരമായ കാവ്യത്തിൽ

> “മന്ദാരമഞ്ജരീസ്യന്ദിമകരന്ദരസാബ്ധയഃ
> കസ്യ നാഹ്ലാദനായാലം കർണ്ണാമൃതകവേർഗ്ഗിരഃ?”

എന്ന് ഈ ഭക്തശിരോമണിയെ പ്രശംസിക്കുന്നു.

ഉപസംഹാരം

ഈവിധത്തിൽ ഒരു പരമഭാഗവതൻ, മഹാവൈയാകരണൻ, പ്രാകൃതഭാഷാപാരീണൻ, ശ്രീകൃഷ്ണസമ്പ്രദായഗുരു, വേദാന്തകേസരി, മഹാകവിമൂർദ്ധന്യൻ ഇങ്ങനെ പല നിലകളിലും വില്വമങ്ഗലത്തു സ്വാമിയാർ തന്റെ വിജയഭേരി മുഴക്കി; കീർത്തിപതാക പാറിച്ചു; ഭാരതവർഷമെങ്ങും കേരളത്തിന്റെ പേരും പെരുമയും പരത്തി. സാക്ഷാൽ ബാലകൃഷ്ണഭഗവാന്റെ മുരളീനാദംപോലെ മധുരമാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കർണ്ണാമൃതം; ആ പാകം മറ്റൊരു കവിക്ക്–ജയദേവനുപോലും–കൈവന്നിട്ടുണ്ടോ എന്നു സംശയമാണ്. മഹാനുഭാവനായ ആ മഹർഷികല്പൻ കേരളീയരായ നമ്മുടെ പരിപൂർണ്ണമായ ആദരത്തേയും ആരാധനത്തേയും എല്ലാക്കാലത്തും അർഹിക്കുന്നു. അദ്ദേഹമാണ് വങ്ഗദേശത്തിലെ ചൈതന്യസമ്പ്രദായത്തിനും പശ്ചിമോത്തരഭാരതത്തിലെ വല്ലഭസമ്പ്രദായത്തിനും പ്രാചാര്യനെന്ന് ആ രണ്ടു പുണ്യശ്ലോകന്മാരായ സമ്പ്രദായപ്രതിഷ്ഠാപകന്മാരും സമ്മതിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. ഇതിലധികം കേരളത്തിന് എന്തൊരു യശസ്സാണ് ലഭിക്കുവാനുള്ളത്?

---

1. കർണ്ണഭൃത്യപദത്തിന്റെ അർത്ഥം വിശദമാകുന്നില്ല.

17 ദിവാകരൻ

ദിവാകരകവി ഏതു ദേശക്കാരനാണെന്നു വെളിവാകുന്നില്ല. ഒരു കേരളീയനായിരുന്നു എന്നുള്ളത് നിസ്സംശയമാണ്. അദ്ദേഹം രാമായണം ബാലകാണ്ഡത്തെ വിഷയീകരിച്ച് ‘അമോഘരാഘവം’ എന്നൊരു ചമ്പു ഏഴുച്ഛ്വാസത്തിൽ നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ ചമ്പുവിന്റെ നിർമ്മാണം ശകാബ്ദം 1221-നു സമമായ ക്രി. പി. 1299-ൽ ആണെന്നുന്നുള്ളതിനു തെളിവായി

> “ചന്ദ്രനേത്രദ്വയക്ഷ്മാഭിശ്ശകകാലേ വിലോകിതേ
> അമോഘരാഘവം കാവ്യമാവിരാസീദ്ദിവാകരാൽ.”

എന്ന് അതിന്റെ ഒടുവിൽ ഒരു ശ്ലോകമുണ്ട്. ദിവാകരൻ താൻ ഭാർഗ്ഗവഗോത്രജനായ ഒരു ബ്രാഹ്മണനും നാരായണന്റെ പൗത്രനും കാശിയിൽവച്ചു കൈവല്യപദം പ്രാപിച്ച വിശ്വേശ്വരന്റെ പുത്രനും വിഷ്ണുവിന്റെ കനിഷ്ഠ സഹോദരനുമാണെന്നു ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ പ്രസ്താവിക്കുന്നു. ‘ജമദഗ്നേരന്വവായഃ’ എന്നും ‘ക്ഷോണീക്ഷേമായ രാമസ്സ്വയമജനി ഹരേര്യത്രഷഷ്ഠാവതാരഃ’ എന്നും ഉള്ള വാചകങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗോത്രമേതെന്നു നിർണ്ണയിക്കുവാനുള്ള ലക്ഷ്യങ്ങളാണ്.

> “തത്രാധഃകൃതഭോഗിഭോഗമഹിമാ,
>   നിർവാണഭാവോചിത–
> സ്ഥാനം മാനസസമ്പദാമപി
>   ദശോൽപത്തിക്രിയാവിക്രിയം
> ജജ്ഞേ യജ്ഞചയപ്രിയഃ
>   കലിമിളൽകല്മാഷകർമ്മോന്നമൽ–
> പാപാം ഭോനിധിമധ്യലഗ്നസുകൃതോദ്ധാരായ നാരായണഃ.
>
> ദ്വിജേന്ദ്രശേഖരസ്തസ്യ സുതോ വിശ്വേശ്വരോ/ഭവൽ
> യഃ പിധാതുമിവാത്മാനം മുദാമകൃത ദൂരഗാം.
>
> യസ്സാകം ധർമ്മപത്ന്യാ പരവയസി പരി-
> ത്യക്തസാംസാരികാശീഃ
> കാശീമാസാദ്യ സദ്യസ്സുരസരിദമൃതേ
> സങ്ഗമയ്യാർപ്പിതാങ്ഗഃ
> പായം പായം പുരസ്താച്ഛിവപദനിഗള–
> ത്താരകബ്രഹ്മവിദ്യാ–
> പീയൂഷം കർണ്ണപേയം നിരുപമസുഖദാം
> പ്രാപ കൈവല്യലക്ഷ്മീം.
>
> തസ്യാത്മജോ വിഷ്ണുരലങ്കരിഷ്ണുഃ
> കുലം പവിത്രൈരമലം ചരിത്രൈഃ
> ഭൂതേശസേവാസുഖമാപ്തുകാമഃ
> ശ്രൗതോ വിധിർമൂർത്ത ഇവാവിരാസീൽ.
>
> തത്രാഗ്രജേ ഗുണശ്രേണീം കൃത്വേവ ഗുണലോഭിനാ
> ദിവാകരഃ കൃതോ ധാത്രാ തൽസോദര്യകഭൂഷണം.”

ഈ ശ്ലോകങ്ങളിൽനിന്നു ശേഷം വിവരങ്ങളും ഗ്രഹിക്കാവുന്നതാണ്. വാല്മീകി, കാളിദാസൻ, പിതാവായ വിശ്വേശ്വരൻ, പാണിനി, വരരുചി, പതഞ്ജലി, കാശികാകാരൻ, ന്യാസകാരൻ ഈ പൂർവസൂരികളെ കവി സ്മരിക്കുന്നു. വ്യാകരണഗുരു പിതാവുതന്നെയായിരുന്നു. വാല്മീകിയേയും കാളിദാസനേയും പറ്റിയുള്ള ശ്ലോകങ്ങളാണ് താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്നത്–

> “വാണീ വാസമവാപ യസ്യ വദനദ്വാരി പ്രതീക്ഷ്യേവ
>   ഹൽ–
> പദ്മസ്ഥാംബുജനാഭനാഭിനിവസല്ലോകേശ
>   സേവാക്ഷണം
> വല്മീകപ്രഭവായ കല്മഷഭിദേ തസ്മൈ പരസ്മൈ നമോ
> രാമോദാത്തചരിത്രവർണ്ണനവചഃ പ്രോദ്യോഗിനേ
>   യോഗിനേ.”

> “രമ്യാ ശ്ലേഷവതീ പ്രസാദമധുരാ
>   ശൃങ്ഗാരസങ്ഗോജ്ജ്വലാ
> ചാടൂക്തൈരഖിലപ്രിയൈരഹരഹസ്സമ്മോഹയന്തീ മനഃ
> ലീലാന്യസ്തപദപ്രചാരരചനാ സദ്വർണ്ണസംശോഭിതാ
> ഭാതി ശ്രീയുതകാളിദാസകവിതാ കാന്തേവ കാന്തേ രതാ.”

ഒടുവിലത്തെ ആശംസാപദ്യമാണ് അടിയിൽ കാണുന്നത്–

> “പൃത്വീ സസ്യൈഘപൃഥ്വീ വിലസതു ഭവതാ
> ദ്വാരി സന്താപഹാരി
> സ്വൗജഃ പ്രാപ്നോതു തേജശ്ചരതു ചിരമയം
> ഗന്ധവാൻ ഗന്ധവാഹഃ
> ഉദ്യോഗം ഗച്ഛതു ദ്യൗഃ കലിരപി വികലഃ
> സ്താദജസ്രം ജഗത്യാം
> രാമഃ ക്ഷേമായ ഭൂയാദ്ദ് ഭവതു ച സുധിയാം
> കാവ്യമേതദ്വിഭാവ്യം.”

ദിവാകരൻ രാഘവൻ എന്നൊരു രാജാവിനെ ആശ്രയിച്ചിരുന്നതായി ഗ്രന്ഥാന്തത്തിലുള്ളതും താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്നതുമായ ശ്ലോകത്തിൽനിന്ന് കാണാവുന്നതാണ്.

> “ഇതി ധൃതരസസാരൈർഗ്ഗദ്യപദ്യൈരുദാരൈഃ
> കവിതുരവിതു(?)രസ്യ ശ്രാവ്യമാകർണ്ണ്യ കാവ്യം
> ഭൃഗുപതിവിജയശ്രീചിഹ്നമഹ്നായ തുഷ്യ–
> ന്നഭിലഷിതമമുഷ്യാമോഘയദ്രാഘവേന്ദ്രഃ”

ശ്രീരാമന്റെ പരശുരാമവിജയത്തെ വിഷയീകരിച്ചു താൻ രചിച്ച പ്രസ്തുതകാവ്യം കണ്ടു സന്തോഷിച്ച രാഘവൻ തന്റെ ആശയെ ഫലപൂർണ്ണമാക്കി എന്നാണല്ലോ പ്രസ്തുത ശ്ലോകത്തിന്റെ സാരം. അതുകൊണ്ടാണ് അതിന് അമോഘരാഘവം എന്നു പേർ വന്നത്. ഈ രാഘവൻ രാഘവാനന്ദന്റെ പുരസ്കർത്താവായി കോലത്തുനാട്ടിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന രാഘവനാണെന്നു തോന്നുന്നു. കേരളത്തിലെന്നപോലെ സംസ്കൃതത്തിലും ദേശഭാഷയിലും അത്ര വളരെ ചമ്പുക്കൾ ഇന്ത്യയുടെ ഇതര ഭാഗങ്ങളിൽ ഒരിടത്തും വിരചിതങ്ങളായിട്ടില്ല. ഇതുവരെ അറിഞ്ഞിടത്തോളം കേരളത്തിലെ ആദ്യത്തെ ചമ്പു അമോഘരാഘവം തന്നെയാണ്.

കേരളത്തിലെ പ്രഥമഗണനീയന്മാരായ വ്യാഖ്യാകാരന്മാരിൽ അന്യതമനാണ് ശിവരാമൻ. അദ്ദേഹത്തെക്കുറിച്ച് ഇതിനു മുൻപുതന്നെ ചില വിവരങ്ങൾ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹം കേരളീയനായ ഒരു ദ്രാവിഡബ്രാഹ്മണനാണെന്ന് ഊഹിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ശാരദതനയന്റെ ഭാവപ്രകാശനത്തെ ഒരു പ്രമാണഗ്രന്ഥമായി ശിവരാമൻ ഉദ്ധരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു ക്രി. പി. പന്ത്രണ്ടാം ശതകത്തിനു പിന്നീടാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാലമെന്നു ക്ലിപ്തമായി പറയാം. കൂടിയാട്ടത്തിൽ ചാക്യാന്മാർ പ്രയോഗിക്കുന്ന തപതീസംവരണം, സുഭദ്രാധനഞ്ജയം, നാഗാനന്ദം എന്നീ നാടകങ്ങൾക്കു് അദ്ദേഹം യഥാക്രമം രചിച്ചിട്ടുള്ള വിവരണം, വിചാരതിലകം, വിമർശിനി എന്നീ വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ സരസങ്ങളും സർവങ്കഷങ്ങളും, വ്യാകരണം അലങ്കാരം മുതലായ ശാസ്ത്രങ്ങളിലും ഇതിഹാസപുരാണങ്ങളിലും അദ്ദേഹത്തിനുള്ള അഗാധമായ ജ്ഞാനത്തെ സ്പഷ്ടീകരിക്കുന്നവയുമാണ്. വ്യാഖ്യാതാവു് ഒരു ശിവഭക്തനായിരുന്നു എന്നും ആ നിബന്ധനങ്ങളിൽനിന്നു വെളിവാകുന്നുണ്ട്. താഴെക്കാണുന്ന ശ്ലോകങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിന്റേതാണ്.

> “പ്രണിപത്യ ചന്ദ്രചൂഡം ശ്രീമൽകുലശേഖരാനീന്ദ്രകൃതം
> തപതീസംവരണാഖ്യം നാടകമധികൃത്യ
> വിവരണംക്രിയതേ.”
>
> (സംവരണവ്യാഖ്യ)
>
> “ശിവായാശേഷഗുരവേ ശിവായൈ തദ്ഭിദാഭിദേ
> ആഭ്യാമനന്യരൂപായ മഹ്യഞ്ച സതതം നമഃ
> യതശ്ശിവസ്യാങ്കരിതാ വിദുഷാഞ്ച കൃപാ മയി
> വ്യാകരോമി യഥാബോധം തൽ സുഭദ്രാധനഞ്ജയം.”
> (ധനഞ്ജയവ്യാഖ്യ)
>
> “ഗുണവ്യതികരക്രമപ്രസൃമരാന്യധീവൃത്തിഭിഃ
> പ്രഗേതനമനജ്ത്സിതശ്രുതിപഥൈരനാദീനവം
> പരാശരജജൈമിനിപ്രമുഖവിദ്വദഗ്രേസരൈഃ
> പ്രവർത്തിതമനുത്തമം മതമതദ്വിദപ്യാശ്രയേ.
>
> വ്യസ്താവ്യസ്തതയാശേഷതത്വസ്വാത്മസുനിർഭരം
> ശിവം ദേശികമാശ്രിത്യ നാഗാനന്ദം വിമൃശ്യതേ.”
> (നാഗാനന്ദവ്യാഖ്യ—ഉപക്രമം)
>
> “ശ്രീശങ്കരോരുകരുണാജനനീഭൃതേന
> രാമേണ ദാശരഥിവൃത്തസുജീവനേന
> സാഹിത്യമാർഗ്ഗപരിചംക്രമണപ്രയാസം
> ശിഷ്യാൻ വിബോധയിതുമേഷ കൃതോ വിചാരഃ
>
> ദ്വിഷതാം ന ഗുണഃ കോപി ന ദോഷസ്സുഹൃദാമപി
> പ്രകാശേത; തടസ്ഥോത്ര വിവിനക്ത്യുഭയം ജനഃ.” (ടി.
> ഉപസംഹാരം)

ഉപോത്തമശ്ലോകത്തിൽനിന്നു ശിവരാമനെ രാമനെന്നും വിളിച്ചുവന്നിരുന്നു എന്നും, രാമായണംവായനയായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവികാമാർഗ്ഗമെന്നും അദ്ദേഹത്തിന് അനേകം ശിഷ്യന്മാരുണ്ടായിരുന്നു എന്നു കാണാവുന്നതാണ്.

19 രാമായണവ്യാഖ്യ സർവ്വാർത്ഥസാരം

വാല്മീകി രാമായണത്തിനു സർവ്വാർത്ഥസാരം എന്നൊരു വ്യാഖ്യാനമുണ്ട്. അതിന്റെ പ്രണേതാവായ വെങ്കടേശ്വരൻ ശിവരാമന്റെ ശിഷ്യനായിരുന്നു എന്നുള്ളതിനു താഴെക്കാണുന്ന ശ്ലോകം തെളിവാണ്.

> “ശിവസ്യ രാമസ്യ ഗുരോർമ്മഹാകവേർ–
> ന്നിയോജനാനുഗ്രഹണോപദേശനൈഃ
> തയാശിഷാരണ്യകകാണ്ഡമർത്ഥതഃ
> സമുജ്ജ്വലം വ്യാകൃത വെങ്കടേശ്വരഃ.”

ചില പ്രാചീനഗ്രന്ഥങ്ങൾ

ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രത്തിനു കേരളത്തിൽ പൂർവ്വകാലം മുതല്ക്കു തന്നെ വളരെ പ്രചാരവും പ്രാമാണികതയും സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ ശാസ്ത്രത്തിൽ കേരളീയർക്കുള്ള സർവങ്കഷമായ ജ്ഞാനവും സുപ്രസിദ്ധമാണ്. അനവധി വിശിഷ്ടങ്ങളായ ജ്യോതിഷഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഇവിടെ ഓരോ കാലത്ത് ഓരോ ദൈവജ്ഞന്മാർ രചിച്ചിട്ടുണ്ട്. അവയിൽ അതിപ്രാചീനങ്ങളായ ദേവകേരളം, ശുക്രകേരളം, വരരുചി കേരളം, കേരളീയസൂത്രം മതലായവയുടെ കാലത്തെപ്പറ്റി വ്യവസ്ഥിതമായി ഒരനുമാനവും ചെയ്യുവാൻ തരമില്ല. ദേവ കേരളത്തിൽ

> “കേരളേ വിഷയേ കശ്ചിദച്യുതോ നാമ ഭൂസുരഃ
> ബൃഹസ്പതിം സമുദ്ദിശ്യ സ ചക്രേ തപ ഉത്തമം”

കേരളീയനായ അച്യുതൻ എന്ന ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ ബൃഹസ്പതിയെ ഉദ്ദേശിച്ച തപസ്സു ചെയ്യുകയും ബൃഹസ്പതി പ്രത്യക്ഷീഭവിച്ച് എന്തു വരം വേണമെന്നു ചോദിച്ചതിന് അതീതാനാഗതജ്ഞാനമുണ്ടാകണമെന്നു പ്രാർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്തതായും, അപ്പോൾ ആദികാലത്തിൽ ശ്രീനാരായണൻ നാലുലക്ഷം ഗ്രന്ഥമായി രചിച്ച ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രം താൻ ദേവേന്ദ്രനുവേണ്ടി ഇരുപതിനായിരം ഗ്രന്ഥമായി സംഗ്രഹിച്ചു എന്നും അതിൽ ജാതകസ്കന്ധം രണ്ടായിരം ഗ്രന്ഥമുണ്ടെന്നും അതു് ആ ഭക്തനു നല്കാമെന്നും ദേവഗുരു അരുളിച്ചെയ്തതായും പീഠികയിൽ പ്രസ്താവന കാണുന്നു. പിന്നീട് അച്യുതൻ ശുക്രനേയും ശ്രീപരമേശ്വരനേയും പ്രസാദിപ്പിച്ച് അവർ യഥാക്രമം നിർമ്മിച്ച ആയിരം ഗ്രന്ഥവും രണ്ടായിരം ഗ്രന്ഥവും കൂടി വാങ്ങി അങ്ങനെ തന്റെ ശിഷ്യന്മാരെ ഗുരുമതവും ശുക്രമതവും സാംബശിവമതവും പഠിപ്പിച്ചുവത്രേ.

ശുക്രകേരളം പത്തധ്യായത്തിലുള്ള ഒരു ഗ്രന്ഥമാണ്. അതിനു ഭൃഗുകേരളമെന്നും കേരളരഹസ്യമെന്നും കേരളീയമെന്നും കൂടി പേരുകൾ കാണുന്നു. വരരുചികേരളത്തിനു ജാതകരഹസ്യമെന്നും കേരളനിർണ്ണയമെന്നും കൂടി സംജ്ഞകളുണ്ട്. അതിന്റെ നിർമ്മാതാവു വാക്യകാരനായ വരരുചിതന്നെ ആയിരിക്കാം.

> “ഭാഗ്യാധിപേ വിക്രമസ്ഥേ പാപാധിപസമന്വിതേ
> പഞ്ചമാധിപവീക്ഷേണ ഇതി കേരളനിശ്ചയഃ”
> “കർമ്മാധിപേ മേഷഗതേ ഭാഗ്യാധിപസമന്വിതേ
> ബ്രഹ്മലോകം ഭവേത്തസ്യ ഇതി കേരളനിശ്ചയഃ”

എന്നീ ശ്ലോകങ്ങൾ ആ ഗ്രന്ഥത്തിലുള്ളവയാണ്. കേരളീയസൂത്രവും ഫലഭാഗത്തെ പരാമർശിക്കുന്ന ഒരു ഗ്രന്ഥംതന്നെ. ഇവയെല്ലാം ഇന്നു കേരളത്തിലേക്കാൾ കൂടുതൽ പ്രചാരം കാണുന്നതു തമിഴ്നാട്ടിലും ആന്ധ്രദേശത്തിലുമാണ്.

പരഹിതം

ക്രി. പി. 682–ാമാണ്ടിടയ്ക്കു തിരുനാവായിൽ വെച്ചുനടന്ന മാമാങ്കമഹോത്സവത്തിൽ കേരളത്തിലെ ജ്യോത്സ്യന്മാർ ആര്യഭടന്റെ പരഹിതഗണിതം സ്വീകരിച്ച് അതു പരിഷ്കരിക്കുകയുണ്ടായി. ആര്യഭടാചാര്യൻ ക്രി. പി. 499-ൽ ആണ് തന്റെ ഗണിതഗ്രന്ഥം നിർമ്മിച്ചതെന്നും അതിലേ ഗണനസമ്പ്രദായം രണ്ടു ശതകം കഴിയുന്നതിനുമുൻപു കേരളീയർക്കു പുതുക്കുവാൻ സാധിച്ചു എന്നും അറിയുന്നതു നമുക്ക് അഭിമാനഹേതുകമാണ്.

21 പ്രഥമഭാസ്കരാചാര്യൻ

പ്രഥമഭാസ്കരാചാര്യൻ ഭാരതത്തിലേ പ്രാമാണികനായ ഒരു ഗണിതജ്ഞനാണ്. ക്രി. പി. 522-ൽ അദ്ദേഹം കർമ്മനിബന്ധം എന്നുകൂടിപ്പേരുള്ള മഹാഭാസ്കരീയം നിർമ്മിച്ചു. അതു കൂടാതെ ആര്യഭടീയത്തിന് ഒരു വ്യാഖ്യാനവും ലഘുഭാസ്കരീയമെന്ന പേരിൽ ആര്യഭടീയത്തിന്റെ ഒരു സങ്ഗ്രഹവും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൃതികളായി നമുക്കു ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. ലീലാവതീകാരനായ ദ്വിതീയഭാസ്കരാചാര്യൻ ജീവിച്ചിരുന്നതു ക്രി. പി. പതിനൊന്നാം ശതകത്തിലാണ്. പ്രഥമഭാസ്കരൻ ഒരു കേരളീയനായിരുന്നു എന്നാണ് ലക്നൗവിലേ ഏ.എൻ. സിങ്ങ് തുടങ്ങിയ പണ്ഡിതന്മാരുടെ പക്ഷം; അതിനു ചില ന്യായങ്ങളുമുണ്ട്. അതു ശരിയാണെങ്കിൽ ക്രി. പി. 682-ൽ നടന്ന കരണപരിഷ്കരണം ആശ്ചര്യജനകമല്ല.

22 ശങ്കരനാരായണൻ

പ്രഥമഭാസ്കരന്റെ ലഘുഭാസ്കരീയത്തിനു ശങ്കരനാരായണൻ എന്ന ഒരു കേരളീയപണ്ഡിതൻ ശങ്കരനാരായണീയം എന്നൊരു വ്യാഖ്യാനം നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജന്മദേശം ‘കൊല്ലപുരി’ എന്ന് ആ ഗ്രന്ഥത്തിൽ കാണുന്ന കൊല്ലമാണ്. ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ നിർമ്മിതി ക്രി. പി. 869-നു സമമായ കൊല്ലം 44-ൽ ആണെന്ന് അദ്ദേഹംതന്നെ “ശകാബ്ദാഃ പുനരിഹ ചന്ദ്രരന്ധ്രമുനിസംഖ്യയാ അസ്മാഭിരവഗതാഃ” എന്ന പങ്ക്തിയിൽ സ്പഷ്ടമായി പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. “കൊല്ലപുര്യാം വിഷുവച്ഛായയാ പഞ്ചദശ സംഖ്യാസമ്പാദിതരാശിപ്രമാണാഃ കടപയാദ്യക്ഷരബദ്ധാഃ പഠ്യന്തേ” എന്നും “ക്രിയാദയഃ കൊല്ലപുരീസമുച്ഛ്റിതാഃ ക്രമോൽക്രമേണൈവ ഭവന്തി രാശയഃ” എന്നും ഉള്ള ഭാഗങ്ങളിൽ കൊല്ലത്തെ സ്മരിച്ചിരിക്കുന്നു. രവിവർമ്മാവെന്നും രാമദേവനെന്നും സൂര്യവംശജരായ രണ്ടു കേരളരാജാക്കന്മാരെപ്പറ്റിക്കൂടി ശങ്കരനാരായണൻ പ്രസ്താവിക്കുന്നു. അവരുടെ രാജധാനി മഹാദേയപുരം, അതായതു കൊടുങ്ങല്ലൂരായിരുന്നു. അവർ ചേരചക്രവർത്തിമാരായിരുന്നു എന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. 844-ൽ ആണ് രവിവർമ്മാവ് അന്തരിച്ചതു്; അനന്തരം അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുത്രനായ രാമദേവൻ അഭിഷിക്തനായി. രവിവർമ്മകുലശേഖരൻ ഒരു വിശിഷ്ടമായ ഗണിതഗ്രന്ഥത്തിന്റേയും നിർമ്മാതാവായിരുന്നതിനാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ രാജ്യഭാരകാലത്താണ് കൊല്ലവർഷം സ്ഥാപിതമായതു് എന്ന് ഉറപ്പിച്ചു പറയാം. രാമവർമ്മാവ് പട്ടത്തു വാസുദേവഭട്ടതിരിയുടെ പുരസ്കർത്താവായിരുന്നു. ശങ്കരനാരായണന്റെ താഴെക്കാണുന്ന വാക്യങ്ങൾ പ്രകൃതത്തിൽ അനുസന്ധേയങ്ങളാണ്.

(1) “ഗോളാന്മഹോദയപുരേ രവിവർമ്മദേവ–
സംബന്ധയന്ത്രവലയാങ്കിതരാശിചക്രാൽ
ഭാനോഃകുളീരദശഭാഗഗതേ തുലാന്ത്യം
ലഗ്നം മയാ വിദിതമാശു വദേഹ കാലം”

(2) “ശ്രീമന്മഹോദയപുരേ കുലശേഖരേണ
കർത്തും സഭാം കുശലശില്പിഭിരദ്യ രാജ്ഞാ
ആജ്ഞപ്തമാശു സമമണ്ഡലരുദ്ധസൂര്യ–
ച്ഛായാവശാൽ കഥയ ശക്രജലേശസൂത്രം”

(3) “ഉക്തം കേരളവംശകേതുരവിണാ മദ്ധ്യാഹ്നശങ്കുപ്രഭാ–
ദേശേസ്മിൻ കിയതീതി രാശിഷു ഗതേ ഭാനൗ
ക്രിയാദ്യാദിഷു
പ്രത്യേകം വിഗണയ്യ വത്സരശതം ഛായാപ്രമാണം
ക്രമാൽ
പ്രത്യക്ഷം ഹി ദിനദ്വയേന ഗണിത പത്രേ ലിഖിത്വാനയ.”

(4) “രൂപാഗ്നിഭ്രുതഗദിതോക്ഷഗുണോ ദിനാർദ്ധേ
ഛായാ രവേഃ ഷഡ്ഗുതുഭിഃ പ്രമിതപ്രമാണാ
ഛായാർക്കമാശു വിഗണയ്യ ഗതം വദേതി
പ്രോക്തം നൃപേന്ദ്രരവിണാ കുലശേഖരേണ.”

(5) “ദേശാന്തരേ ക്വാപി ഗതസ്യ യസ്യ
തദ്ദേശസംഭ്രുതപലാവലംബൗ
ജ്ഞേയൗ കഥം തദ്ദിവസൗ വദേതി
ശ്രീമാനവോചദ്രവിവർമ്മദേവഃ”

(6) അസ്മിന്നർത്ഥേ രാജ്ഞാ കേരളവംശപ്രദീപേന
കദാചിൽ
കുലശേഖരേണേദമുക്തം.

(7) അത്രാപി ശ്രീരവിവർമ്മദേവഃ കദാചിദ്ഗ്രഹയുദ്ധവിജ്ഞാന പ്രകടനാർത്ഥമാഹ
“ചാപപ്രവിഷ്ടഗുരുസൗരിസമത്വകാലം
യാമ്യോത്തരം ഗമനമന്തരതഃ പ്രമാണം
ആചക്ഷ്വ സർവമവഗമ്യ ഭടോക്തമാർഗ്ഗാ–
ദിത്യുക്തവാൻ രവിരശേഷനൃപാഭിവന്ദ്യഃ.

(8) …രിപുമഥനം കർത്തുകാമേന രാജ്ഞാ
ചാരൈർവാർത്താം വിദിത്വാ രവികുലപതിനാരാമദേവേന
ലഗ്നം”

(9) “പുത്രശ്രീരവിവർമ്മനൃപതേർദ്ദീപ്താംശുവംശോദിതഃ”

മഹോദയപുരത്തിൽ രവിവർമ്മദേവൻ ഒരു നക്ഷത്രബങ്കളാവു സ്ഥാപിച്ചിരുന്നതായും ഒന്നാമത്തെ ശ്ലോകത്തിൽനിന്നു വെളിപ്പെടുന്നു. കേരളത്തിൽ ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രത്തിനു ക്രി. പി. ഒൻപതാം ശതകത്തിൽ എത്രമാത്രം അഭിവൃദ്ധി സിദ്ധിച്ചുകഴിഞ്ഞിരുന്നു എന്നു ശങ്കരനാരായണീയം സ്ഫടികസ്ഫുടമായി വിശദീകരിക്കുന്നു.

ഗോവിന്ദനെന്നു പേരുള്ള ഒരു ഭട്ടതിരി ജനിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഇല്ലം ഇപ്പോളില്ല. “രക്ഷേദ്ഗോവിന്ദമർക്കഃ” എന്നതു ഭട്ടതിരിയുടെ ജനനകാലത്തേയും “കാളിന്ദീപ്രിയസ്തുഷ്ടഃ” എന്നതു നിര്യാണകാലത്തേയും കുറിക്കുന്ന കലിദിനവാക്യങ്ങളാണെന്ന് ഐതിഹ്യമുള്ളതുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹം കൊല്ലവർഷം 412-മുതൽ 470-വരെ (ക്രി. പി. 1237–95) ജീവിച്ചിരുന്നതായി കണക്കാക്കാവുന്നതാണ്. പരദേശത്തു പോയി കഞ്ചനൂരാഴ്വാർ എന്ന പണ്ഡിതനിൽനിന്നു ജ്യോതിഷത്തിൽ ഉൽഗ്രന്ഥങ്ങൾ അഭ്യസിച്ചതായും തിരിയെ വന്ന് ഒരു വ്യാഴവട്ടക്കാലം തൃശ്ശൂർ വടക്കുന്നാഥനെ ഭജിച്ചതായും പുരാവൃത്തജ്ഞന്മാർ പറയുന്നു. ഭട്ടതിരിയുടെ അമ്മയുടെ ഇല്ലം പാഴൂരായിരുന്നുവത്രേ. പാഴൂരിൽ അദ്ദേഹത്തിനു ദൈവയോഗത്താൽ ഒരു കണിയാട്ടിയിൽ പുത്രനുണ്ടായതായും ആ ഗൃഹത്തിലെ പടിപ്പുരയിൽനിന്നു പ്രസ്തുത കുടുംബത്തിലെ കണിയാന്മാർ പറയുന്നതെല്ലാം ഒത്തുവരട്ടെ എന്നനുഗ്രഹിച്ചിട്ട് അദ്ദേഹം സമാധിയടഞ്ഞതായും കേട്ടുകേൾവിയുണ്ടു്. ആ പടിപ്പുരയിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭൗതികപിണ്ഡം അടക്കം ചെയ്തിരിക്കുന്നു എന്നാണ് ജനവിശ്വാസം. ഈ ഐതിഹ്യത്തിൽ കഴമ്പില്ലെന്നും ജ്യോത്സ്യന്മാർ എന്ന നിലയിൽ പാഴൂർ കണിയാന്മാർക്കു പ്രസിദ്ധി സിദ്ധിച്ചിട്ടു രണ്ടുമൂന്നു ശതകങ്ങളേ ആയിട്ടുള്ളു എന്നും ചിലർ വാദിക്കുന്നുണ്ടു്. എന്നാൽ ആ വാദം പ്രസ്തുതവിഷയത്തിലുള്ള ഐതിഹ്യത്തെ പാടേ തിരസ്കരിക്കുന്നതിനു പര്യാപ്തമാകുന്നില്ല. ഭട്ടതിരിക്കും പാഴൂർ പടിപ്പുരയ്ക്കും തമ്മിൽ അഭേദ്യമായ ഏതോ ബന്ധമുണ്ടായിരുന്നു എന്നുള്ള വസ്തുത അനപലപനീയമായിത്തന്നെ അവശേഷിക്കുന്നു.

23 ഭട്ടതിരിയുടെ കൃതികൾ

ഭട്ടതിരിയുടെ പ്രധാനകൃതി ‘ദശാധ്യായി’ എന്ന പ്രസിദ്ധമായ ജ്യോതിഷഗ്രന്ഥമാകുന്നു. വരാഹമിഹിരാചാര്യൻ അവന്തിദേശത്തിൽ ക്രി. പി. ആറാം ശതകത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്നു. അദ്ദേഹം ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രത്തിൽ പ്രമാണഭൂതമായ ബൃഹജ്ജാതകം എന്ന ഗ്രന്ഥം ഇരുപത്താറധ്യായത്തിൽ രചിക്കുകയുണ്ടായി. ‘സ്വല്പം വൃത്തവിചിത്രമദ്ഭുതരസം’ എന്ന് അഭിജ്ഞന്മാർ പ്രശംസിച്ചിട്ടുള്ള ആ ഗ്രന്ഥത്തിലെ ആദ്യത്തെ പത്തധ്യായങ്ങൾക്കു ഭട്ടതിരി നിർമ്മിച്ച പ്രൗഢമായ വ്യാഖ്യാനമാണ് ‘ദശാധ്യായി. ‘വ്യാഖ്യാതാവ് ഉപക്രമിക്കുന്നത് ഇങ്ങനെയാണ്–

“ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രമിദം വിധായ വിപുലം ത്രിസ്കന്ധഭിന്നം പുരാ
ലോകാനാം മതിമാന്ദ്യതഃ കലിയുഗേ തൽപാതഭീത്യാ
 പുനഃ
സ്വല്പം തൽ സകലം തതോ
 രചിതവാനാദിത്യദാസാത്മജോ
ഭൂത്വാ യോ മിഹിരം വരാഹമിഹിരം നാമ്നാ
 നമസ്കുർമ്മഹേ
വരാഹഹോരാശാസ്ത്രസ്യ വിജ്ഞാതോർത്ഥോഥ യോ
 മയാ
സ തു ശിഷ്യാവബോധാർത്ഥം സംക്ഷേപേണ
 വിലിഖ്യതേ”.

ആദ്യത്തെ ശ്ലോകത്തിൽ ഭട്ടതിരി വരാഹമിഹിരനെ സൂര്യനോട്ട് ഉപമിയ്ക്കുന്നു. ഗണിതം, സംഹിത, ഹോര ഇവയാണ് മൂന്നു സ്കന്ധങ്ങൾ. രണ്ടാമത്തെ ശ്ലോകത്തിലെന്നപോലെ ഗ്രന്ഥാവസാനത്തിലും “നൈഷാ പാണ്ഡിത്യപ്രകടനായ കൃതാസ്വാവഗതാർത്ഥൻ മന്ദബുദ്ധയേ ശിഷ്യായോപദേഷ്ടുമേവ” എന്നു ദശാധ്യായി നിർമ്മിച്ചതിന്റെ ഉദ്ദേശത്തെപ്പറ്റി പ്രസ്താവിക്കുന്നു. പത്ത് അദ്ധ്യായങ്ങളുടെ വ്യാഖ്യാനമെഴുതിക്കഴിഞ്ഞപ്പോൾ അതിനുമേലുള്ള അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ കൂടുതലായൊന്നും ആചാര്യൻ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടില്ലെന്നു തോന്നി അവയെ ഭട്ടതിരി സ്പർശിക്കാതെ വിട്ടുകളഞ്ഞു എന്നാണ് പഴമക്കാർ പറഞ്ഞുവരുന്നത്. ‘മുഹൂർത്തരത്നം’ മുതലായി വേറേയും ചില ജ്യോതിഷഗ്രന്ഥങ്ങൾ അദ്ദേഹം രചിച്ചിട്ടുണ്ട്. സ്ഫുടനിർണ്ണയതന്ത്രവിവൃതി എന്ന അവിജ്ഞാതകർത്തൃകമായ ഒരു ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രനിബന്ധത്തിൽ താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്ന പദ്യഗദ്യങ്ങൾ കാണുന്നു–

“ബ്രഹ്മാണം മിഹിരം വസിഷ്ഠപുലിശൗ ഗർഗ്ഗം മുനിം
 ലോമശം
ശ്രീപത്യാര്യഭടൗ വരാഹമിഹിരം ലല്ലഞ്ച മുഞ്ജാളകം
ഗോവിന്ദം പരമേശ്വരം സതനയം ശ്രീനീലകണ്ഠം ഗുരൂൻ
വന്ദേ ഗോളവിദശ്ച മാധവമുഖാൻ വാല്മീകിമുഖ്യാൻ
 കവീൻ”

ബ്രഹ്മസൂര്യവസിഷ്ഠപുലിശലോമശാഃ പഞ്ച സിദ്ധാന്താചാര്യഃ; ഗർഗ്ഗസ്യാപി പഞ്ചസിദ്ധാന്തതുല്യകക്ഷ്യത്വാൽ; ശ്രീപതിസ്സിദ്ധാന്തശേഖരാദീനാം കർത്താ; ലല്ലഃ ശിഷ്യധീവൃദ്ധി ദാഖ്യസ്യ തന്ത്രസ്യ കർത്താ; മുഞ്ജാളകോ മാനസസ്യ കർത്താ; ഗോവിന്ദോ മുഹൂർത്തരത്നാദി കർത്താ; പരമേശ്വരോ ദൃഗ്ഗണിതാഖ്യസ്യ കരണസ്യ കർത്താ; തസ്യ തനയോ ദാമോദരാഖ്യഃ; തസ്യ ശിഷ്യശ്ശ്രീനീലകണ്ഠഃ തന്ത്രസങ്ഗ്രഹാദീനാം കർത്താ; മാധവോ വേലാരോഹാദീനാം കർത്താ”. ബ്രഹ്മാവ്, സൂര്യൻ, വസിഷ്ഠൻ, പുലിശൻ, ലോമശൻ ഇവർ പഞ്ചസിദ്ധാന്തങ്ങളുടെ ഉപജ്ഞാതാക്കന്മാരാണ്. ബ്രഹ്മസിദ്ധാന്തത്തിനു പിതാമഹസിദ്ധാന്തമെന്നും ലോമശസിദ്ധാന്തത്തിനു രോമകസിദ്ധാന്തമെന്നുംകൂടി പേരുണ്ട്. പൗലിശം ഗ്രീസിലും, രോമകം റോമൻസാമ്രാജ്യത്തിലും ജനിച്ച സിദ്ധാന്തങ്ങളെന്നാണ് ആധുനികഗവേഷകന്മാരുടെ അഭിപ്രായം. സൂര്യ സിദ്ധാന്തവും സൂര്യൻ മയന് രോമകത്തിൽവച്ച് ഉപദേശിച്ചതാണെന്നു കാണുന്നു. സിദ്ധാന്തശേഖരകർത്താവായ ശ്രീപതി, ശിഷ്യധീവൃദ്ധി കർത്താവായ ലല്ലൻ, മാനസകർത്താവായ മുഞ്ജാളകൻ ഇവരെല്ലാം വിദേശീയർതന്നെ. മുഹൂർത്തരത്നകാരനായ ഗോവിന്ദൻ ആര്യഭടീയവ്യാഖ്യാതാവായ ഗോവിന്ദസ്വാമിയാണെന്ന് ഊഹിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ദൃഗ്ഗണിതകർത്താവായ പരമേശ്വരൻനമ്പൂരിയേയും മറ്റും പറ്റി മേൽ പ്രതിപാദിക്കും. ദശാധ്യായിയുടെ മാഹാത്മ്യത്തെപ്പറ്റി പ്രശ്നമാർഗ്ഗത്തിൽ ഇങ്ങനെ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു.

“അദൃഷ്ട്വാ യോ ദശാധ്യായീം ഫലമാദേഷ്ടു മിച്ഛതി
സമിച്ഛതി സമുദ്രസ്യ തരണം സ പ്ലവം വിനാ.”

തൃപ്പറങ്ങോട്ടപ്പനെപ്പറ്റി ഭട്ടതിരി രചിച്ചിട്ടുള്ളതും ദശാധ്യായിയുടെ അവസാനത്തിലുള്ളതുമായ ഒരു ശ്ലോകമാണ് താഴെച്ചേർക്കുന്നത്–

“സ്മരതു ഭുജങ്ഗമഹാരം മമ ഹൃദി തേജോ
 മഹാവിഷാഹാരം
ശ്വേതാരണ്യേവിഹാരം ശ്വേതം ശീതാംശുശേഖരം ഹാരം.”

ഇപ്രകാരം ക്രി. പി. 1300 വരെ സംസ്കൃത സാഹിത്യത്തെ പോഷിപ്പിച്ച കേരളീയരിൽ പലരും മഹനീയന്മാരായിരുന്നു. അദ്വൈതവേദാന്തത്തിൽ സർവതന്ത്രസ്വതന്ത്രനായ ഭഗവൽപാദർ, പൂർവമീമാംസയിൽ പ്രഭാകരമിശ്രൻ, നാടകത്തിൽ ശക്തിഭദ്രൻ, യമകത്തിൽ വാസുഭട്ടതിരി, സ്തോത്രത്തിൽ വില്വമങ്ഗലത്തു സ്വാമിയാർ, ജ്യോതിഷത്തിൽ തലക്കുളത്തു ഭട്ടതിരി ഇവർ ഏതു പണ്ഡിതന്റെ മുക്തകണ്ഠമായ ശ്ലാഘയേയാണ് ആർജ്ജിക്കാത്തത്! കേരളത്തിന്റെ അന്യാദൃശമായ സൽകീർത്തി അവരാലും അവരെപ്പോലെയുള്ള മറ്റനേകം മഹാത്മക്കളാലും പണ്ടുപണ്ടേ പ്രതിഷ്ഠിതമായിട്ടുണ്ടെന്നുള്ള വസ്തുത നമുക്ക് അത്യന്തം ഹൃദയോത്തേജകമാകുന്നു.

കൃഷ്ണൻ എന്നൊരാചാര്യനാൽ വിരചിതമായി കൃഷ്ണീയം, അഥവാ ചിന്താജ്ഞാനം എന്ന പേരിൽ ഒരു ജ്യോതിഷഗ്രന്ഥമുണ്ട്. ഇതിൽ ആകെ മുപ്പത്തിരണ്ടധ്യായങ്ങളും ഒരു പരിശിഷ്ടവും അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. പ്രശ്നവിഷയത്തിലും ജാതകവിഷയത്തിലും ഈ ഗ്രന്ഥത്തെ കേരളീയർ ഒരു പ്രമാണമായി സ്വീകരിക്കുന്നു; ഇതിന് അന്യാദൃശമായ പ്രചാരമാണ് കേരളത്തിലെങ്ങുമുള്ളത്.

> "വ്യാകരണാദിഷ്വങ്ഗേഷ്വവഗതതത്വസ്യദൈവ ശാസ്ത്രവിദഃ
> കൃഷ്ണസ്യ കൃതിശ്ചിന്താജ്ഞാനം കൃഷ്ണീയമിതി നാമ്നാ"

എന്ന മുപ്പത്തിരണ്ടാമധ്യായത്തിന്റെ ഒടുവിലുള്ള പദ്യത്തിൽ നിന്ന് അദ്ദേഹം ജ്യോതിഷത്തിനു പുറമേ വ്യാകരണം തുടങ്ങിയ വേദാങ്ഗങ്ങളിലും നിഷ്ണാതനായിരുന്നു എന്നു കാണാവുന്നതാണ്. ദേശമേതെന്നു അറിയുന്നില്ല.

> "അർത്ഥാനതിപ്രകീർണ്ണാൻ ഹോരാശാസ്ത്രാന്തരേഭ്യ ഉദ്ധൃത്യ
> ഗ്രഥിതമിദമനപശബ്ദം ഹോരാശാസ്ത്രം സമാസേന.
> അതിസംക്ഷേപോ/ശക്യോ ജ്ഞാതും ഹ്യതിവിസ്തരോ മതിംഹന്തി;
> യുക്തം പ്രമാണയുക്ത്യാ കൃതമിദമുഭയം പരിത്യജ്യ"

എന്നീ പദ്യങ്ങളിൽ ഗ്രന്ഥകാരൻ തന്റെ കൃതിക്കുള്ള വൈശിഷ്ട്യത്തെ പ്രഖ്യാപനംചെയ്യുന്നു. നഷ്ടപ്രശ്നം, മുഷ്ടിപ്രശ്നം മുതലായ പ്രശ്നങ്ങൾ പറഞ്ഞ് ഒപ്പിക്കണമെങ്കിൽ കൃഷ്ണീയത്തിന്റെ സാഹായ്യം അപരിത്യാജ്യമാണെന്നു ദൈവജ്ഞന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. ദേശമങ്ഗലത്ത് ഉഴുത്തിരവാരിയർ ഹോരാവിവരണത്തിൽ കൃഷ്ണീയത്തെ സ്മരിക്കുന്നു. പ്രശ്നമാർഗ്ഗകാരനായ ഇടയ്ക്കാട്ടു നമ്പൂരി കൃഷ്ണീയത്തെ ഒരു പ്രമാണഗ്രന്ഥമായി സ്വീകരിക്കുന്നു. ഇതുകൊണ്ടെല്ലാം കൊല്ലം എട്ടാംശതകത്തിനു മുമ്പാണ് അതിന്റെ നിർമ്മിതി എന്നു വ്യക്തമാകുന്നു. കുറേക്കൂടി ചുഴിഞ്ഞുനോക്കുകയാണെങ്കിൽ കൃഷ്ണീയഹോരയെ ഉണ്ണിയച്ചിചരിതം ചമ്പുവിൽ സ്മരിച്ചുകാണുന്നതുകൊണ്ട് കൊല്ലം അഞ്ചാംശതകത്തോളം പഴക്കവും അതിനു കല്പിക്കാവുന്നതാണ്. ഇടയ്ക്കാട്ടു പറയുന്നതു ഇങ്ങനെയാണ്–

> "ഹോരാം വരാഹമിഹിരാസ്യവിനിർഗ്ഗതാം യേ
> മാലമിവാദധതി ദൈവവിദസ്സുകണ്ഠേ,
> കൃഷ്ണീയശാസ്ത്രമപി ഭർത്തൃമതീവ സൂത്രം,
> തേഷാം സഭാസു മഹതീ ഭവതീഹ ശോഭാ"

മാലയേക്കാൾ മങ്ഗല്യസൂത്രം ഭർത്തൃമതിയായ സ്ത്രീകണ്ഠത്തിൽ ധരിക്കേണ്ടതു് അത്യാവശ്യമാകയാൽ പ്രശ്നമാർഗ്ഗകാരന്റെ പക്ഷത്തിൽ ഹോരാശാസ്ത്രത്തെ അപേക്ഷിച്ചു കൃഷ്ണീയ ശാസ്ത്രത്തിനു പ്രയോഗോപയോഗിത അധികമുണ്ടെന്നു വേണം വിചാരിക്കുവാൻ. ഇടയ്ക്കാട്ടു വീണ്ടും മറ്റൊരു ഘട്ടത്തിൽ "തൈരാദൗ കൃഷ്ണീയേ ശാസ്ത്രേ സമ്യക് പരിശ്രമഃ കാര്യഃ" എന്ന് ഊന്നിപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

കൃഷ്ണീയത്തിന് 'ചതുരസുന്ദരീ' എന്നൊരു പഴയ വ്യാഖ്യാനമുണ്ട്. അതിന്റെ പ്രണേതാവിനെപ്പറ്റി ഒന്നും അറിഞ്ഞുകൂടാ.

> "നത്വാ ത്രികാലതത്വജ്ഞം സർവജ്ഞം ക്രിയതേ മയാ
> വ്യാഖ്യാ കൃഷ്ണീയശാസ്ത്രസ്യ നാമ്നാ ചതുരസുന്ദരീ"

എന്നു മാത്രമേ അദ്ദേഹം ആ വ്യാഖ്യാനത്തെപ്പറ്റി പറയുന്നുള്ളു. പുലിയൂർ പുരുഷോത്തമൻനമ്പൂരിയുടെ ദൈവജ്ഞവല്ലഭ എന്ന വ്യാഖ്യാനം ആധുനികമാണ്.

25 ചില തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾ

പ്രയോഗമഞ്ജരി

കേരളത്തെപ്പോലെ ഒരിടത്തും വിശിഷ്ടങ്ങളും ബഹുമുഖങ്ങളുമായ തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഉണ്ടായിട്ടില്ല. അവയിൽ അത്യന്തം പ്രാചീനമായ ഒരു ഗ്രന്ഥമാണ് പ്രയോഗമഞ്ജരി. അതിന്റെ കാലം ഏതെന്നു പരിച്ഛേദിച്ചു പറയുവാൻ നിവൃത്തിയില്ലെങ്കിലും ക്രി. പി. പത്താമത്തേയോ പതിനൊന്നാമത്തേയോ ശതകത്തിൽ ആയിരിക്കുമെന്ന് ഉദ്ദേശിക്കാം. എന്തെന്നാൽ 14–ാം ശതകത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന വില്വമങ്ഗലത്തു സ്വാമിയാരുടെ ഗുരുനാഥനാണെന്ന് ഊഹിക്കാവുന്ന ഈശാനഗുരുദേവൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ‘പദ്ധതി’ എന്ന തന്ത്രഗ്രന്ഥത്തിൽ പല അവസരങ്ങളിലും പ്രസ്തുത കൃതിയിൽനിന്നു ശ്ലോകങ്ങളും മറ്റും പ്രാക്തനപ്രമാണരൂപത്തിൽ ഉദ്ധരിക്കുന്നു.

പ്രണേതാവ്

പ്രയോഗമഞ്ജരിക്കു മഞ്ജരി എന്ന പേരിലാണ് അധികം പ്രസിദ്ധി. അതിന്റെ പ്രണേതാവ് രവി എന്നൊരു നമ്പൂരിയാണെന്നും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിതാമഹൻ ഭവത്രാതനും പിതാവ് അഷ്ടമൂർത്തിയും ആയിരുന്നു എന്നും താഴെ കാണുന്ന ശ്ലോകങ്ങളിൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്.

> “ശിവപുരസദ്ഗ്രാമജുഷാ വിദ്ധ്യർപ്പിതസോമപാനശുദ്ധേന
> കാശ്യപഗോത്രപ്രഭൃണാ മാാരകുലാബ്ജ... വനഹംസേന
> ചമ്പാതീരതടാകാരാമസ്ഥ (സ്ഥിത?) ശാസ്തൃഗുപ്തേന
> രവിണാ ഹരിപാദാബ് ജഭൃങ്ഗേണ രചിതാ കൃതിഃ
> പ്രയോഗമഞ്ജരീ നാമ സംക്ഷേപകുസുമോജ്ജ്വലാ”

രവി ഒരു ചോമാതിരിയും കാശ്യപഗോത്രജനും ആണെന്നും മങ്കര തീവണ്ടിയാപ്പീസിനു മൂന്നു നാഴിക വടക്കുള്ള ചെമ്പറക്കുളങ്ങരക്കാവിലെ ശാസ്താവാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പരദേവതയെന്നുംകൂടി ഈ ശ്ലോകങ്ങളിൽ കാണാം. മാാരകുലം കൊട്ടുമണ്ട എന്ന ഇല്ലമാണെന്നു പ്രദ്യോതകാരൻ വിശദീകരിയ്ക്കുന്നു. ബഹ്വൃയാർജിയായിരുന്ന രവി എന്നും ആ വ്യാഖ്യാതാവു ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു. സ്വകൃതിയെപ്പറ്റി ഗ്രന്ഥകാരൻ ഇങ്ങനെ പ്രസ്താവിക്കുന്നു.

> “ഉദ്ദാമതാ ന വചസോ ന ച കൗതുകം മേ
> ബുദ്ധേശ്ശിവസ്യ ന ച ബോദ്ധുമലം ഹി തത്ത്വം
> ഹാസ്യോ ഭവാമി കരണേന നിബന്ധനസ്യ
> സ്പഷ്ടം തഥാപി ഖലു ചോദയതീഹ ഭക്തിഃ.
>
> ദുർജ്ഞേയാനി ബഹൂനി മന്ദമതിഭിസ്തന്ത്രാണി ഗൗരീപതേ–
> രുദ്ഗീർണ്ണാനി മുഖാംബുജാദവികലസ്ത്വേകത്ര തേഷാം ക്രിയാഃ
> നോക്താസ്തേന ശിവാഗമാംശ്ച നിഖിലാനുദ്വീക്ഷ്യ താസ്താഃ ക്രിയാഃ
> സംക്ഷിപ്യ പ്രവദാമി യാശ്ച വിഹിതാ ലിങ്ഗപ്രതിഷ്ഠാവിധൗ.”

ശൈവാഗമങ്ങളുടെ സംക്ഷേപമാണ് മഞ്ജരിയെന്ന് ഈ പ്രസ്താവനയിൽ നിന്നു വിശദമാകുന്നുണ്ടല്ലോ. ആകെ ഇരുപത്തൊന്നു പടലങ്ങളാണ് ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ അടങ്ങിയിരിയ്ക്കുന്നതു്. രവിയുടെ ശ്ലോകങ്ങൾക്കു നല്ല രചനാസൗഷ്ഠവമുണ്ട്.

പ്രദ്യോതം

പ്രദ്യോതം പ്രയോഗമഞ്ജരിയുടെ വിസ്തൃതവും മർമ്മസ്പൃക്കുമായ ഒരു വ്യാഖ്യാനമാണ്. നാരായണന്റെ പുത്രനായ ത്രിവിക്രമൻ എന്നൊരു നമ്പൂരിയാണ് അതിന്റെ രചയിതാവെന്നു താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്ന പദ്യങ്ങളിൽ നിന്നു കാണാവുന്നതാണ്.

> “ആർദ്രപാദകുലോദ്ഭൂതനാരായണതനൂദ്ഭവഃ
> ത്രിവിക്രമോഹം മഞ്ജര്യാ വ്യാഖ്യാ കുർവേ യഥാശ്രുതം.
> തിരോഹിതാർത്ഥവാക്യാനാം പദാനാഞ്ച യഥാമതി
> സ്വാർത്ഥമേവാപരിച്ഛിദ്യ ശ്രുതാർത്ഥസ്യ സ്മൃതേരിമാം”
> “നിഖിലാഗമാർത്ഥസാരപ്രയോഗമഞ്ജര്യഗാധ കമലിന്യാഃ
> പ്രസൃതാ ത്രിവിക്രമാഖ്യാദ്വ്യാഖ്യാ പ്രദ്യോത ഏവ ബോധായ.”

ആർദ്രപാദകുലമേതെന്നു ഗവേഷണം ചെയ്യേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ത്രിവിക്രമന്റെ വ്യാഖ്യയ്ക്കു കുറേയധികം പഴക്കമുണ്ടെന്നല്ലാതെ ഏതു കാലത്താണ് അതിന്റെ നിർമ്മിതി എന്നു ഖണ്ഡിച്ചു പറയുവാൻ മാർഗ്ഗമില്ല. സ്മാർത്തവൈതാനികപ്രായശ്ചിത്തകർത്താവായ മാന്ധാതാവിന്റെ ഗുരുവായിരുന്ന അദ്ദേഹമെന്നും കൊല്ലം ഏഴാംശതകമായിരുന്നിരിക്കണം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിതകാലമെന്നും എനിക്കു തോന്നുന്നു.

ഈശാനശിവഗുരുദേവപദ്ധതി

ഈശാനശിവഗുരു ദേവപദ്ധതിയും ശൈവാഗമങ്ങളെ ആധാരമാക്കി രചിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു ബൃഹത്തമമായ തന്ത്രനിബന്ധമാണ്. ഈശാനൻ എന്നതു പേരും ശിവഗുരുദേവൻ എന്നതു ശൈവാഗമങ്ങളിലുള്ള പാണ്ഡിത്യം നിമിത്തം അദ്ദേഹത്തിനു ലബ്ധമായ ബിരുദവുമാണെന്നു ഞാൻ ഊഹിക്കുന്നു. “സമാപ്താ ചേയമീശാനശിവഗുരുദേവസ്യ കൃതിഃ സിദ്ധാന്തസാരപദ്ധതിഃ” എന്നൊരു കുറിപ്പു ഗ്രന്ഥാവസാനത്തിൽ കാണുന്നുണ്ട്. ഇതിൽ സാമാന്യപാദമെന്നും മന്ത്രപാദമെന്നും ക്രിയാപാദമെന്നും യോഗപാദമെന്നും നാലു പാദങ്ങൾ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ആദ്യത്തെ രണ്ടു പാദങ്ങളും പൂർവ്വാർദ്ധത്തിലും ഒടുവിലത്തേവ രണ്ടും ഉത്തരാർദ്ധത്തിലും ഉൾപ്പെടുന്നു. ആകെ പതിനെണ്ണായിരത്തോളം ശ്ലോകങ്ങൾ ഉണ്ട്.

> “വിസ്തൃതാനി വിശിഷ്ടാനി തന്ത്രാണി വിവിധാന്യഹം
> യാവൽസാമർത്ഥ്യമാലോച്യ കരിഷ്യേ തന്ത്രപദ്ധതിം”

എന്നു ഗ്രന്ഥകാരൻ ഉപോൽഘാതത്തിൽ പ്രതിജ്ഞ ചെയ്യുന്നു. അദ്ദേഹം സ്മരിക്കുന്ന ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ പ്രപഞ്ചസാരം, മഞ്ജരി, (പ്രയോഗമഞ്ജരി), ഭോജരാജേന്ദ്രപദ്ധതി ഈ ഗ്രന്ഥങ്ങളും ഉൾപ്പെടുന്നു. തദനുരോധേന ധാരാധിപനായ ഭോജരാജാവിന്റെ ജീവിതകാലമായ പതിനൊന്നാം ശതകത്തിനു പിന്നീടാണ് പ്രസ്തുത ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ നിർമ്മിതി എന്നു സിദ്ധിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ. ഈശാനശിവഗുരു കേരളീയനാണെന്നുള്ളതിനെപ്പറ്റി സംശയിക്കേണ്ടതില്ല. ക്രിയാപാദം 50-ാം പടലം, 343-ാം പദ്യത്തിൽ തിമില എന്ന കേരളീയവാദ്യവിശേഷത്തെപ്പറ്റി പറയുന്നുണ്ട്.

> “സങ്ഗീതനൃത്തവാദിത്രൈഃ ശംഖകാഹളഗോമുഖൈഃ
> തിമിലാനകഭേര്യാദ്യൈർന്നിനദദ്ഭിരനാരതം”

വില്വമങ്ഗലത്തു സ്വാമിയാർ ക്രി. പി. ഉദ്ദേശം 1220-മുതൽ 1300-വരെ ജീവിച്ചിരുന്നതായി മേൽ ഉപപാദിക്കും. അദ്ദേഹം ഈശാനദേവൻ തന്റെ ഗുരുവായിരുന്നു എന്ന് “ഈശാനദേവചരണാഭരണേന” എന്ന ശ്രീകൃഷ്ണകർണ്ണാമൃതത്തിലേയും “ഈശാനദേവ ഇത്യാസീദീശാനോ മുനിതേജസാം” എന്ന ബാലകൃഷ്ണസ്തോത്രത്തിലേയും പങ്ക്തികളിൽ പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു. ആ വഴിക്കു ഈശാനശിവഗുരു ക്രി. പി. പന്ത്രണ്ടാം ശതകത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്നതായി സങ്കല്പിക്കുന്നതിൽ അപാകമില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജനനസ്ഥലം ഏതെന്നു നിർണ്ണയിക്കുവാൻ ഒരു പോംവഴിയും കാണുന്നില്ല. സന്യാസാശ്രമം സ്വീകരിച്ചിരുന്നിരിക്കാമെന്നു തോന്നുന്നു. പദ്ധതിയിലെ പല ശ്ലോകങ്ങൾക്കും ആസ്വാദ്യതയുണ്ട്.

> “അനന്യതന്ത്രസാപേക്ഷസ്വാർത്ഥസന്ദോഹസങ്ഗതിം
> ഋദ്ധൈർവിധാനമന്ത്രാർത്ഥൈർവിദ്യാം ശ്രുതിമിവാപരാം
> പ്രസന്നാം നാതികുടിലാം നാതിസംക്ഷേപവിസ്തരാം
> ചിത്രാം ബഹുഗുണാം വിഷ്ണോശ്ശയ്യാം ഭോഗവതീമിവ
>
> വിവിധച്ഛന്ദസം നാനാവൃത്താലങ്കാരവർണ്ണകാം
> സേവ്യാം കാമിജനസ്യേഷ്ടാം ലളിതാം പ്രമാദാമിവ
> വിഷഗ്രഹാമയാദീനാം പ്രശമോപായദർശിനീം
> മന്ത്രബിംബൗഷധിന്യായൈർവിദ്യാം സഞ്ജീവനീമിവ”

ഇവയെല്ലാം ഗ്രന്ഥപ്രശസ്തിപദ്യങ്ങളാണ്.

ക്രിയാസാരം

ക്രിയാസാരം എന്നൊരു ദീഘമായ തന്ത്രഗ്രന്ഥം ‘നവശ്രേണി’ എന്ന ഇല്ലത്തെ സുബ്രഹ്മണ്യൻ നമ്പൂരിയുടെ പുത്രനായ രവിനമ്പൂരി നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ട്. നവശ്രേണി (പുതുശ്ശേരി) എവിടെയുള്ള ഇല്ലമാണെന്നോ സുബ്രഹ്മണ്യൻ ഏതുകാലത്തു ജീവിച്ചിരുന്നു എന്നോ അറിവില്ല. ഗണപതി, വിഷ്ണു, ശാസ്താവ്, എന്നിങ്ങനെ അനേകം ദേവതകളുടെ ബിംബപ്രതിഷ്ഠ, നവീകരണം, പൂജാവിധി, ഉത്സവവിധി മുതലായ വിഷയങ്ങളെയാണ് പ്രസ്തുത ഗ്രന്ഥത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ഒടുവിൽ സപ്തമാതൃക്കളുടെ സ്ഥാപനം സംബന്ധിച്ചുള്ള വിധികൾ ക്രോഡീകരിച്ചിരിക്കുന്നു. ഓരോ ദേവതയെപ്പറ്റിയുള്ള ഭാഗങ്ങൾ ഓരോ ഭാഗമായി തിരിച്ച് അവയെ പല പടലങ്ങളായി വീണ്ടും വിഭജിച്ചിരിക്കുന്നു. ആകെ അറുപത്തൊൻപതു പടലങ്ങൾ കാണുന്നു. ഗ്രന്ഥം ഇങ്ങനെ ആരംഭിക്കുന്നു.

> “ഗണേശാനം നമസ്കൃത്യ ശിവം നാരായണപ്രഭും
> ക്രിയാസാരം പ്രവക്ഷ്യാമി സമാസാച്ച സമാസതഃ
> സർവശാസ്ത്രേഷു നിർദ്ദിഷ്ടം സർവം സങ്ഗൃഹ്യ ലക്ഷണം
> വിശേഷതസ്തു യജ്ജ്ഞേപി പ്രോക്തം വക്ഷ്യേ സമാസതഃ
> ഏകസ്മിന്നാഗമേ നോക്താഃ പ്രായശസ്സകലാഃ ക്രിയാഃ
> തസ്മാൽ സംക്ഷേപതോ വക്ഷ്യേ സാധകാനാം ഹിതായ വൈ.
> യാ യാ ക്രിയാഗമേഷൂക്താഃ സ്ഥാപനാർത്ഥം മനീഷിഭിഃ
> താം താമാദായ സന്ധായ വക്ഷ്യേ കർമ്മ യഥാക്രമം.”

ഒടുവിൽ

> “സമ്യക് ശാസ്ത്രമധീത്യ തത്ര ഗദിതം ജ്ഞാത്വൈവ കാര്യാക്രിയാ
> യേ കുർവന്തി തതോന്യഥാ പരിഭവം യാന്ത്യേവ തേ കർമ്മണഃ”
> സമ്യക് തന്ത്രമഹോദധേഃ സുവിശദം സങ്കീർണ്ണസർവക്രിയാ-
> സാരം രത്നമിവോദ്ധൃതം ഗുരുപദാംഭോജപ്രസാദാന്മയാ.”

എന്നൊരു ജ്ഞാപകപദ്യവും ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. ഈ ഗ്രന്ഥവും അതിപ്രാചീനമാണെന്നു തന്ത്രസങ്ഗ്രഹകാരനായ കേളല്ലൂർ ചോമാതിരി ഇതിനെ ഉപജീവിച്ചു കാണുന്നതിൽ നിന്നു വെളിപ്പെടുന്നു.

ക്രിയാസാരവ്യാഖ്യാ

ക്രിയാസാരത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാതാവ് ഹാരിണീകാരനായ പുലിയന്നൂർ നാരായണൻ നമ്പൂരിയാണെന്നു മുൻപു പറഞ്ഞു. “വ്യാഘ്രഗ്രാമാലയേന നാരായണേന കൃതായാം ക്രിയാസാരവ്യാഖ്യായാം” എന്ന കുറിപ്പാണ് ഈ ഊഹത്തിനു ലക്ഷ്യം. മൂലഗ്രന്ഥകാരനെപ്പറ്റി അദ്ദേഹം, “അഥ കശ്ചിദ്വിപശ്ചിദഗ്രേസരസ്തന്ത്രാചാര്യസ്തന്ത്രിണാം തന്ത്രാഗമാർത്ഥേ തൽപ്രതിപാദിതക്രിയാപ്രയോഗേ ച വ്യാമൂഢാനാമനുഗ്രഹായ ക്രിയാസാരമിതി യഥാർത്ഥാഹ്വയം ഗ്രന്ഥം ചികീർഷുഃ” എന്നു മാത്രമേ പറയുന്നുള്ളു. ക്രിയാസാരകാരൻ ‘നാരായണം പ്രഭും’ എന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ. ശ്ലേഷസാമർത്ഥ്യം കൊണ്ട് അദ്ദേഹം തനിക്കു മാർഗ്ഗദർശകമായിരുന്ന തന്ത്രസമുച്ചയം നിർമ്മിച്ച ചേന്നാസ്സു നമ്പൂരിപ്പാടിനെക്കൂടി കടാക്ഷിക്കുന്നില്ലേ എന്നു ഞാൻ സംശയിക്കുന്നു.

പിൻകുറിപ്പ്

- സായാഹ്ന പുറത്തിറക്കുന്ന ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകൾ വായിക്കുവാനായി ഒരിക്കലും ഒരു കമ്പ്യൂട്ടറോ ഡെസ്ക്‌ടോപ് ആപ്ലിക്കേഷനുകളോ ആവശ്യമില്ല. ആധുനിക മനുഷ്യന്റെ സന്തതസഹചാരിയായ സ്മാർട്ട് ഫോണുകളുടെ സ്ക്രീനിൽ തന്നെ വായിക്കുവാൻ തക്ക രീതിയിലാണ ഈ പിഡിഎഫുകൾ വിന്യസിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഫോണിന്റെ വീതിക്കു നിജപ്പെടുത്തിയ രീതിയിലാണ് മാർജിനുകൾ ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്.
- പിഡിഎഫ് പ്രമാണങ്ങൾ വായിക്കുവാനുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾ എല്ലാതരം സ്മാർട്ട്ഫോണുകളിലും ഇന്നു ലഭ്യമാണ്. എന്നിരിക്കിലും സൗജന്യമായി കിട്ടുന്ന അഡോബി അക്രോബാറ്റ് റീഡർ ആണ് ഇവയിൽ ഏറ്റവും മുന്തിയത്. അതുകൊണ്ട് അഡോബി റീഡർ ഇൻസ്റ്റാൾ ചെയ്യുകയും അതിൽ ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകൾ വായിക്കുകയും ചെയ്യുക.

ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 1

ഫോൺ പതിപ്പുകളുടെ കണ്ണികൾ

1. ഭാഷ
2. ദ്രാവിഡം
3. മലയാളഭാഷയുടെ ഉൽപത്തി
4. കേരളവും ആര്യസംസ്കാരവും
5. കേരളവും ചെന്തമിഴ് സാഹിത്യവും
6. പാട്ടും മണിപ്രവാളവും
7. സംസ്കൃതസാഹിത്യം
8. സംസ്കൃതസാഹിത്യം (തുടർച്ച)
9. സംസ്കൃതസാഹിത്യം (വീണ്ടും തുടർച്ച)
10. നാടോടിപ്പാട്ടുകൾ I
11. നാടോടിപ്പാട്ടുകൾ II
12. നാടോടിപ്പാട്ടുകൾ III
13. ഭാഷാകൃതികൾ (പദ്യം) I
14. മണിപ്രവാളകൃതികൾ
15. സംസ്കൃതകൃതികൾ
16. ഭാഷാകൃതികൾ – പദ്യം
17. മണിപ്രവാളകൃതികൾ II
18. ലീലാതിലകം
19. ചില ആനുഷങ്ഗിക വിഷയങ്ങൾ

വെബ് പതിപ്പ് കണ്ണികൾ

1. ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 1
2. ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 2
3. ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 3
4. ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 4
5. ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 5

സായാഹ്ന ഫൗണ്ടേഷൻ, ജഗതി, തിരുവനന്തപുരം 695014